

NAŠA ZEMLJA
PORBEČILA
JE SLOVENSKA
NAŠA KRAJ!

1945 -
- 1985

Leto XXXVI - APRIL - MAJ - JUNIJ 1985 - št 2

VESTNIK VOJERO
VOJERO VESTNIK
SLOVENSKIM
DOMOBRANCEV
VESTNIK
DOMOBRANCEV

VESTNIK SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV je glasilo svobodnjakov vključenih v ZDSPB. — Izdaja ga konzorcij, Ramón Falcón 4158, 1407 — Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, suc. 7, Buenos Aires.

VESTNIK — VOCERO es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Edición y redacción: Ramón Falcón 4158, 1407 - Buenos Aires. Editor responsable: Rudi Bras.

VESTNIK — VOCERO is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: Aleš Gošar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 - Buenos Aires, Argentina.

— o —

DENARNA NAKAZILA za naročnino in za „Tiskovni sklad Karla Mauserja“ pošiljajte na ime Alojzij Dolinar, na zgoraj napisani naslov uprave.

— o —

V S E B I N A

Četrti križ (Vladimir Kos)	81
No tenemos duda... ..	82
Domobranci — partizani	83
Slovenska petindvajseta ura (Boštjan Kocmur)	92
Slovenske teme in temè (A. G.)	107
Ob 40-letnici begunstva (Avrelij Nose)	112
Domobranski juriš na goriški grad (Amon Damjan)	113
Za preproste kaline: partijska „doslednost“ (ZU)	115
To je moj ponos: bil sem slovenski domobranec! (Zorec Franc-Kocelj)	116
SEZNAM OFICIRJEV SNV (Janez Grum)	126
Priloga: 16 fotokopij seznama SNV (od 1. do 16. str.)	
Iz pisem	128
Da jih rešimo pozabe! (Tone Brulc)	166
Pričevanje ob 40-letnici (Skoberne Slavko)	170
Vetrinje ob slovesu (Miha Kociman)	174
Opombe h knjigi škof Rožman (Ludovik Ceglar)	177
Papeži in fatimska skrivnost (Ludovik Ceglar)	180
NAŠI JUBILANTI	186
V SPOMIN	189
DAROVI	III
Libertad para el pueblo esloveno! (Andrej Fink)	IV

VESTNIK SLOVENSКИH DOMOBRANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV JE TVOJE GLASILO — Sodeluj in podpiraj ga!

VESTNIK VOLERO

SLOVENSКИH DOMOBANCEV IN DRUGIH RODOLJUBOV

LETNIK XXXVI

APRIL-MAJ-JUNIJ 1985

Četrtni križ

Gospod!

V Srce naj Tvoje bolečino zagrebem —
v maj in v junij žge spomin:
kako so nas v nočeh Rdeče Zvezde trpinčili
in klali,
svojo vest.

Gospod!

Cel svet naj zve mučencev slavo:
kako po njih si nas s častjo obdal!
In zdaj s Teboj uživajo Bodočnost
in z vsemi,
ki so šli v Nebo s Teboj.

Gospod!

Naj nas spomin na naše boje
zaradi Tebe
tiho veselí:
četrtni križ,
kjer Križ se dviga Tvoj
iz skale poleg jame zgodovine.

Gospod!

Usmili se
sovražnikov:
naš rod so,
zvezani s pekla okovi.

Vladimir Kos

No tenemos duda . . .

...que los grandes pastores de la cristianidad en el siglo presente — como, por ejemplo, Gregorij ROZMAN, obispo esloveno de Ljubljana, pastor valiente y fiel, quien fue odiado y vilipendiado sin piedad por los comunistas de Eslovenia, por haber proclamado el mensaje de Cristo y de Roma a tiempo y a destiempo, ya fuera oportuno o inoportuno; Alojzij STEPINAC, ineludible cardenal y patriota croata; cardenal MINDSZENTY, intrépido y perseverante defensor de la fé en su Hungría natal; más el cardenal SLIPIY, inquebrantable cardenal de los católicos ucranianos y por último, JUAN PABLO II, venido de un país subyugado por el régimen ateo comunista y, tal vez, también por esta misma razón, PAPA DE POSICIONES FIRMES E INEQUIVOCAS!

NO TENEMOS DUDA, pues, que hubieran rendido, de tener la oportunidad, juntamente con nosotros el sentido HOMENAJE A NUESTROS MUERTOS, MARTIRES DE LA FE Y DE LA NACIONALIDAD ESLOVENA.

El día 2 de junio los eslovenos y nuestros hijos colmamos la catedral metropolitana en la Plaza de Mayo, para asistir a la misa concelebrada por las almas de nuestros compatriotas, torturados y masacrados por millares, en estos días hace 40 años, por las hordas comunistas. Por haber dado testimonio de su fé católica y defendido la dignidad humana, han sido exterminados de la manera más salvaje y bestial posible.

Los eslovenos, que con nuestros hijos residimos en el país que dio LIBERTADOR a medio continente sudamericano, agradecemos al cardenal arzobispo monseñor ARAMBURU, el habernos cedido la catedral metropolitana para poder rendir nuestro homenaje en el corazón de la Iglesia Católica Argentina, y sabemos valorar la promesa que nos dio de presidir y compartir la ceremonia religiosa, si bien seguramente razones de peso y de último momento le hicieron imposible honrarnos con su presencia.

LA COMUNIDAD ESLOVENA, a la vez, demostró otra vez en esta oportunidad, que es firme bastión de la fé católica y el sostén declarado de la libertad humana en este mundo débil y convulsionado.

DOMBRANCI - PARTIZANI

Če je kdaj veljalo mnenje, da so že v samem imenu povzeti izvor, delovanje, poslanstvo, smisel in usoda bitja ali pojma, ki tako ime nosi in mu je to kot spoznavni znak, s katerim izstopa iz brezoblične mase na prizorišče življenja in zgodovinskega dogajanja, velja to za slovenski primer silovitega spopada dveh povsem nasprotujočih si sil in nespravljivih pojmov v vsestranskem oziru.

Domobranci — partizani!

To je pečat, ki ga bo nosila doba od leta 1941 do današnjih dni in verjetno še čez, doba strahovitih izbruhov in neumljivih temeljnih preosnov ter usodnih daljnosežnih posledic na vseh ravneh narodovega življenja. Takšnih, da se marsikdo danes sprašuje, če nismo že v neposrednem času pred dokončnim narodovim propadom in samouničenjem.

Zgodovinsko dogajanje, ki je zagrabilo v svoj vrtoglavci vrtimec tisoče poedincev najrazličnejših starosti in doseglo svoj višek pred 40-imi leti v pokolih tisočev in v hudodelstvih, ki naj bi ne bila delo človeškega uma, in katerega notranja napetost ni toliko popustila, da bi lahko govorili o dokončni, blagodejni pomiritvi, lahko pač motrimo in presojava z različnih in številnih vidikov.

Ko bi danes obe strani govorili še vedno eden in isti jezik, tistega, v katerem se beseda in pojem dosledno krijeta, bi verjetno lahko prišli do precej enotnih zaključkov, saj smo bili v teku let pričé tako očitnim ali doobratno preverjenim dejstvom, da bi bila razmak in nesoglasje skorajda nemožna. Žal je revolucija zlohотно in načrtno zanesla zmedo in babilonski nered v samo besedišče našega rodu, tisti edini zadnji most, ki bi ga nihče ne smel porušiti, če si le malo želi, da bi naše narodno telo ne bilo prerezano na dva popolnoma ločena bregova, na dvoje.

V upanju, da pohod perverzne dialektike — za katero je danes črno, kar je še sinoči bilo belo — v teku teh 40-ih let še ni mogel docela zbrisati iz duhovnega sveta prejšnjega in novega, mladega slovenskega rodu nekaterih ključnih pojmov in besed stalnic, ki naj pomagajo, da se govorec po naše še vedno lahko razumemo, poskušamo zgraditi novi most na tak način, da si našo medsebojno preteklost očistimo razbitin in ruševin. To pa bomo dosegli, če se soočimo z dejstvi, za prenekatero od nas očitnimi, za druge pa zlahka preverljivimi. Dejstvi, ki so več ali manj pomembna, vendar pa vsa dovolj zgovorna in bolečo ali temno resničnost odkrivajoča.

Z mnogoterih vidikov, smo zapisali, lahko presojava pojav domobranstva in partizanstva. Nekatero od teh bomo navedli. Vendar pa že zdaj povemo, da se nam je nenehno razmišljanje in grebenje po lastnih spominih ali pa po stotinah zapisanih virov in pričevanj, s te ali one strani, na koncu koncev izluščilo v nehoteni apologetski zapis naše, domobranske, slovenske strani.

Nomen omen - v imenu samem je vedno tudi nekaj bistva, bi rekli po naše. V današnji številki nekdanji Kocelj, katerega vidni ponos je ta, da je bil slovenski domobranec, preprosto pove, kako ga je že takoj v začetku prizadel tuji vzdevek partizana, ki so si ga rdeči hostarji sami naredili, in potem še dolga vrsta besed in poimenovanj, ki so v tujem izreku maličile, redčile in še danes mažejo jezik slovenski. Partizan, partijec (strankar), partija (strančica), komitè (odbor), terenec, rajon (okoliš, okraj), likvidacija in prekomanda (umor, uboj), reakcija, filtracija, konspiracija, politkomisar, sekretar, miličnik (orožnik), SKOJ (savez itd.), sektaštvo (ločinarstvo), fronta, komandan: (poveljnik), plenum, avantgarda, bela garda, plavoradisti, kolegij VOS-a, buržoazija (malomeščanstvo), denunciant (ovaduh), provokator, partijska tehnika, aktiv partije, Internacionala — ta partijski žargon, za dobrega rodoljuba večkrat odvišen in zoprni, laže sklanjamo z narodnim odpadništvom kot pa da ga imamo za jezik borecev za narodno osvoboditev. Uradni ustroj današnje vladavine v Sloveniji seveda o tej navidez neznatni in nepomembni posebnosti molči in ne razpravlja, čeprav je „osvobodilni boj“ naslikal in orisal v tisočernih najbolj banalnih potankostih, in tudi domobranski tabor tega zlepa ne omenja, a je prav, da se tudi to sem pa tja poudari posebno še, ker je v diametralni vpopreki z domobranskim prizadevanjem za čistost in uporabo materinščine (npr. slovenski poveljevalni jezik).

Če rečemo, da obleka (v neki meri) naredi človeka, podobno lahko sklepamo, da jezik razodeva idejo.

Dejstva z bivanjskega vidika: To, kar smo zgoraj povedali, je dejstvo in za pozornega opazovalca dovolj zgovorno.

Pravica do samoobrambe in celo moralna dolžnost do le-te je določena in sprejeta v vseh znanih zapisanih ali nepisanih zakonih človeštva. Ko si je komunistična strančica (z veliko začetnico samovoljno zapisana Partija) lastila in prisvojila absolutno in neprizivno oblast nad življenjem in smrtjo svojih rojakov, razpravljala, ukrepala, odločala in izrekala smrtno obsodbe ter izvrševala eksekucije (prav rečeno: umore) v pravem imenu krvave komunistične revolucije, ki naj jo povede do diktature „proletariata“, pa v lažnem imenu neke „osvobodilne“ fronte, so naši fantje in možje segli po orožju — iz katerihkoli rok in odkoderkoli — za obrambo in ohranitev življenja. Neposredni smrtni sovražnik jim je tedaj bil „brat“ komunist in odgovor na smrtno nevarnost je bila skrajna odločenost boriti se za svoje življenje, življenje svojcev, svojih prijateljev, tovarišev in sovrstnikov. Roparjem, ki dandanašnji vdirajo v stanovanja, ustrahujejo, izsiljujejo in pobijajo, bo napadeni, če le more, odgoiril s silo, pa čeprav je nasilnik „bratovske“ krvi. Policije vseh dežel preganjajo in uničujejo zločince, ki so ponavadi iste narodnosti. Teroriste, ki po celem svetu — samo v takoimenovanih socialističnih deželah ne — sejejo razdejanje in smrt, trdovratno sledi in jim celo streže po življenju istorodna policija in ta še pri tujcih — reci: pri Interpolu — išče pomoči, da ulovi take brezvestne

zveri. Kdo torej ne bi slavil junaka, ki se je prvi zločincu ustavil. Poguma je bilo treba, prvim in poslednjim, ki so šli odkrito v boj proti potuhnjeni in pod plaščem osvobodilnega boja zakrinkani rdeči mafiji. Kdo so bili Vosovci? „Vosovci so bili člani partije ali njeni kandidati in simpatizerji, ki so bili tesno povezani s KP.“ Dobesedno tako zdaj priznavajo na str. 50 „Bojevnikov za mir“. V „Bojevniki za mir“ (za mir pokopališč, bi rekli mi), knjigi, ki jo je leta 1984 založila Mladinska knjiga iz Ljubljane in katere izvirni naslov je „Ratnici mira“ (čeprav slavi početja OZNE, VOS-a, UDBE in drugih „kratic“ med vojno in še dolgo po njej) stoji na strani 53. zapisano:

„Boris Kidrič ocenjuje delo VOS v Ljubljani v tistem obdobju OF takole: VOS je kot organ vojne in revolucije brez milosti spremljala in iztrebljala peto kolonaše; justifikacije so bile v Ljubljani izvršene tudi sredi belega dne...“ Na isti strani je omenjeno Kardeljevo poročilo od 29. marca 1942, ko sporoča Titu: „... skoraj vsak dan padajo denuncianti, okupatorjevi hlapci itd. Vosovci legitimirajo in aretirajo izdajalce na ulici, odpeljejo jih in jih zaslišujejo, pri belogardistih vrše hišne preiskave, plenijo in zažigajo belogardistični material. ... Varnostne službe se vsi boje kot hudiča...“

V vsej obsežni medvojni in povojni partizanski „literaturi“ pa nikdar nismo mogli zaslediti samo enega dokaza o izdajstvu in ovaduštvu katerekoli umorjene osebe. Potem ko se je vrhovni plenum OF kar sam od sebe konstituiral v vrhovni predstavniški organ, je izdal tudi odlok o zaščiti. O tem odloku je bilo govora tudi o sodišču, ki ga imenovana knjiga takole opiše (str. 53): „To sodišče je bilo konspirativno. Postopek hiter, brez zapisnika in tajen. Posebno zaslišanje krivca ni potrebno, izvede pa se, če je le mogoče, brez škode za narodnoosvobodilno gibanje. Proti sodbi ni mogoča pritožba. Kazen se izvrši takoj. Na temelju odločbe o zaščiti slovenskega naroda je bilo obsojeno veliko število izdajalcev... V navedenem obdobju (še pred 29. marcem 1942) je VOS v Ljubljani opravila 48 justifikacij...“

Treba je res skrajnega cinizma, da se že 40 let po izidu tega pošastnega odloka o njem in o tistih „sodiščih“ tako pohvalno piše.

Kdo more danes še podvomiti o resničnosti tolikokrat že izpričanega dejstva, da je KP dala pobiti že stotine slovenskih rodoljubov še preden sploh je vstal v slobranu prvi, žal, neznan junak, in sprožil samoniklo nastajanje naših postojank na straži naših ljudi in naših domov.

... zaradi partijske „morale“ – ni bilo izbire!

Pisec teh vrstic in z njim vsi tisti, ki so revolucijo od blizu doživljali, se nehoté pomilovalno nasmehne vselej, kadar je govora o različnih možnostih odpora proti komunističnemu divjanju. Tak primer nestvarnega gledanja je našel v zapisu nekega VIRa, ko v Glasu kulturne akcije, marec-april '85, v svoji oceni Bükvičevega romana „Vojna in revolucija“ izpove tudi sledeče:

Iz slavnih dni . . .

Zgoraj: VS iz Begunj pri Cerknici leta 1943 nad Karlovo (podzemsko jamo pri Dolenji vasi). Od leve na desno: bratrance Debevec Ivan in Debevec Lojze, Švigelj Franc in dva fanta iz Bezuljaka.

Spodaj: VS in domobraneci bratje Debevcji iz Begunj pri Cerknici; od leve na desno:

France, roj. 1903, bil VS in domobranec, umrl v Argentini;

Tone, rojen 1919, domobranec v Rupnikovem bataljonu, odpeljan v smrt 16. 6. 45 iz Teharij;

Jože, roj. 1914, VS v Begunjah, umorjen v Jelendolu l. 1943;

Janez, roj. 1912, vojaški komandant VS v Begunjah, padel oktobra 1942 pri Borovnici v spopadu s partizani.

V Št. Vidu leta 1944: 1. četa z zaplenjeno partizansko zastavo.

47. četa Rupnikovega udarnega bataljona.

„Z gnojnico smo gasili komunistični požar. Španci pravijo: la necesidad tiene cara de hereje, ali po naše: sila kola lomi. Akcija je izzvala reakcijo. A v resnici je bila nesrečna tista poteza, ko so se naši voditelji naslonili na okupatorja. To dejstvo, če se še tako obrača, se kar noče prikazati v svetli luči. Alternativa je bilo četništvo. Ali res ni bilo izvedljivo v Sloveniji?“

Ne, ni bilo izbire. Da so komunisti imeli monopol nad OF, nad partizanskimi odredi, prav posebno pa še nad VOS-om in poznejšo OZNO, danes že ni več skrivnost — je znano dejstvo. Da je vsak komunist z vstopom v partijo zavestno in dosledno, v teoriji in praksi, pretrgal z vsemi etičnimi normami, ki bi ga še vezale na krščanski svet, ne bo pač nihče zanikal ne s te, ne z one strani. Da se je partija posluževala — kot delajo to še danes vse komunistične podružnice po svetu — vseh in vsakršnih sredstev za uničenje nasprotnika — groženj, ustrahovanj, izsiljevanj, mučenj in umorov — in to že v začetku svojega sklica „na boj za Sovjete!“, nam ni neznano in še marsikomu drugemu ne!

Ali ta teror ni bil namenjen samo določenemu možnemu nasprotniku — na splošno in največkrat vernemu, zmožnemu, razumnemu, odločnemu in poštenemu — ampak vsej njegovi družini, njegovi okolici in predvsem osebam, s katerimi je bil najgloblje povezan!

Zaradi tega, večina fantov in mož ni mogla in ni smela zapustiti svojih domov in „se iti četnike“ z odhodom v gozdove, ker bi medtem njihovi najdražji, od otrok do deklet in žena, postali žrtev komunističnih krvavih represalij. Tale naš sklep je potrjen po številnih primerih (gl. samo polkol Mausarjeve družine!).

Če pa so Vaške straže morale braniti svoje vasi in domo-branci naše domove — kaj drugega jim je preostalo, kot „nasloniti“ se na okupatorja, ki je bil tedaj absoluten gospodar v krajih in mestih večinske Evrope. Takim represalijam pa svojčj komunistov in partizanov z domobranske strani niso bili podvrženi, zaradi česar so imeli komunisti bolj proste roke.

Kdor ne ve, da je komunizem „nekaj v bistvu slabega“, v praksi nekaj nečloveškega in nenormalnega, kdor ne more spoznati tega dejstva v vsej svoji razsežnosti, ta ne bo nikdar sam razumel, še manj pa mogel drugim posredovati upravičenost naše edino možne samoobrambe in njenih metod.

Še to — hudodelstva na obeh struneh?

Primerjati nekatera nezgledna, malopridna ali celo zločinska dejanja (ki jim v komunističnem žargonu rečejo „ekscesi“) in ki naj bi jih storili nekateri, drugače redki posamezniki v domobranstvu — proti vsem človeškimi in božjim postavam, katere se je domobranski tabur vedno priznaval — z množičnimi zločini, hladno zamišljenimi, načrtovanimi in brezobzirno izpeljevanimi ter v samem komunističnem sistemu utemeljenimi — je vsekakor velika naivnost in pomanjkanje vsega proporca ali pa — zlo-namernost.

Če so namreč družbeni in moralni zakoni neoporečni ter usmerjeni v blagor celotne družbe, bodo tudi prestopki temu primerno sankcionirani, pa zato tudi maloštevilni.

Če pa družbeni sistem sam posvečuje in celo zapoveduje segati po kakršnihkoli sredstvih, samo da hitro vodijo k cilju, bodo glavni „igravci“ nagrajeni in v takem družbenem sistemu celo povzdignjeni na najvišja mesta. Da se je to dogajalo na področjih, ki jih je obvladovala partija, je za nas dejstvo, potrjeno v izkustvih in številnih pričevanjih.

Dejstva, ki zadevajo narodno-obrambni vidik:

Tukaj: dom braniti, domobranci,...

tamkaj: v boj za sovjete!

Kar sta OF in KP trmasto zanikavala med revolucijo, sta po dobljeni zmagi in prihodu na oblast bahaško zagotavljali, rekoč, da je šlo že od vsega početka za socialno revolucijo, torej za nasilni prevrat obstoječega družbenega reda, v svojih glavnih silnicah zasidranega v krščanski etiki. Geslo narodnoosvobodilnega boja so bile torej le besede brez prave vsebine.

Orožje iz okupatorjevih rok so prejeli oboji. Vaškim stražarjem je italijanska vojska odstopila stare, skoraj nerabne puške francoskega izvora z na prste štetimi naboji. Namenjene so bile samoobrambi pred sovražnikom, ki je zavrzel vsako krščansko moralo. Iz istih virov so šli vagoni orožja in opreme v partizanske roke za doseg socialne (krvave) revolucije (kot se zdaj priznava), to je, za državljansko vojsko v prvi vrsti.

Da je bil boj proti okupatorju zgolj postranskega pomena, pričá tudi dejstvo o sklenjenem nenapadalnem paktu na Primorskem med Nemci in partizani (glej Kocljevo pričevanje v pričujoči številki!).

Iz vseh poveljnih dokumentov, ki so prišli na svetlo, so tudi dokaj jasno razvidni nameni in priprave protikomunističnega tabora, da z orožjem v roki (tudi s tistim, ki ga jim je oddelil nemški okupator!) podró v primernem trenutku prihod zahodnih zaveznikov na slovenska tla.* Nasprotno pa je težko zanikati zadevna dogovarjanja med Nemci in partizani za koordinirani odpor proti zavezniškemu izkrcanju na jugoslovansko obalo.

Kot je splošno znano, je italijanska vojska, medtem ko je podila partizansko vojsko prek „osvobojenega“ ozemlja, zagrešila znatno število zločinov nad nedolžnim civilnim prebivalstvom. OF si je polnila usta z obtoževanjem in svetimi obljubami o kaznih in maščevanju, ki naj bi zadelo odgovorne elemente.

Ko so se po italijanski predaji, 8. septembra 1943, dolge italijanske

* V „dokumentarni“ knjigi „Bojevniki za mir“, ki je uradna verzija o „zaslužnem delu“ zloglasne OZNE, je na strani 530 zapisana tale (njihova) trditev: „Vodstvo slovenske reakcije je imelo namen domobranstvo in ‘ilegalno’ četništvo v primernem trenutku spremeniti v vojsko na strani zaveznikov...“

kolone pomikale v Italijo, so jih spremljali miroljubni in všečni pogledi partizanov. (Glej Bratoža-Hinkoja-Okija „Dnevnik partizana“!). „Italijanov je bilo toliko, da bi nas lahko premagali brez orožja. Ko so spoznali, da nobenemu ne bomo skrivili lasu, so nas začeli od veselja objemati in poljubovati...“ Ali pa: „Primorska brigada pa je morala omogočiti in pospešiti razoroženim italijanskim enotam umik proti Italiji.“ (str. 8 in 9 v „Dnevniku partizana“, 2. knjiga.)

Iz tiste dobe in iz povojnih „procesov“ pa nam ni znan noben primer, da bi katerikoli italijanski vojak, oficir ali visoki vladni funkcionar bil obtožen in obsojen za medvojna zločinska početja na slovenskih tleh. Šlo je res za socialno revolucijo; zato pač so se v tistih dneh kruto znesli nad ujetimi stražarji slovenskih svetinj in domov.

K dejstvom omenjenim zgoraj je treba pridati še tole: KP je sprejela v NOV (narodnoosvobodilno vojsko) odrede italijanskih in avstrijskih komunistov in, recimo, protifašistov, ki naj bi se borili za ozemeljske pravice — svoje ali tuje narodnosti? V kakršnekoli primeru je bilo najti narodnega izdajavca na eni ali na drugi strani!

OF je po 22. juniju 1941 (ne prej!) oklicala takojšen in nezproslen boj, za vsako ceno, proti fašističnemu okupatorju, čeprav je bil tedaj nacistični vojni stroj na višku svoje moči in učinkovitosti, zmožen zatreči in zbrisati z obličja zemlje naš milijonski narod. Saj se je celo italijanska vojska takrat poigrala z brezglavo, bežečo partizansko vojsko na Dolenjskem in Notranjskem. Ko pa so ob koncu vojske zmagovalci razsodili desetletno pravdo za zemljo na Koroškem in na Primorskem spat Slovincem v škodo, pa so „udarne partizanske brigade“ negibno obstale v svojih kalupih in jim ni bilo več mari boja za osvoboditev in za vsako ceno. Partija se je pač že priklopala v sedlo oblasti in bi jo drezanje v močnejše nasprotnike lahko spravilo iz ravnotežja.

Domobranci so se borili na nemški strani? En primer ne prav takšne borbe najdemo zapisan na strani 530,* kjer je postavljena trditev: „Tako se je v drugi polovici leta 1944 pri notranjskem četniškem odredu zbralo 17 zavezniških pilotov, ki so jih po rešitvi iz sestreljenih letal zajeli domobranci ter namesto Nemcem izročili četnikom...“

Drug primer: skupino domobranskih častnikov in članov Slovenske legije, ki jo je Gestapo poslal v zloglasno koncentracijsko taborišče Dachau (ker je bila pač s svojim delovanjem Nemcem nevarna), je v povojnem „procesu“ KP sodila in nad večjim delom izvršila smrtno obsodbo. Resnični vzrok: borba proti diktaturi komunizma; vsi drugi namišljeni in lažni vzrok!

Da se ne spozna dvolična igra KP-e med revolucijo, ki je pač poznala splošen notranji odpor slovenskega ljudstva do kakršnekoli komunistične revolucije — in njeno hinavsko pretvarjanje, ko je pozivala na boj proti okupatorju zgolj za narodno osvoboditev, je verjetno pripisati

* V knjigi „Bojevniki za mir“.

tudi omejeni pristop slovenske javnosti do vseh izvodov „Slovenskega poročevalca“, glasila OF, ki je izhajalo med revolucijo. Če vzamemo v poštev velikansko poplavo režimskega časopisja posvečeno poveličevanju revolucijske aktivnosti, vzbuja pozornost, da v 40 letih ni izšel ponatis celotnih številk tega Slovenskega poročevalca v faksimilni izdaji za širšo, ljudsko uporabo.

... v znamenju srpa ali v znamenju križa!

To je zadnja, najgloblja resničnost. Tak je najgloblji smisel in končna razlaga. Otroci luči, otroci temè — je zapisano v Pismu. Civitas Dei, Civitas mundi — stoji vklesano na pragu iz starega v srednji vek.

„Tudi Kristus ima svojo fronto...“ je verjel in obljubil katoliški škof tik pred strašnim viharjem.

To je bil spopad dveh svetov; v luči te zgodovinske resnice le nam bo lahko priti do popolnega razpleta sicer težko vidnega prepletanja in zapleta medrevolucijskih dni in dogodkov.

Popolnoma zavestno ali pa po zdravem naravnem čutu so fantje vstopali v domobranske vrste; prežeti krščanskega duha — s strogim, a varnim kažipotom s Sinajske gere „...veruj... ne ubijaj!“ so prevarani partizani prestopali v domobranski tabor. Pray tako, kakor še dandanes: redki hité v naročje socialističnega raja, v tisočih beže iz njega objema.

Ker so bili zvesti Bógu in dómu, in samo zato, so bili mučeni in ubiti prvi; zaradi svoje zvestobe Bogu in slovenskim svetinjam so v množičnih grobih življenju dajali slovo mladi, domobranski bataljoni.

... tragično bojno tovarištvo!

Štirideset let je preteklo od tega nepojmljivega sklepa in trpke odločitve tisočerih: ...kamor so šli oni, gremo še mi... V smrt...

Poznam očeta, ki je svojega soseda, mladega fanta domobranca, v zadnjem hipu skorajda iztrgal iz vrst tistih, ki so že na kamionih družno odhajali — neznanokam? Ne, takrat so že vedeli: kamor so šli drugi...

Morda bo tak usodni sklep razumel le nekdo, ki je leta „gledal smrti v oči“ in sanjal lepše dni in se boril za narod svoj in svoje mlade dni takorekoč delil, kot bi povezan bil, s soborci hřabrimi!

V „Slovenski petindvajseti uri“ sluti pisec v teh korakih upad življenjskih sil — z drugačne perspektive; a mi v zanosu, ki nam ga vzbudi spomin na tiste dni, potihem si pripevamo in vedno bolj umevamo slovenske, davne stihe:

... strnimo se v enoto, v kamenito gmoto...

Kot eno v smrti zvezani — ob njih se mladih vest budi in se oči odpirajo — so nam poročstvo zdravih dni, da zdaj glasno ponavljamo pre-roške, davne stihe:

... sovrag ob njih razbil si bo glavo!

Aleš Gošar

SLOVENSKA PETINDVAJSETA URA

III

Slovenski položaj: Narod v agoniji pod ruševinami

1) VZROKI SLOVENSKE PETINDVAJSETE URE: „KRALJESTVO RAZDELJENO ZOPER SEBE“ — „HIŠA NA PESKU“

„Vsako kraljestvo, ki se razdeli zoper sebe, se opustoši in hiša na hišo zruši“ (Lk 11, 17).

„Vsak pa, kdor posluša te moje besede in jih ne spolnjuje, bo podoben nespametnemu možu, kateri si je hišo postavil na pesek. In ulila se je ploha in pridrlji so nalivi in privršali so vetrovi ter butnili v ono hišo: in padla je in njena podrtija je bila velika“ (Mt 7, 26—27).

A) Načelo zadostnega vzroka

„Tudi v zgodovini velja načelo zadostnega vzroka“, je zapisal mons. Matija Škerbec. „Če smo doživeli katastrofo, razvaline, morajo biti za to tudi zadostni vzroki!“

„Nismo samo mi Slovenci doživeli te katastrofe. Vendar pa si mora vsak trezno misleč človek postaviti vprašanje: Ali smo tudi mi kaj pripomogli, oz. smo sokrivi, da je prišlo do tega?“ Nato se sprašuje če smo „protikomunistični Slovenci že sposobni, da mirno debatiramo tudi o svojih napakah preteklosti“ in da že preseda neprestano poveličevanje „bivših vodilnih osebnosti in dogodkov polpretekle zgodovine“. Če je bilo vse „odlično na višku“, zakaj smo doživeli katastrofo?³¹

Zmotno je gledati v vojni katastrofi in v komunizmu vzrok slovenske pobitosti. Videli smo, da so preizkušnje ne samo nekaj naravnega v življenju civilizacij in narodov, temveč da so le-te celo pogoj njihove rasti, če so seveda skupnosti zmožne dati na zgodovinski izziv primeren odgovor, ki pa zavisi predvsem od življenjske sile teh družb. „Vojna utruja, a ne izčrpa“, pravi Ortega y Gasset. „Kadar vojni napor izčrpa“ je to znak bolezni bojevnika.³²

„Revolucija je satanska,“ trdi Nikolaj Berdjajev, a je tudi previdnostna. „Pomaga vedno, da se izpriča resnično versko stanje nekega naroda.“

„Revolucija odkrije razkroj starega grešnega življenja... Vzroki zgodovinskih polomov so vedno isti, namreč: da se resnična življenjska obnova zamenja z zunanjimi znaki in oblikami (obnove). Ker božje kraljestvo na zemlji ni bilo stvarno uresničeno, temveč samo na zunaj simbolizirano.“³³

B) Miselna zmeda, moralni in socialni razkroj — globlji vzroki sedanjih razvalin

Globlji vzroki slovenskih narodnih in verskih razvalin segajo nazaj v dobo prve svetovne vojne in v meddobje med dvema vojnama in so miselne, moralnega in sociološkega značaja.

V prejšnjem poglavju smo postavili trditev, da je bil v času prve svetovne vojne slovenski narodni organizem napaden po nevarni otroški infekcijski bolezni — nekakšni otroški paralizi, ki ji je podlegel. Bolezen, ki se je pojavila najprej v narodni vodilni manjšini, je kazala dvojne bolezenske simptome: miselno zmedo in moralno dekadenco.

Proces narodne paralize se je začel z **miselno zmedo**, ko se je vodilni narodni manjšini, zaradi „pojugalavljenja slovenske politike“ zamaglil slovenski narodni cilj — zamaglil subjekt vrhovnega slovenskega občega blaga — kar je povzročilo zmedo v vprašanju slovenskih političnih prioritet. Vezait se je začel slovenski problem na jugoslovanski problem tako, da se je dajala prednost drugemu pred prvim in da je bilo končno slovenstvo asimilirano po jugoslovanstvu: Vrhovni slovenski narodni cilj — „Zedinjena Slovenija“, je bil zamenjan z „Zedinjeno Jugoslavijo“.

Pod vplivom hrvaško-ogrske pogodbe l. 1868, po kateri je Hrvatska dobila zakonodajno in upravno avtonomijo, in pod vplivom pruske zmage nad Francozi pri Sedanu l. 1870, ki je bila svarilen znak povečane germanške nevarnosti, so se istega leta sešli v Ljubljani južnoslovanski politiki (med njimi Bleiweis) in sklenili t. i. ljubljanski južnoslovanski program, ki ugotavlja narodno in jezikovno edinstvo južnih Slovanov in postavi zahtevo po edinstvu na književnem, gospodarskem in političnem polju.

Ko je aneksija Bosne in Hercegovine po Avstro-Ogrski l. 1908 zopet dvignila na površje jugoslovansko vprašanje, je dr. Šušteršič v dunajskem parlamentu zahteval zedinjenje vseh južnoslovanskih pokrajin monarhije v posebno državno telo (trializem!), v slovenski politiki pa se pojavita pojma hrvaško-slovenskega in jugoslovanskega naroda. Govori se o „edini (edinstveni) naciji“ (Tivolska resolucija l. 1909), o „edinstvu hrvaško-slovenskega naroda“ (Izjava VLS in „Stranke prava“ v Ljubljani l. 1912). Majniška deklaracija l. 1917 govori o zahtevi „enotnega naroda“. Slovence se identificira kot „planinske Hrvate“ (dr. Krek in dr. Tavčar). Krek in Korošec v svojih javnih nastopih dosledno uporabljata izraze: „troimen narod“, „enoten jugoslovanski narod“ in „enotna jugoslovanska država“. „Podobno je potem pisalo tudi vse časopisje“, trdi Fran Erjavec. „V svojem vihnem jugoslovanskem navdušenju smo tedaj pozabili celo na svojo nebogljeno — zedinjeno Slovenijo, kajti nihče tedaj sploh ni mislil na notranjo ureditev naše bodoče „edinstvene države“, temveč je vse zahtevalo le „zedinjenje troimenega naroda“ v enotno Jugoslavijo.“³⁴ To je bil v resnici „skok v temo“.

Konceptualna zmeda v osnovi slovenskega narodnega vprašanja je povzročila premik slovenskega narodnega cilja z ravní Zedinjene Slovenije na

ráven Zedinjene Jugoslavije, kar je predstavljalo **sociološko tvegano razširitev akcijskega območja**.

Toynbee, v tretji knjigi svojega dela „Študija zgodovine“, na podlagi konkretnih zgodovinskih dejstev ugotovi, da je znak resnične rasti neke družbe predvsem notranji kulturni razvoj in ne zunanji razmah. Še več. Zunanji razmah je zelo tvegana zadeva, ker povzroča notranjo socialno napetost, ki more dovesti v določenih okoliščinah celo do socialnega razkroja. Nasprotno pa je prenos družbene dejavnosti iz zunanjega na notranje območje, v smeri samoodločbe, utrditve identifikacije in notranjega razčlenjevanje, znak rasti.³⁵

Nesorazmerna razširitev slovenskega političnega področja je že sama po sebi povzročila notranjo družbeno napetost, ki je terjala povečanje kohezivskih sil. Ko pa je večina slovenske inteligence zavrгла oz. zamenjala slovensko narodno identiteto za jugoslovansko, je s tem povzročila malokrvnost slovenskega narodnega organizma.³⁶

Bolezniški razvoj se je stopnjeval **do krize**, ko se je v slovenski vodilni manjšini, v času prve svetovne vojne, razvnela borba za oblast na življenje in smrt. Prevladala je slepa strankarska strast nad vrhovnim političnim zakonom obče blaginje ter nad etičnimi zakoni pravičnosti, zvestobe in ljubezni.³⁷

Razkroj družbenega organizma je dosegel svoj višek s podtalnim izpodkopavanjem osebne šušteršičeve avtoritete, kar je bilo kronano z njegovo defenestracijo. Ta je dejansko pomenila družbeno obglavljenje in je privedla do končnega formalnega razkola slovenskih katoliških vrst z ustanovitvijo dveh sovražnih si „katoliških“ strank.

Posledice opisanega notranjega razkola in razkroja so bile usodne in daljnosežne.

S tem, da so revolucionarni „mladini“ „s kolom in blatom“ rušili šušteršičevo osebno avtoriteto-nosilko legitimne avtoritete, so obenem izpodkopavali temelje samemu principu avtoritete — življenjskemu počelu družbo — in s tem spodžagali vejo, na katero so se kasneje sami vsedli. Vse sektaštvo in nadaljnje drobljenje v katoliškem taboru v dobi med dvema vojnama in v času kataklizme druge svetovne vojne, proces, ki ga je marksistična infiltracija samo pospešila in poostrila, ima tam svoj izvor. Vprašanje edinosti je vprašanje družbene avtoritete, ta pa je bila za vedno izpodkopana.

Tako oslABLJENE nas je dohitela druga svetovna vojna in komunistična revolucija. Razkol v slovenskih katoliških vrstah je bil tako globok, da ga je prof. Ernest Tomec primerjal s položajem v obleganem Jeruzalemu: „Medtem ko Tit že vdira v mestno obzidje, se pa znotraj mesta farizeji in saduceji na življenje in smrt med seboj bore za oblast.“

Ko nas je zajela povodenj, so bile zdrave sile slovenskega ljudstva, v novi herojski dobi od 1941-45 — v križnem ognju dveh front —, sicer še zmožne pobuditi ponovni vulkanski dinamizem kakor pred 500 leti v kmečkih uporih, a gigantski napor je izčrpal že prej oslABLJENI narodni organi-

zem, ki je po rušilnem udarcu ostal brez moralnih rezerv. „Sveti ostanek“ slovenskih narodnih sil ni bil zmožen vzdržati silovitega pritiska brezbožne tiranije. Tako je bila rdeča revolucija za Slovence „udarec po paralitiku“, ki je zdobil družbeni oklep skovan v letih strahote.

Zmotno je torej mišljenje, ki vidi v komunizmu edini vzrok slovenske narodne desintegracije. „Komunizem je kazen za neizpolnjeno krščansko dolžnost“, trdi N. Berdijajev. Zgodovina dokazuje, da se more marksistični virus razviti do bolezenske krize, tako da uniči socialni organizem, samo v že predhodno oslabiljenem narodnem telesu, ki je zaradi pomanjkanja protistrupov izgubilo svojo naravno imuniteto. Brez predhodnega okrnjenja obrambnih žlez, t. j., brez razkroja nravi in poplitvenja krščanstva v narodni masi, bi danes slovenski narod ne umiral zastrupljen po materializmu, temveč bi si pod ruševinami revolucije izkopal podzemskie rove za katastrofne kakor npr. Poljaki.

Svetovna povodenj nam je odnesla hišo, ker je bila zgrajena na pesku...

Zgodilo se je, kar je preroško napovedal dr. Evgen Lampé: „Prišlo bo do popolnega razsula in na razvalinah bo treba vse popolnoma znova graditi“...³⁸

C) Slovenska sfinga

Skušali smo razrešiti uganko, ki nam jo stavlja slovenska „sfingo“: pol heroj — pol zverina. Skušali smo prodreti v skrivnost protislovja slovenske stvarnosti, odkriti globlje vzroke slovenske veličine in majhnosti, ki bi nam pomagali razvozljati gordijski voz: kako se raloži ta splošni narodni propad po takšnem izrednem vrhunskem vzponu narodnih sil. Navedli smo za to ideološke, moralne in sociološke vzroke; a ostane odprto vprašanje lastnosti, bitne vrednosti slovenskega narodnega organizma.

Po sadu se drevo spozna, uči Kristus. „Drevo, katero rodi slab sad, ni dobro, in drevo, katero rodi dober sad, ni slabo.“³⁹ Slovensko drevo pa je rodilo žlahtne sadove mučeništva in rodi po materialističnem črvu izvotljen piškav sad, ki odpada in gnoji zemljo kjer odganja divja podrast, ki preti zadušiti slovenski „ostanek ostankov“. Usodno in končno edino važno vprašanje pri vsem tem pa je: Ali je po revoluciji okleščeno slovensko drevo še zmožno revitalizacije — nove rasti ali pa je zapisano poginu?

Za narodno preživetje je nujno, da se Slovenci najprej izoblikujemo v polnovreden narod, kar pa ni mogoče brez neke manjšine najboljših. „Skupnost brez aristokracije, brez neke manjšine odličnikov, ni družba“, trdi J. Ortega y Gasset. Takšna manjšina je nekakšno okostje družbe. Zato ima „degeneracija vodilne manjšine, masifikacija velmož... za posledico družben propad.“ Vrednost nekega naroda se meri po številu njegovih odličnikov.⁴⁰

Ni dvoma, da nosi glavno krivdo za slovenski narodni propad, degeneracija vodilne narodne manjšine, kar je nekdo označil z „izdajo inteligence“. Pokvarjena sol pa je neuporabna in nepopravljiva, zato se vrže proč.⁴¹

To velja tudi za slovensko „sol“.

„Na razvalinah bo treba vse popolnoma znova graditi,“ je napovedal E. Lampé. Slovenska petindvajseta ura je ura agonije, a je tudi ura graditeljev. Negibna slovenska masa potrebuje kvasa, da se dvigne iz odrevenelosti. Oblikovanje nove ustvarjalne manjšine najboljših... to je zgodovinski izziv tega slovenskega trenutka!

2) SIMPTOMI SLOVENSKE NARODNE AGONIJE

V tem poglavju bom samo nakazal glavna znaka slovenskega narodnega odmiranja, namreč:

- usihanje narodne življenjske sile;
- izgubljanje narodne istovetnosti po odtujevanju (alienaciji).

A) Usihanje narodne življenjske sile

a) Biološki vzroki:

— **Rodomor** med vojno in po vojni, ki vključuje žrtve okupatorjevega nasilja in komunističnih pokolov. Velikost slovenskega krvnega davka, v sorazmerju s številom prebivalstva, verjetno nima primere na svetu.⁴² Človeško še pretresljivejši pa je pomor slovenskih otrok po rokah lastnih mater. Komunistična „prevzgoja“ je izoblikovala lik slovenske Medeje-matere, ki kolje lastne otroke...

Zrušil se je „mit slovenske matere... te nenavadne ženske, tršate, trpeče, delovne in nesebične, samozatajevane in plemenite“⁴³, varuhinje svetega ognja slovenskih ognjišč.

— **Samomorilni bes.** Samomorilni val je popolnoma nov družbeni pojav med Slovenci. Začelo se je v Vetrinju, ko se je 700 mož, omotenih po udarec prevare in izdaje, s krikom obupa: „kamor so šli drugi, gremo pa še mi!“ — vrglo klavcem pod nož. Po vojni pa smo Slovenci dosegli svetovni rekord glede mladinskih samomorov. Dasi smo to žalostno prvenstvo v zadnjih letih izgubili, smo pa še vedno med prvimi.⁴⁴

— **Majhna rodnost.** „Slovenci se staramo in zato tudi počasi umiramo,“ je pred 25. leti, v Novi poti zapisal dr. Janez Janžekovič... „Če bo šlo tako naprej... nas bo (kmalu) samo milijon.“ (Teleks) Ljubljansko „Delo“ ugotavlja, da je slovenska rodnost med najnižjimi v Jugoslaviji in se še stalno niža. Medtem, ko je letni prirastek na 1000 prebivavcev na Kosovu 25,2, je v Sloveniji 3,8.⁴⁵

— **Izseljevanje in tuja kolonizacija slovenske zemlje.** Praznina, bodisi politična, bodisi prostorninska, predstavlja biološko ogroženost. Takšno ogroženost pomeni v sedanjem trenutku, izpraznjevanje slovenskega prostora po Slovencih in tuja, zlasti balkanska kolonizacija slovenske zemlje.

Ogroženost izvira:

1 — iz podrtega etničnega ravnovesja (izselilo se je 100.000 Slovencev, priselilo se je pa 150.000 do 200.000 južnjakov), kar povzroča socialno napetost, ki bi mogla dovesti do razkroja slovenske družbe;

2 — iz okoliščine, da se južnjaki ne integrirajo, so tuj element, ki kot zagozda razdvaja in razkrajja slovenski socialni organizem in pripravljajo pot jugoslovanski asimilaciji;

3 — iz načrtovane industrijske cone na Krasu, kar bi dovedlo do strnjene naselitve tujcev na obeh straneh jugoslovansko-italijanske meje.⁴⁶

Slovenci se nahajamo na usodni zgodovinski prelomnici: Obstaja realna nevarnost, da se na zapadnem robu slovenskega prostora ustvari nekakšna nova „Vojna krajina“, ki nam bo odlomila še en kos naše zemlje, kakor ona na jugu v 18. stoletju. Tedaj smo izgubili v korist Hrvaške Žumberk, ki je zaradi naselitve Uskokov v 16. stol. postal del Vojne krajine. Na zapadu pa smo Slovenci v 17. stol. zaradi kuge in vojnega pustošenja (uskoško-beneška vojna), izpraznili Istro, katero so potem Benečani kolonizirali z Uskoki in Italijani. Tako se je jezikovna meja premaknila v korist Hrvatom.⁴⁷

b) Sociološki vzroki:

— Okrnjeni družbeni organizem. Slovenski masi manjka glava in ustvarjalna vodilna manjšina-narodna hrbtnica, zato vegetira v samoobrambni negibnosti.

Organizirana družba predstavlja nek hierarhični red, ki je zgrajen v treh stopnjah: oblast — vodilna manjšina — ljudstvo.

Julián Mariás uči, da je „vsaka družba povezava mase z neko manjšino... Masa je organizirana, zgrajena po neki manjšini izbranih posameznikov... Življenje mase je nemogoče brez neke vodilne manjšine.“ Masa nima sama v sebi notranje trdnosti, zato je vedno v nevarnosti razkroja. Potrebuje ogrodja, ki jo povezuje. Takšno družbeno ogrodje predstavljajo vodilne manjšine.⁴⁸

José Ortega y Gasset — Mariásov učitelj — glede družbene zgradbe razvija tele misli: „Narod je organizirana masa zgrajena po neki manjšini izbrancev.“ Kadar v neki narodni skupnosti „ne obstaja manjšina, ki vpliva na maso in ne obstaja masa, ki je voljna pustiti se vplivati po neki manjšini, družbe že ni več, ali pa je na tem, da je ni.“ Družba se izoblikuje po aristokraciji in se razkroji z njenim propadom, z njeno masifikacijo.⁴⁹

Na tej višini časa slovenska družba ponovno predstavlja pohabljen in okrnjen skupnost primitivne družbene konstrukcije mehkuža, ki pa je povrh brez zaščite, ker mu je komunistična tiranija zdrobila obrambni oklep.

— Pomeščanjenje slovenske družbe. Eden izmed glavnih vzrokov usihanja narodne življenjske sile je popolen preobrat v razmerju slovenskih socialnih plasti. Za časa prvega katoliškega shoda konec 19. stol., je kmečki sloj predstavljal 76% slovenskega prebivavstva. Pred drugo svetovno vojno še 60%. Sedaj pa je ta stan soudeležen samo še z 9% na narodni skupnosti.⁵⁰

S tem je praktično izginil sloj, ki je bil nosilec slovenske kulturne tradicije, biološke sile in narodne identitete; stan, ki je bil nezrušljiv taborski zid v zagrizenem odporu slovenskega naroda proti rdeči revoluciji.

Z zrušenjem tega zidu, so komunisti izpodkopali kulturno in biološko narodno osnovo. Z nobenim direktnim preganjanjem ne bi dosegli tega učinka. V resnici si lahko čestitajo!

c) Psihološki vzroki:

— Pomanjkanje življenjske volje — Usiha nagon za samoohranitev. Narodi, ki se ne branijo, poginejo. To je nauk zgodovine.

„Slovenija je vedno bolj preplavljena z južniki,“ toži Franc Jeza. V večjih mestih „skoro ne slišiš več slovenske besede.“ Pravi, da so starejši ljudje zaskrbljeni zaradi tega, dočim so mladi „postali neobčutljivi... Zanje jezikovno in narodnostno vprašanje ni več važno (ker) so popolnoma brezbrizni, apatični.“⁵¹

L. 1980 pa je tržaška „Mladika“ dvignila tale svareč klic: „Obstajajo znaki, ki nas prepričujejo, da zadnje čase občutno slabi nagon samoohranitve v slovenski narodnostni skupnosti... Ne samo, da smo izpostavljeni asimilaciji, pripravljani smo tudi z lastnimi silami in sredstvi pomagati vsestranskemu razvoju neslovenske mladine... Potegujemo se za dvojezičnost, pa niti sami je ne znamo utemeljiti, niti v lastnih ustanovah... Kaj so storili upravitelji naših občin, da bi pravno uveljavili izvirna slovenska imena naših vasi in zaselkov? Ali je komu to sploh kdaj prišlo na um?“⁵²

Vendar silovita reakcija slovenskih kulturnikov na izziv skupnih vzgojnih jeder kaže na to, da se med Slovenci začinja prebujati nagon za samoohranitev. Teža izziva je dobila sorazmerno močen odgovor. Na koncu slovenskega tunela se svetlika. Čeprav je to svetlikanje dosedaj le prižigalnje vž galic, pomeni to zgodovinski prelom v splošni slovenski otrplosti.

— Okamenelost domovine zaradi travmatizma katastrofe, zastrašeno-sti, kulturnega zastoja in življenjskega nesmisla.

Mali „sveti ostanek“ predstavlja komaj nekako 20 do 25% prebivavstva in je v sebi zaključena, resignirana čredica brez večjega vpliva na okolje. „Na splošno je slovenski vernik preplašen vernik.“ Razen travme je to posledica socialnega pritiska, zapostavljanja, pranja možgan (že v ljudski šoli!) in strah pred žrtvijo. „Strah je osnovni problem slovenskega krščanstva,“ ki se zaradi tega nahaja v slepi ulici.⁵³

— Okamenelost zdomstva zaradi travmatizma katastrofe. Emigracija še ni prebolela udarca brodoloma. Ni še odgovorila pozitivno na izziv usode, da bi zbrala življenjsko rezervo, iz katere bi črpala sile, da bi se dvignila nad osebno prizadetost, raztrgala dušeče mrtvaške povoje in se z mladostno kretnjjo zavihтела preko pokopališkega zidu v življenje...

Ponavljam, kar sem zapisal l. 1979 v „Vestniku“: „V zrenju nazaj na pogorišče smo okameneli kot Lotova žena, Prikovani na tragično leto 1945 smo obstali v času... v okameneli žalosti — okameneli organizem... Svet pa drvi s kozmično naglico mimo nas...“⁵⁴

To je naš osnovni travma, iz katerega izvirajo zdomski cmeravi kult tragedije, neživljenjska pokopališka miselnost in čustvovanje („svečkarstvo“), naš zdomski antikomunizem kot nek absolutum in vrhovni narodni

cilj po katerem se identificiramo, naša statičnost, usmerjena v ohranjanje in posnemanje že preživete dobe in končno naš pogubni anahronizem, s katerim smo se izključili iz toka časa in obsedeli ob cesti kot pasivni opazovavci svetovnega prometa...⁵⁵

B) Izgubljanje narodne istovetnosti po odtujevanju

a) Izvotljenje narodne duše

V matični Sloveniji se razvija intenziven postopek za razduhovljenje, razosebljenje slovenskega človeka. Ta razvoj je zajel že 3/4 slovenskega prebivavstva. Izoblikoval se je „grozljiv človeški tip“ — kakor ga je označil Franc Jeza —, ki nima več potrebe po svobodi in je neobčutljiv za moralne principe. „Ti ljudje so kakor mrtve, neobčutljive, težke opeke, iz katerih so sezidali zidovi... ječe policijskega režima, „ki obdaja vse svobodne ljudi... Ti ljudje so gnusobna, brezvoljna masa, ki se da ugnitati...“⁵⁶

„Brez Boga človek neha biti človek,“ ugotavlja Berdijajev. Človek mora imeti nekaj nadčloveškega, proti čemur naj se dvigne. V materialistični družbi pa se je sama človekova podoba popolnoma zatemnila.⁵⁷ Ti ljudje so s svojo človeško podobo izgubili tudi svojo slovensko podobo.

„V koreninah slovenskega ljudstva je krščanska vera. Če Slovenci hočejo ohraniti svojo identiteto (narodno podobo) in svojo enotnost, se ne morejo odpovedati tej nenadomestljivi razvojni prvi svojega narodnostnega tkiva.“⁵⁸

S popolno sekularizacijo je komunizem izpraznil to bistveno sestavino narodnosti iz slovenske duševnosti. „Zastrta so „sveta izročila“, zazidani „studenci žive vode“... Slovenija je postala misijonska dežela. Razkristjana Slovenija že ni več slovenska. Sprožena je iz krogotoka zapadne civilizacije v planetarni tir barbarstva.

b) Izkoreninjenje - potrošništvo - asimilacija

Naglo pomeščanje slovenske družbe po vojni pomeni izkoreninjenje najmočnejše predvojne družbene plasti — kmečkega stanu, kar ima posebno težke posledice v matični domovini, kjer je pomeščanje dobilo značaj popolnega socialnega preobrata, ki je zrušilo družbeno ravnovesje.

Slovenski kmet — „na svoji zemlji svoj gospod“, s stoletnimi koreninami vraščen v slovensko grudo, vir slovenske biološke sile, nosivec slovenske zgodovinske, katoliške tradicije, je bil dejavnik slovenskega družbenega ravnovesja in trdnosti. S pomeščanjem je ta slovenski svobodnjak, ki je ostal s koreninami v zraku, desorientiran v novem zanj tujem okolju, postal hlapec novega tiranskega gospodarja. Ta globoki socialni preobrat je izmalil slovensko podobo, ustvaril popolnoma nove razmere, ustvaril nov, nam neznan in tuj slovenski svet.

Potrošništvo je znak moderne civilizacije, civilizacije, ki jo obvlada materija in katere pojava sta kapitalizem in marksizem. Liberalni kapi-

talizem kakor marksistični kolektivizem oblikujeta človeka v neke vrste delovno žival, podrejeno determinizmu gospodarskih zakonov.“ Človek, kot katerikoli druga žival, živi samo za blagostanje; nič nima zanj večje vrednosti kot življenje in v življenju nima ničesar večje vrednosti kot uživanje.“⁵⁹

Nad Slovenci se izvaja **kulturni rodomor**, ki je v svojih posledicah še težji kot fizični, ker umori narodovo dušo. K potujčevanju zamejstva — ki ga podpira (zlasti na Koroškem) potujčevavna šola, gospodarski pritisk in narodno zapostavljanje — se je sedaj pridružila še balkanizacija matične Slovenije, kar je dobilo najbolj kričeč izraz s t. i. enotnimi programskimi vzgojnimi jedri. Z uveljavljenjem teh bi slovenska kultura izgubila svojo posebno značilnost. Ti programi predvidevajo okrnjeno poučevanje slovenske zgodovine le na osnovno šolo, skrčenje slovenskih učnih ur, tako da bi slovenske šole v Italiji imele več slovenskega pouka, kot one v Jugoslaviji in skrčenje beril iz slovenske književnosti po številčnem sorazmerju prebivavstva v Jugoslaviji t. j., na približno 15%. Asimilacijo pospešujejo tudi javna občila, kjer je mnogokje slovenski jezik potisnjen na drugo mesto za srbo-hrvaškim.

c) Pretrgan čas - Identifikacija po negaciji - Partikularizem

Slovenci živimo v smrtonosnem **anahronizmu**. Leta 1945 nam je rdeča revolucija pretrgala čas: Komunisti so izbrisali 1400-letno zgodovino, pretrgali nit kulturno-zgodovinske kontinuitete slovenske tradicije in začeli navijati na svoj kolektivni potek nov čas, ki pa ni slovenski, ker teče izven slovenske kulturno-zgodovinske stvarnosti. Zato se „novemu razredu“ njegov „brezrazredni“ čas, stalno trga na statvi zgodovine.

Zdomcem pa se je l. 1945 pretrgani votek časa zavrtel nazaj v preteklost, v romantično dobo „vladanja“ dr. Bleiweisa — „očeta naroda“, tja, v dobo prebujenja slovenske narodne zavesti: v dobo „žitarnic“, „besed“ in „prvakov“ in taborov; v dobo prvih časopisov in literarnih stvaritev, poplave besedi in nastopov, pa malo smotrnega dela in praktičnih rezultatov. Skratka, začeti smo morali graditi vse znova. Razumljivo je in naravno, da smo se vračali v življenje po že izhojeni poti. Naš tragični anahronizem je v tem, da smo tam obstali in da se na tej poti še vedno krčevito držimo volovske vprege, medtem ko ob naši potki teče avto cesta po kateri drve avtomobili.

Zdomsko alienacijo predstavlja tudi **identifikacija po negaciji**. Ta naš „anti“ kot identifikacija, je znak naše miselne in ideološke praznine, obenem pa naš zasilni izhod: Če nas negacija opredeli, potem ni več potrebe, da bi se izjavili, kaj pravzaprav smo in kaj konkretno hočemo. Naša votlost in sterilnost je v tem, da se že štirideset let pridušamo, kaj nismo in kaj nočemo, kazoč na rdečo tiranijo, ne vemo pa, kaj bi namesto te postavili. Dolgo časa je bilo celo sumljivo razmišljati o naši narodni bodočnosti, ker bi to moglo zamegliti „naš glavni cilj, to je, borbo proti komunizmu“.

Zato v vseh teh letih nismo niti poizkusili zasnovati nek akcijski po-

litični načrt (poudarjam „akcijski“), niti nismo poskusili uspostaviti neko učinkovito politično vodstvo.

Glede skupnega vrhovnega političnega cilja smo se, hvala Bogu, končno zedinili. A ta cilj zaenkrat še ni akcijski cilj, ker je presplošen, da bi mogel pobuditi kakšno konkretno akcijo. Manjka še konkretni akcijski načrt. Kljub temu pa nas ta, še megleni cilj neodvisne slovenske države, druží. Treba ga je dvigniti na bojni prapor, kakor l. 1848 cilj „kraljestva Slovenije“.

Tretji znak zdomske odtujitve je osamitev in partikularizem.

Getovska osamitev je značilna za vse ogrožene skupnosti, uči Toynbee. Občutek ogroženosti, je tudi argentinsko zdomsko skupnost potisnil v samoobrambni stav osamitve. Zaradi tega smo pretrgali popkovno vez z domovino (kampanja proti obiskom domovine!), odbili staroselce zaradi strahu pred možno komunistično infiltracijo in se neprodušno zaplankali pred argentinskim svetom.

Toynbee pravi, da mora vsak pionir, kakor tudi ustvarjalna manjšina, ki hoče doseči kak družben preobrat ali pobuditi družbeno rast, izpolniti krožno pot v treh stopnjah in sicer: ločitev in umik — osamitev in zorenje — povratek in akcija med družbo, iz katere so izšli. Kdor ne izpolni krogotoka, ostane sterilen in okosteni.⁶⁰

Zgrešenost zdomske osamitve, ki je sledila umiku, torej ni v osamitvi kot taki, ki je družbena nujnost, temveč v tem, da smo na začetku druge etape obstali.

„Partikularizem“, pravi J. Ortega y Gasset, „je tisto duševno razpoloženje, po katerem smo prepričani, da nimamo za kaj računati z drugimi.“ Bistvo partikularizma pa je v tem, da se del neha čutiti kot del neke celote, izgubi čut za skupnost in se ima sam sebe za celoto.⁶⁰

Nekaj podobnega se dogaja s slovenskim zdomstvom v Argentini. Ustvarili smo si svoj ideološki Taiwan kot svoj univerzum. Najzgovornejši vzgled za to bi bilo dejstvo, da so se še le za štiridesetletnico začele med nami organizirati molitve za domovino.

3) KAKO ODKUPUJEMO ČAS?

„Čas, ki so ga požrle kobilice“

Poteka štirideseto leto, odkar se narod v domovini duši pod grobljami katastrofe, in štirideset let, odkar smo bili zdomci razsejani po vsem svetu. V tem času je slovenska argentinska zdomska skupnost neutrudno in z velikimi žrtvami gradila, ohranjala in utrjevala to skupnost. V tem je pokazala silno življenjsko silo ter trdoživost. Izvršila je občudovanja vredno pionirsko delo, na kar bi lahko bili iz vsega srca ponosni, da se ni ta naša skupnost getovsko izolirala od življenjske stvarnosti in okamenela.

Teče že štirideseto leto, kar stojimo nepremično — spomenik okamenele žalosti nad slovenskim narodnim grobom, tesno zaviti in povezani v svoj

žalni prst (opravičilo naše negibnosti), ne da bi dajali globlji smisel darovanju slovenske krvi. Iz narodnih ruševin smo zgradili visok, neprestopen zid žalovanja, za katerim opravljamo obredne komemoracije, zdihujemo in prižigamo nagrobne svečke. Pestujemo svojo in narodno nesrečo in svoje sile posvečamo smrti, namesto da bi jih usmerili v življenje in v bodočnost. „Švečkarstvo“ je simbol naše zdomske eksistence. Tam se vse začne in konča.⁶²

Ne živimo več. Smo mumificirani z voskom nagrobnih svečk. Naš življenjski prostor je pokopališče!

Poteka že štirideseto leto našega zdomstva, a mi še nismo začeli pisati narodu zgodovine. Rab, Gonars, Dachau, Vetrinj, Teharje, Kočevski rog ne predstavljajo za našo zdomsko skupnost znamenj ob cesti na poti v svobodo... To niso naše Termopile, Kosovo, Siget, Varšava, Auschwitz, ki so prizadetim narodom postati vžigalni naboj za sprostitev elementarne življenjske sile. To niso za nas postaje križevega pota, ki preko Golgote vodi v veličastvo vstajenja in zmage... To so za nas še vedno le nagrobni spomeniki v getovsko obzidanem narodnem pokopališču...

Iz veličastne narodne tragedije, iz jezera nedolžno prelite krvi, iz tega neprecenljivega narodnega kapitala nismo v vseh teh letih znali nič drugega narediti, kakor da smo zakopali zaklad, ki nam je bil dan, da ga pomnožimo, in da odcejamo svojo poceni pieteto v odprte narodove grobove. Ne rastemo iz grobov, temveč se pogrezamo vanje...

„Če Kristus ni vstal,“ je zapisal sv. Pavel, „je prazna vaša vera!“ Vrhunec slovenske tragedije ni v množičnih žrtvah, ampak v tem, da te žrtve še niso vstale v nas.

Žrtve slovenskega martirija niso padle za katafalk, ampak za katakombe!

Slovenski „grobovi tulijo“, a njih tuljenje je doslej donelo v gluha ušesa in v neobčutiljiva srca, kajti preveč smo zaposleni z drobnjakarskim urejevanjem svojega geta in prezaposleni s postavljanjem zdomskih štantov, na katerih prodajamo slovensko folkloro... To je „čas, ki so nam ga požrle kobilice“... Dokler se med Slovenci ne bo porodil duh katakomb, bomo ostali „narod prazne vere“, narod za slovensko skupnost zaman prelite krvi...

Sinajska puščava

Štiridesetletnica našega zdomstva je za nas znamenje časa.

Kot primer zgodovinske spodbude mlajšemu rodu nekega naroda, izvirajoče iz ovire, ki jo na poti do cilja predstavlja starejši rod, navaja Toynbee štiridesetletno blodnjo Izraelcev po sinajski puščavi.

Pravi, da je bilo izraelsko puščavsko tavanje, v katerem je poginil ves uporni starejši rod, bolj kot kazen čas narodnega očiščevanja; čas, ki je obenem predstavljal dodatno priliko, ki jo je Jahve naklonil izraelskemu narodu, da njegov mlajši rod izpolni zgodovinsko nalogo, katere ni hotel izpolniti starejši rod.

Izteka že štiridesetletna doba, odkar slovenska zdomska skupnost tava po puščavi tujine, brez določene smeri, brez kažipot, brez določenega cilja, brez ognjenega znamenja skupnega narodnega poslanstva. Ugasnil nam je ognjeni steber, ostal je le dim iz slovenskega pogorišča, ki nam še vedno zastira razgled in nas dušeče oklepa v svojo tragiko.

V noči slovenske zgodovine blodimo v zmožnem krogu rutine in naše zmedene stopinje se zgublajo v pesku tujine. Tu ostajajo naša trupla in tujina bo prekrila naše bele kosti. Nam starim je usojeno umreti v puščavi izgnanstva, a ne smemo izogniti brez sledu.

Izteka se naš štiridesetletni puščavski hod. Stari rod odмира, medtem pa sta nam dorasla že dva mlada rodova.

Stari rod odhaja in pušča za seboj praznino, a obenem odpira pot mlademu rodu, da izpolni tisto nalogo, ki je prejšnji rodovi niso spolnili.

Z vsakim rodom se mora življenje naroda obnoviti. Stari nismo za drugega kot za ohranjanje, pravi Bernanos. Ta ohranjevalna vloga pa nalaga starejšemu rodu neko neizogibno dolžnost, namreč da preda „skrinjo zaveze“.

Starejšemu zdomskemu rodu je na njegovi karavanski poti ugasnil „ognjeni steber“ narodnega poslanstva; kljub temu pa je ves čas zvesto ohranjeval sveti ogenj iz narodnega žrtvenika — žal, da si je ob njem ogreval samo svoje premrle ude.

Naloga rodu, ki odhaja, je, da preden zapusti taborišče, še razpiha pepel s tleče žerjavice svojih ugaslih tabornih ognjev in z njo zaneči mogočen kres, ki bo kakor ognjen steber mladim rodovom kažipot za pohod v nov svet, proti novi zemlji, v „obljubljeno deželo“.

Svetlikanje na koncu predora

Štiridesetletnica je za politično emigracijo znamenje, smo zapisali: Je to znamenje zorenja, znamenje pomlajenega upanja... Opažajo se prvi, zaenkrat še šibki poizkusi, da se oprostimo svoje zaprtosti, poizkusi, da bi zajeli slovensko globalno stvarnost in se projektirali v bodočnost.

Prebuja se tudi duh solidarnosti: „Duhovno življenje“ je l. 1950 izdalo knjigo „Vir največje sile“, ki govori o silni moči molitve. Škof Rožman pravi v predgovoru, da mu je bila knjiga v veliko tolažbo in pobuda za zaupanje v božjo Dobroto, tako da ga „ni strah prav nobene sile sveta“. G. Janez Zupan (Bolivija) se je trudil s svojo „Molitveno zvezo za Slovenijo“, da bi v slovenskem zdomstvu zgradil zbiralnik te največje sile. Posameznike je zgani, a zdomskega mrtvila in partikularizma ni mogel premakniti.

Ob štiridesetletnici je tudi v tem oziru čutili v zdomstvu nek premik. V naši skupnosti se čuti utrip nekakšnega slovenskega medjugorskega gibanja, dosedaj še na zasebni ravni, ki pa je zajelo že večji krog ljudi. Ta utrip zdomske skupnosti je konec lanskega leta dobil odziv tudi v Oznanilu: „Odslej bomo dnevno molili za slovenski narod“ pravi razglas...

Štiridesetletnica je znamenje tudi za matično in zamejsko Slovenijo. Rahli pctresni sunki v domovinskem svetu so znak globinskih premikov. De-

tonator za „izbruh kritičnega mišljenja“ in nastopa slovenskih kulturnikov, je žaljeno človeško dostojanstvo in hrepenenje po večji svobodi, znak kako močne so krščanske korenine slovenstva. Človeško dostojanstvo in svoboda sta namreč specifično krščanski prvini, dediščina iz katere črpa tudi komunistični kulturnik, če hoče veljati še kot tak.

Enodušen protest slovenskih kulturnikov in slovenske Cerkve v obrambo slovenske kulture priča, da se je med Slovenci prebudil dolgo že otrpli nagon za samoohranitev. Zadušnica za škofom Rožmanom in spominski govori pa pričajo, da se tudi preplašeni vernik v domovini trga iz začaranega kroga strahu.

To so veseli znaki novega globinskega toka med Slovenci. Ukresane iskre bežno osvetlujejo konec predora. Okleščeno slovensko narodno drevo je pognalo prvo brstje. Upajmo, da ga slana ne bo zamorila in da bo pohabljen drevo končno ozelenelo in pognalo krepke življenjske mladike in pognalo bo, če bo ljubezen močnejša kot sebičnost in močnejša kot strah!

Tako nam Bog pomagaj!

LITERATURA IN PRIPOMBE:

- ³¹ M. Škrbec, ib. II, str. 5-6.
- ³² J. Ortega y Gasset, ib. str. 8.
- ³³ N. Berdijajev, ib., str. 146, 158, 166, 202.
- ³⁴ Primerjaj dr. D. Lončar, ib., str. 43, 80-84, 100-101, 115-116.
F. Dolinar, ib., str. 10-13.
M. Škerbec, ib. II, str. 36.
F. Erjavec, ib., str. 174.
- ³⁵ Primerjaj A. J. Toynbee, ib. III „El crecimiento de las civilizaciones“ (Bs. As. 1976), str. 146-171, 210-216, 235.
- ³⁶ Dr. Ivan Pernar: „Kaj boste vi, Slovenci, saj niti ne veste, če ste poseben narod!“ (M. Škerbec, ib., str. 36).
- ³⁷ Ne odgovarja zgodovinski resnici, da je bilo jugoslovansko vprašanje vzrok razkola v katoliških vrstah. To potrjujejo sledeča dejstva:
- 1) Zamisel „jugoslovanskega naroda“ je bila vsem skupna.
 - 2) Realizacija zamisli je bila načrtovana v dveh alternativah:
 - a) V okviru federalizma habsburške monarhije na osnovi hrvaškega državnega prava, kot „podonavska federacija“ (trializem) — koncept Velike Hrvatske. (Na tej osnovi je formulirana tudi Majniška deklaracija!).
 - b) Izven habsburškega okvira s priključitvijo avstro-ogrskih južnoslovanskih pokrajin k srbski državi — koncept Velike Srbije. Prva alternativa je predvidevala avtonomistično notranjo ureditev in združeno Slovenijo; druga pa je stremela za centralistično ureditvijo in je vsebovala nevarnost razkosanja slovenskega ozemlja (londonski pakt!).
 - 3) Odločitev je zavisela od vojne sreče in na koncu, od zmagovite antante. Zato je bila možnost izbire med alternativama v prid slovenskega občega blagra: zmanjšala je politično tveganje, ker nismo stavili na eno samo karto.
 - 4) Drugo izbiro (ad b) je omogočilo in terjalo zrušenje habsburške monarhije. „Osvoboditelji“ so samo o pravem času obrnili plašč po vetru, oz. ujeli tok časa v svoja jadra, kar ni brez zasluge.

5) Drugačnost političnih pogledov (in to še v nebitveni stvari!), pač ne pojasni in še manj opraviči — to je argumentum ad absurdum (dokaz po nesmislu) — strastnega sovraštva in gonje proti dr. I. Šušteršiču, možu prav izrednih zaslug za Slovence in slovenstvo.

6) Nesmisel nesmisla: Medtem, ko se Šušteršiču zaradi „avstriakantstva“ pritrdi nalepek narodnega izdajalstva in si mora ta z begom v tujino reševati življenje pred svojimi „katoliškimi brati“ — je liberalni voditelj dr. Ivan Tavčar za svoje „avstriakantstvo“ nagrajen z ministrskim stolčkom v slovenski vladi, drug liberelec, sicer do mozga „jugosloven“, a oster politični nasprotnik, pa postane Korošev osebni tajnik! (Sic!)... Neverjetna, kruta burka...

Resnični vzrok razkola je bila pritlikava majhnost, ki so ji botrovali ranjeno samoljubje, nevoščljivost lakomnost, častihlepnost in zloba. Tragično za ves nadaljnji razvoj slovenske stvari je bilo dejstvo, da je „tako velika doba našla tako malenkostne ljudi“. (Dr. Pavel Turner) Primerjaj: S. Kranjec, ib. str. 84-94; dr. D. Lončar, ib. str. 98-99; M. Škerbec ib. II str. 47-55; F. Zwitter, ib. str. 200-20 .

³⁸ M. Škerbec, ib II str. 5.

³⁹ Lk 6, 43-44.

⁴⁰ J. Ortega y Gasset, ib. str. 115-116, 122.

⁴¹ Lk 14, 34-35.

⁴² Samo Ljubljanska pokrajina s 300.000 prebivavci je imela 30.000 mrtvih, t. j. na vsakih 10 prebivavcev en mrtev (M. M. Vir: „Pravi obraz Osvoobodilne fronte II“ Bs. As. 1972, str. 57).

⁴³ Jože Javoršek: „Samotni jezdec“, (Tabor 1981/1-2, str. 37).

— Avgust Horvat ceni število splavov v matični Sloveniji na 19.000 letno („Ob koreninah in rasti naroda“, S. S. 23.II.83).

— L. 1980 se je na 100 splavov rodilo 107 otrok! („Naša luč“ 1985/4 str. 30).

— Število splavov v matični Sloveniji se je od 1. 1974 do 1982 „več kot podvojilo“ (Ognjišče 85, str. 56). Urednik se sprašuje: „Do kdaj bo Bog zadrževal svojo pravično kazen nad narodi.“ Morda Bog prizanaša človeštvu zaradi 50 pravičnih kot v Abrahamovih časih?

⁴⁴ Prim. Samo Tušek: „Današnji položaj slovenskega naroda“ (Akvija, Trst 1981, str. 28).

⁴⁵ „Naša luč“ 1985/1, str. 13, 30.

⁴⁶ Prim.: V. Z. „Odtujitev ozemlja S. R. Slovenije“ (Alternativa, Trst 1978, str. 38), Franc Jeza: „Iniciativa“ (Iniciativa, Trst 1979, str. 3-4). Samo Tušek: „Današnji položaj slovenskega naroda“ (Akcija, Trst 1981, str. 23-6). A. F. „Slovenija in njen čas“ (Vestnik 1982/2, str. 75-80).

⁴⁷ Prim. Bogo Grafenauer: „Zgodovina narodov Jugoslavije“ (str. 269, 545/6)

⁴⁸ Julián Marías: „La estructura social“, po R. O. Obdala: „El fundamento de la reorganización“ — („La Prensa“ 7. 3. 78).

⁴⁹ José Ortega y Gasset ib., str. 97-120.

⁵⁰ A. Horvat ib., „S.S.“ 15. 3. 84.

⁵¹ Franc Jeza: „Iniciativa“, str. 4.

⁵² Mladika 1980, str. 40-41. Zadevni citat je prebral prof. Geržinič na večeru SKA 9. 4. 83, ob priliki predstavitve svoje knjige: „Boj za slovensko šolstvo na Primorskem“. Značilno za zdovski ambient je dejstvo, da ta pretresljiva ugotovitev ni pobudila na večeru nobenega komentarja: znak, da nagon za samohranitev gineva tudi med zdomci.

⁵³ Prim. Prof. Stres: „Strah — osnovni problem slovenskega krščanstva“, po Oznanilu 11. 11. 1984.

⁵⁴ „Življenjsko vprašanje“, (Vestnik 1979/7-8-9, str. 131-3).

⁵⁵ „Prav je, da razmišljamo o naši narodni bodočnosti. Toda kdor bi danes to vprašanje postavljaj na prvo mesto... zamegljuje naš glavni

cilj, t. j. borbo proti komunizmu" (Miloš Stare na Slovenskem taboru v R. M. — „S.S.“ 25. 11. 1965).

⁵⁶ Franc Jeza: „Grozljiv človeški tip v Sloveniji“ („Slovenska država“, marec 1977).

⁵⁷ N. Berdijajev ib. str. 37, 54, 84, 85.

⁵⁸ „Križčanstvo j ev koreninah slovenskega naroda“. Iz pogovora tržaškega škofa Bellomija za Celovski zvon. (Naša luč 1984/10).

⁵⁹ Georges Bernanos ib., str. 41.

⁶⁰ Toynbee ib., str. 268-397.

⁶¹ J. Ortega y Gasset ib., str. 59-77.

⁶² Primer: Prošnja NO Nixonu za posredovanje, da bi Slovenci mogli prižgati svečke na množične grobove, pa tihotapljenje križcev na te grobove, kar menda predstavlja vrhunec zdamskih osvobodilnih naporov.

POPRAVI: VESTNIK jan/marec 1985

Str. 7 Konec 1. odstavka ena beseda „opravi“ odveč.

Str. 9 4 vrstica: beri zgodovine, namesto „zgodovini“.

Str. 15 „Slovenski narodni značaj“, konec 2. odstavka beri: šamotno izolacijo, namesto „samotno“.

ibi v 3. odstavku beri: dušenih strasti, ne „duševnih“.

Str. 19 „Naslonitev na zapad“, beri: blokoma, namesto „blikoma“.

Str. 21 3 vrstica, beri: napadalnostjo.

Str. 22 op. (7) beri: Berdiaeff.

Str. 22 op. (14) in (15) zamenjati številke, postavi (15) namesto (14) in (14) namesto (15).

39. četa Meničaninovega udarnega bataljona, v št. Vidu leta 1944. Od desne na levo: poročnik Sladič Jože, Tone Truden, Slave Urbančič in Franc Habjan.

Slovenske teme in temé

VRETJE V SLOVENSKEM TOLMUNU

Laž: „Kako grdo je pokvarjen svet, da mi že noče več vsega verjeti od kraja.“ (Milčinski, Laž in njen ženin)

Dokler pravica je ob tla teptana,
resnica brez sramu zasmehovana,
dokler laž, verolomstvo je v časteh,
dokler svobodo ljubiti je greh,
(.....)

dotlej v temnico smradno sem zaprt

in od življenja ni mi hujša smrt. (O. Župančič, Izjava)

Daj račun za svoje dni! (O. Župančič, Dies irae)

S tem malim cvetnikom začenjam kratek pregled sedanjega strujanja in rdečih jezov v FNR Sloveniji.

Komunistično bratstvo

V Teleksu je 11. aprila Milan Apih odločno zavrnil kritiko romana Dobrice Ćosića „Grešnik“. V njem opisuje avtor življenje levičarskih jetnikov v robijašnicah stare Jugoslavije. Partijska kritika (neki Kržavac) trdi, da se Ćosić „pri svojem slikanju stanja in odnosov med komunisti na robiji neredko giblje na samem robu protikomunističnega sovraštva. (...) Strani, ki govore o komunistih na robiji (...), so podobne protikomunističnim pamfletom.“ Po Kržavcu so zaprti komunisti bili „organiziran kolektiv, v katerem so vladali tovariški odnosi, človeška solidarnost in največje prijateljstvo, ki lahko nastane samo v trpljenju.“

Apihu je to posladkano prikazovanje („idila“) maličenje resnice. Ćosićevo „prikazano stanje na robiji (je) resnično in (...) predstavlja (...) globoko analizo takratnega boljševiskega pojmovanja in snovanja v naši partiji.“ Za to trditev navaja Apih dokaze: lastne skušnje in pričevanja vrste nekdanjih robijašev in celo Tita. Ta je v enem svojih pisem partijski organizaciji na robiji (9. XII. 1937) dejal: „Vesti, ki smo jih prejeli od vas poleti, so nam povedale, da je pri vas stanje nezdravo, da nekaj ni v redu. (...) V tem je prišlo do spopada in pretepa. (...) Nam je zdaj jasno, da se boj zoper ‘bandite’ in bandite pravzaprav spreminja v frakcijsko borbo (...), ki jo vodi KK (kaznilniški komite) in še en ožji krog okrog njega. (...) (Vodja KK Kakić) je slehernega, ki si je drznil kritizirati njegovo politiko, takoj razglasil za manjševika, kljubovalca, bandita (...).

Tako je ustvaril (...) programaško vzdušje, v katerem se lahko vzgajajo politični poltroni, priliznjenci, ljudje brez hrbtenice.“

Po pričevanju hrvatskega nacionalista Ivana Bernardića je KK iz političnih jetnikov napravil „pravo pravcato razbojniško jamo. Nenehni prepiri, nenehni pretepi, stalno neki sklepi in razprave. Organizirali so četo „bojevnikov“, katerih naloga je bila nekoga zahrbtno napasti in pretepstati.“ Poleg takih scen pripovedujejo bivši komunistični robijaši o mnogih podobnih, npr. o pljuvanju v obraz.

Apih priznava, da „takrat še nismo hoteli pripovedovati pred celim svetom o t. i. slabostih med komunisti, pa je ta tema predstavljala celo neke vrste tabú.“

Omenja končno svojo lani izšlo knjigo Enajsta šola Andreja Klasa, v kateri opisuje dogodke „v zvezi z boljševisko-stalinističnim značajem takojmenovane ‘rdeče univerze’“.

Stalinizem in „pošteni komunisti“

Kot vidimo, se je tudi Apih skrnil za „stalinizem“, ki naj bi bil pokvaril slovensko partijo. Je to ena od varljivih taktik komunizma. Komunizem je bil, je in mora biti po svojem bistvu in naravi perverzen, do mozga pokvarjen.

Prijatelj iz zamejstva mi Apiha predstavi tako: „Starejši gospod, profesor, star komunist, velik poštenjak — pove, kar misli.“ Taki ljudje so v KP najredkejše izjeme. So pa uničenju partije in osvoboditvi izpod njenega jarma najbolj nevarni. Resnica in resničnost jih privlači, a jo vidijo le deloma ali popačeno; imajo sicer dobre oči, možgane ali srce pa zastrupljene z marksizmom. Ponavadi tudi njihove zvestobe partiji ne omajejo še tako hude skušnje. Rdeči voditelji jih nočejo in ne morejo poslušati. Po marksističnem nauku jih resničnost ne zanima — saj jo morajo oni ustvarjati (z lažmi in nasiljem) — in prav zato sami proti svoji volji rušijo svojo oblast in ves rdeči imperij. Zanje velja, kar ugotavlja eden izmed neštetihi tam krožečih dovtipov: „Tisti, ki se navdušujejo za politiko trde roke, imajo navadno trde glave.“ Politika trde roke pa je za obdržanje oblasti potrebna, četudi se občasno izvaja vijugasto, z navideznim popuščanjem ali s priznavanjem napak.

Zločin

Dober mesec pred člankom v Teleksu je Milan Apih v Dnevniku (2. III.) objavil dolgo, zanimivo pisanje z naslovom Duh je ušel iz steklenice. Obširen posnetek je izšel v Svobodni Sloveniji, zato pisanja ne bom obnavljal. Zadošča naj navesti poglobljeno priznanje: Krivci še niso pripravljeni priznati svojega dejanja, ki ga ni mogoče imenovati drugače kakor zločin.

V vrenju, ki že mesce vznemirja Slovenijo, potem ko so številni režimskih laži siti ljudje spravili na svetlo pomor domobrancev, dachauski

proces in peklo na Golem otoku, se je zdelo partiji modro, da pusti besedo Apihu; vendar je v isti številki Dnevnika spregovorila po ustih Milana Medena. Njegov članek je sestavljen z geslom Z mržnjo do nikogar, s širokosrčnostjo do vseh (kar mu je naslov). Priznava nekatere stvari, a skuša Apihovim obtožbam izsesati najnevarnejši strup in vse postaviti v dovoljni okvir.

Pravi, da je moralno plat „poračuna z domobransko vojsko v pozni pomladi leta 1945“ načel Edvard Kocbek; da je to vprašanje posredno zaznati v nekaterih literarnih delih, in da ga načenja (!) slovenska politična emigracija. Na vprašanje se Meden ne upa odgovoriti, temveč se vrti okoli njega: „Ne mislim, da se mora domača kritika zatajenih dejstev zgodovine ustrašiti, če načenja ista ali vsaj podobna vprašanja kot ekstremna politična emigracija (...), kajti moralni ugled narodnoosvobodilnega boja in revolucije bo pridobil veljavo, če bomo sami pravično vrednotili tudi zmote, zablode, grehe (Moja pripomba: kot da gre za neznatne zmote in zablode in za male, odpustljive grehe! A. G.), pa tudi resnično veličastne (!!) dosežke slovenskega nacionalnega, kulturnega, političnega in gospodarskega preporoda.“ (Moja pripomba: Resničnim zmotam, zablodam in grehom — le-te imenuje pozneje „večne sopotnike človeka“, kot da bi nenadoma sprejel krščanski nauk o izvirnem grehu in o nagnjenju človeške narave k slabemu —, ki jih je zakrivala KP, more torej postaviti kot pozitivno nasprotje zgolj neresnične „uspehe“ komunistične okupacije in strahovlade.)

Spet stalinizem

Odgovor na likvidacijo domobranske vojske obide Meden tudi s taktiko, ki se je je posluževal poleg drugih Apih*: Takrat niso delovale pameti in vesti angelskih slovenskih komunistov, marveč so ti bili plen vsemočnega stalinističnega duhovnega podjarmljenja. Novost je, da pokliče za pričo tega dejstva samega dr. Izidorja Cankarja. Njegova pričevanja bodo, kot upa Meden, v kratkem izšla v Ljubljani. Iz njih „je razvidno, da sta Tito in Kardelj že daleč pred koncem druge svetovne vojne zelo odkrito napovedovala odmik od sovjetskega modela zaradi njegove vse razpoznavnejše stalinistične deviantnosti.“ (!!)

V tej zvezi odpravi še vprašanje „krivde“ (med narekovaja je to zoprno besedo postavil Meden) partije „za njeno ‘nekritično’ (Moja prip.: Čemu sta tu narekovaja? Torej je zaverovanost KP v Stalina in njegove metode bila premišljena in hotena!) zaverovanost v politiko in model boljše vizma.“ Na vprašanje odgovori s priznanjem, da je boljše vizem „res sprožal odpor pri marsikaterem poštemem slovenskem fantu, da se je pridružil beli vojski.“

* V Teleksu, še krepkeje v Duhu, ki je ušel iz steklenice: „Smo bili takrat, ko se je to dogajalo, v železnem objemu in pod ideološko in materialno peto Stalina.“

Sprava

Meden se dotakne tudi sprave. Uvede jo tako: „Vsekakor pa bi bilo nespametno preslišati žalostinko emigrantskih siren (Moja prip.: Pred 40. leti so bili nedolžni slovenski komunisti žrtev stalinistične hipnoze, danes pa so izpostavljeni zapeljivosti emigrantskih siren!); nesmotrno se je tudi sprenevedati glede 'sprave', ki jo nudijo.“ Kaj pa terjajo emigrantske sirene? To, „da bi morali pristati ne podmeno, da je Slovence v drugi vojni razklala državljanska vojna kot posledica boja komunistov za oblast s čisto ideoloških, ne pa tudi razrednih in nacionalnih pozicij. Po tej razlagi je celo OF najprej obveščevalna organizacija italijanske policije, torej peklenki načrt Komunistične partije Slovenije, ki se je hotela znebiti (talat!) svojih ideoloških nasprotnikov tako, da jih je zvajljala v demokratično zvezo fronte.“

Kako naj zaveden komunist sprejme spravo na taki „podmeni“? Silno ostro je po šetincu odbil vsako spravo* predsednik CK Slovenije Andrej Marinc pred komisijo za pripravo 10. partijskega dneva. Kdor danes postavlja vprašanje o spravi z izdajavci, se po Marinčevih besedah igra z ognjem. Kdor propagira narodno spravo, dela to z jasnim namenom „restavracije družbenega reda“.

„Rdeča država sem jaz (KP)“

Z Marinčevo zaslonbo gre Meden v napad na tiste, „ki danes na problematičen način odpirajo rane“. Njih krivda je v tem, „ker premalo upoštevajo, da so razlogi za ostra nasprotja obnovljivi. Pravno in politično urejena družba ima zato pravico, da zadrži tudi s politično kritiko tiste, ki žalijo, četudi na pošten, vendar ontološki (!) način, grebsti po starih brazgotinah, zaradi nevarnosti novih razhajanj in preštevanj.“ Vlado partije naj torej omogoči teror. Kot doslej! Ta teror pokrije Meden z naslovnim geslom („brez mrznje, s širokosrčnostjo“), rekoč, da bodi „naša resnična sprava (...) nenehno prizadevanje za kulturo novega življenja, za boj proti vsem naravam sektaštva, dogmatizma in utvaram liberalizma.“

Partija zmerom pokaže sovražnika, kakršnega v tistem hipu potrebuje. Zdaj je to liberalizem. Napadel ga je že Marinc kot „zapoznel val evropskega neokonservativizma in antikomunizma“, ki je pljusnil tudi v NRS: nekateri krogi v Sloveniji koketirajo z „zastarelim meščanskim liberalizmom, proti kateremu mora partija odločno nastopiti in z njim obračunati.“ (Moja prip.: z mrznjo in brez širokosrčnosti?)

* V tem smo si emigranti z njima edini. S komunistično partijo ni in ne more biti nobene sprave. KP, najhujši sovražnik in škodljivec našega naroda.

Komunistična etika

Ozreti se nam je še, kako v sedanjem vretju skuša partija vzdigniti nad valove „etiko svojega boja“, ki da so jo komunisti ves čas NOB „poudarjali in visoko čuvali“ (Apih). (Moja prip.: Kljub „železnemu objemu in pod ideološko in moralno peto Stalina“?).

CK Zveze komunistov Slovenije je januarja zatrdil, da je komunistična revolucija postopala „vedno najgloblje človeško“. Take izjave je ex-komunist Matevž Krivic označil kot „neverjetne, propagandistične in celo cinične“ (v članku „Žive sprašujemo, ne pa mrtve“ v Naših razgledih); kot take vplivajo silno odvratno. Prav toliko velja izjava CK, da nikoli ni bilo nobene zlorabe moči in se nikoli niso dogajale nezakonite stvari. Krivic je to hvalisanje zlahka postavil na laž, ko je s prstom pokazal na to, kar se je zgodilo z domobranci in z „dachauci“. Sicer pa so glede dachauceev oblasti dolgo po procesu in usmrčitvah priznale, da je bil sodni postopek „montiran“ in so bi i obtoženci nedolžni. Takratni toživec Vladimir Krivic, Matevžev oče, je zdaj obtožil politično vodstvo, da hoče vso odgovornost prevaliti na preiskovalne organe in tako dezinformira jugoslovansko javnost. Po Krivicem razkritju so jugoslovanski komunisti s procesom hoteli Stalinu — s katerim so bili tedaj že na dvoje — dokazati, da njegova obtožba jugoslovanske KP, ki naj bi ne obračunala z agenti gestapa, ne drži; z drugimi besedami: dachauski proces so organizirali, da bi pri Stalinu dobili dober red. Jugoslovanska sodišča l. 1948 „niso bila na stopnji, ki odgovarja demokratičnemu (!) in humanemu (!) socialističnemu sistemu; bila so le lutke v rokah varnostne službe.“

Če vzamemo nedavno krivično obsodbo bivšega domobranca Teliča, za katerega se novi Slovenski disidenti niso upali potegniti (pač pa za disidente iz drugih republik), lahko ugotovimo, da se tako stanje še ni dosti spremenilo (op. ured.).

Te obtožbe razkačeno odbija belgrajska „Borba“. Predsedstvo slovenske KP pa je zadevo reševalo z opozorilom, da pojasnjevanje napak in zlorab iz preteklih dni nikakor ne sme voditi k temu, da se „pridobivam“ in „vrednotam“ NOB in revolucije odjemlje vrednost. Glede tega ne sme biti nobenega popuščanja.

Tako vre v jugoslovanskem in slovenskem tolmunu. V njem se je pojavila močna struja, ki zahteva „prevrednotenje vrednot“, revizijo medvojnih dogodkov, kritiko partijskega delovanja, kritiko titoizma. KP je porinjena v čupno samoobrambo.

Za partijo prihaja Dies irae. „In pred vsakim obrazom stoji kruto zrcalo: nič ti ne bo pomagalo; daj račun za svoje dni!“

„Kaj je sploh še svobodnega, če za besedo svobode ni?“ — Livij

Ob 40-letnici begunstva

Na steni naše dnevne sobe visi slika v formatu 0,40 x 0,30. Predstavlja domobranca na straži. Obleden je v dolgo suknjo, čevlji so težki. V rokah drži preko prsi brzostrelko. Videti je zelo resen; pripravljen je na najhuje. To je moj 17-letni stric. Ubili so ga v Teharjah.

Po čudnem naključju sva dobila z atom diapozitivo in dala napraviti omenjeno sliko. Naš simbol je! V njem vidimo vse tiste slovenske fantke in može, ki so se stavili v Sloveniji po robu komunističnemu nasilju in terorju. Pokazali so celemu svetu, kako se je treba odločati, brez oklevanja in obotavljanja, vedoč, da gre za svoboden obstoj naroda in za pravico verovaja v Boga. Ta odločitev je bila za njihova življenja pogubna.

V najlepši dobi, v polnem cvetu mladosti so se morali v strašnih duševnih in telesnih mukah zgruditi v skupne grobove.

Ata nam doma ob vsaki priliki pripoveduje in razlaga potek komunistične revolucije v Sloveniji. Kaj je kot deček videl in doživel. Tudi v Slomškovi šoli smo dobili dober poduk. Jasno smo lahko razumeli in videli, kako so neusmiljeno morili, požigali, ropali, in končno kako so skoraj vso domobransko vojsko po končani II. svetovni vojski pobili. Domobrance smo imenovali junake. In bili so zares. Njihova hrabrost se ni pokazala samo v boju, ampak tudi pri soočenju s smrtjo. Ko so bili že v rokah svojih smrtnih sovražnikov, so to dokazali v polni meri. Prič je dosti! Čez nekaj mesecev bo od tega 40 let.

Po tej strašni tragediji, ki je zadela slovenski narod, je na tisoče Slovencev ostalo pod zavezniško zaščito.

Ko se jim je nudila možnost, so se začeli razhajati po celem svetu. Največ se jih je naselilo v Argentini. Naši starši so to. S skupno močjo so postavili in zgradili našo skupnost, ki v svobodi nadaljuje svoje poslanstvo, prikazuje nam v resnični luči žalostne dogodke med revolucijo in po njej. Daje nam možnost, da vedno bolj spoznavamo zмотo tega stoletja.

Odlikuje jih njihova močna volja, da za vsako ceno posredujejo svojim

potomcem — nam mladim svojo krščansko tradicijo, močno in preizkušeno vero, slovensko kulturo, poštenost.

Težka naloga nas čaka. Vrednote, ki jih sprejemamo, bomo morali naprej našim rodovom posredovati, morda celo bodočim rodovom v Sloveniji. Naši junaki ne smejo biti opeharjeni!

Avrelij Nosé,
dijak II. letnika v Bs. Airesu

Na sliki: Leopold Nosé, rojen 28 - 4 - 27 v Strugah; bil v Rupnikovem bataljonu in vrnjen v Teharje.

Domobranski juriš na goriški grad!

Stari ata pripoveduje: Bilo je v maju 1945. Naš domobranski udarni bataljon je imel svoj štab v Ajdovščini. Čete je imel razporejene po okolišnih krajih, da so strateško branile okolico pred partizani. Bataljon je štel okoli 1.200 domobrancev. Njegov poveljnik je bil major Janko Debeljak.

Dobili smo sporočilo, da bo kmalu konec vojske in naj razorožimo vse Nemce na našem terenu ter uporabimo njihovo orožje za borbo s partizani, ki niso hoteli prenehati s svojim bratomornim ubijanjem. Z razorožitvijo Nemcev ni bilo problema, tako da smo dobili od njih mnogo orožja, municije in tovarnjakov.

Kmalu zatem smo dobili novo sporočilo za umik k zaveznikom, preko Gorice in mostu čez Sočo v Italijo. V Ajdovščini so se zbrale vse čete udarnega bataljona in od tam se je pričel naš umik proti Gorici. Z nami je šla tudi večja skupina civilistov. S seboj smo peljali tudi večjo zalogo nemških „panzerfaustov“. To so bile neke vrste protitankovske puške z veliko prodorno silo, tako da so lahko pri polnem zadetku prebile tankovski oklep.

Večji del domobrancev smo se peljali na nemških tovarnjakih, dokler ni zmanjkalo bencina, potem pa smo ostali del poti prehodili peš. Naše izvidnice so previdno tipale pot pred bataljonom, medtem ko se je po cesti valila množica ljudi proti Gorici.

Pred mestom smo naleteli na razbite srbske četnike in dobrovoljce. Naš bataljon je takoj začel zasedati položaje in se mrzlično pripravljati na borbo. Čete so se pričele razhajati in se previdno izogibati partizanskemu ognju iz goriškega gradu. Dan se je počasi nagibal in na nebu so zasijale prve zvezde; mesto je tonilo v trdo temo. Od časa do časa se je utrgal rafal mitraljeza in se pomešal s pokom iz puške. Te strele pa je preglušila močna detonacija težke mine in v kamenju se je razletela topovska krogla ter pršila kamenje na vse strani. Partizani se niso premaknili iz svojih dobro zastraženih položajev. Bili so gotovi, da srbski četniki in dobrovoljci ne bodo kos njihovem ognju in jim ne bo uspelo izsiliti prehoda skozi Gorico, če bi ga znova poskušali.

Naš bataljon se je ponoči previdno približal predmestju Gorice. Večjih borb s partizani ni imel. Bili smo že tri dni na poti; prišel je četrti odločilen dan. Major Debeljak je do podrobnosti izdelal svoj vojaški načrt za napad na mesto. Namen je bil zavzetje gradu in prodor preko soškega mostu. Uvidel je skoro usodno napako srbskih četnikov in spoznal partizansko zvijačo.

Po četah smo si razdelili vse „panzerfauste“, povelje se je glasilo: ko se približamo mestu, začnemo rušiti ulične hiše s panzerfausti in minometalci, potem šele gremo zasedat hišo za hišo. V dopoldanskih urah smo se mestu že toliko približali, da smo popoldne že lahko začeli z naskokom nanj. Partizanski ogenj nas ni zadosti motil in oviral, partizanske zasede pa smo domobranci z lahkoto razbijali. V popoldanskih urah so domobranci dosegli prve mestne hiše. Vedeli so, da je treba utreti z razbitjem hiš dovolj širok pas. Napad na samo mesto se je pričel. Težke krogle „panzerfaustov“ so odnašale podboje oken in vrat, rušile so se stene in mednje udarjale mine iz naših minometalcev. V razrušene hiše so skakali domobranci in s križnim ognjem porivali partizane v sredino mesta. Boj je divjal za vsako hišo. Partizani so nas iz gradu zasipali z minami in topovskimi granatami. Hiše so se praznile, dim se je valil pa ulicah; odprlo se je peklo. Med kupi razrušenega zidovja so ležali mrtvi partizani, ranjenci so ječali in val vojakov je začel zalivati prazne ulice. Istočasno je druga domobranska četa utirala pot proti gradu. Med kadečimi se hišami, eksplozijami bomb, granat in sikanju rafalov iz brzostrelk ni bilo časa za pobiranje ranjencev in mrtvih. Senca se je borila s senco. Domobranci so s „panzerfausti“ rušili hiše in se vztrajno bližali gradu. Mesto je gorelo na več krajih, eksplozije so naraščale. Če je grom prenehal, je bilo slišati raztrgajoče glasove in domobranski „juriš, hura“. V zadujem jurišu so domobranci šli nad goriški grad. Debelo zidovje gradu je bilo porušeno na več mestih. Domobranske strojnice so zaregljale med utrjene položaje, prišlo je skoraj do borbe moža z možem. Domobranskemu navalu partizani niso bili več kos; spustili so se v paničen beg in pustili domobrancem vse težko orožje. Domobranci so večino tega uničili in tako ustavili obstreljevanje mostu čez Sočo. Vojakom in civilistom je domobranski bataljon odprl pot v svobodo.

Damjan Amon, študent 2. letnika v Buenos Airesu

„Narod morajo voditi le najbolj izobraženi in najbolj krepostni državljani.“ — De Sismond

Slava poštenih ljudi je v njihovi vestji in ne na ustnah ljudi.

Tomaž Kempčan

ZA PREPROSTE KALINE: PARTIJSKA „DOSLEDNOST“.

V zadnji revoluciji na slovenskem ozemlju se je komunistična partija predstavljala kot zaščitnica naroda. Mnogi so taki bajki verjeli in zato delali za razne partijske forume, kot so bili n. pr. OF in NOB, ali pa so se celo pridružili partizanom. Ko so bili potem v gošči nenadoma soočeni z rdečo zvezdo, partizansko prisego in političnim komisarjem, je bilo že prepozno. Umik iz te zagate je pomenjal smrtno nevarnost, saj sam Vidmar zatrdi v svojih pričevanjih: ko pa sem hotel odložiti svoje politične funkcije, me je Kidrič podučil: od nas ti je odprta pot samo 2 metra pod zemljo. Kaj sem hotel, pravi Vidmar, ter ji (partiji) še naprej služil.

Vendar pa bistrim opazovavcem že med revolucijo niso ušli neopaženi spodbudljaji komunističnih veljakov, ko so v svojih izjavah odkrivali, da jim gre v prvi vrsti za oblast in ne za usodo slovenskega naroda, ki lahko v tisočih izgine in mu lahko zemljo naselijo s tujci, samo da bodo le-ti partiji podrejeni. V borbi za oblast ni bilo že za Lenina nemoralnega nič.

Danes, na primer, služi partiji ideja o enotni Jugoslaviji. S takšno zahtevo lahko neprimerno lažje ohranja moč in oblast v državi, kjer izgrava narod proti narodu ali manjšino proti narodu. Vsak separatizem je proglašen za tabú; tako bi bili Hrvacije v svoji republiki partijski oblasti nedvomno nevarnejši, ko ne bi bili razdeljeni na več republik, posebno še, ker ostajajo odnosi s Srbi nerazčiščeni. V strahu, da bi bil narod izpostavljen zatiranju močnejšega sosedu ali pa celo zasedbi po tuji državi (n. pr. Sovjetski Zvezi), si mnogi še vedno dopuščajo partijsko pokroviteljstvo.

Lep dokaz o izigravanju narodov v Jugoslaviji je prinesel „Glas kanadskih Srba“ od 28. februarja letos, ko zapiše: „Medtem ko danes partija zagovarja enotnost Jugoslavije, pa je 1. decembra 1929 „Proleter“, glasilo centralnega komiteja KPJ, v važnem razglasu pozivalo k razbitju države na samostojno Hrvatsko, Slovenijo, Makedonijo, Črno goro, Bosno, Vojvodino in Srbijo.“

28. decembra (letnica nečitljiva; zdi se, da 1932) pa je „Proleter“ pisal dobesedno: „Komunistična Partija pozdravlja ustaški pokret ličkih i dalmatinskih seljaka i stavlja se potpuno na njihovu stranu. Dužnost je svih komunističkih organizacija i svakog komunista da taj pokret potpomognu, organiziraju i predvode.“ Res je, da nadalje svari pred „fašističnimi elementi“ v pokretu, ker bi si ga sama rada podredila za razbitje države. Zdaj, v letu 1985, pa nihče ne bi smel motiti bratstva in edinstva jugoslovenskih narodov, ker bi se v nasprotnem primeru marsikateri narod znebil diktature.

Kakšno stališče je partija pozneje zavzela do hrvatskega ustaštva, je znano. Likvidacija ustašev, ki so jih partizani dobili v roke, je bila strahovito krvava in mučeniška. Še leta 1947 so Kavranovo gverilsko skupino po obsodbi na smrt strahovito mučili z noži, na tak način, da so ure dolgo umirali v največjih mukah.

Kdor torej še danes verjame v partijsko doslednost in ne opazi njene že historične dvoličnosti, temu pritiče naš naslov. ZU

To je moj ponos: bil sem slovenski domobranec!

Pred desetimi leti je bila Darinka, moja najmlajša hčerka v Sloveniji. Pa so jo spraševali vse mogoče. Mnogih stvari ni vedela ali pa ni znala prav odgovoriti. Namenil sem se, da opišem, kar se vojne in njenih posledic tiče. Da bodo moj sin, obe hčerki in vnuk vedeli, kdo sem bil in kdo sem.

Dovolj je krivic in laži, da bi še kdo potvarjal to, kar je bilo res.

Ko so po naših krajih začeli govoriti o Hitlerju, sem bil vedno proti. Po naravi je bil Nемеc naš narodni sovražnik, ravno tako Italijan. Nemci zaradi Koroške in germanizacije. Italijani zaradi Primorske. Tudi Madžari so mi bili antipatični. Veliko Slovencev je hodilo v Nemčijo na delo. V šoli in sirotišnici, kjer sem preživel otroška leta zaradi prezgodnje izgube staršev, so nas učili v narodni zavednosti. Zato sem bil nacionalno usmerjen in to sem še danes. Tudi otroci ne bi bili Slovenci, če bi jaz mislil drugače.

Ko je bila napadena Jugoslavija, so prav tisti, ki so pozneje šli k partizanom, bili skoro vsi za Hitlerja. Vojska me je doletela v Polhovem Gradcu. A na jesen leta 1945 sem se preselil na Dobrovo. V vasi šujica sem živel že preje, ko mi je umrla mama, in sem tako poznal tam večino ljudi. V teku časa pa sem jih precej zgrešil iz spomina.

Neki pleskar iz Gaberja (ne spominjam se njegovega imena; bil je sin vdove), je bil takrat organiziran komunist in v vsem okraju je edino on vedel, da gre v resnici za revolucijo, ne pa za osvoboditev. Z njim sem prišel navzkriž, ko sem delal na Komaniji, in je tamkaj pleskal pohištvo. Vedno je govoril o krvi in da bodo vse pobili. Bil je zelo proti duhovščini in vsem takratnim oblastem. Zato so mi bili partizani že spočetka antipatični.

Ko so Nemci in Italijani napadli Jugoslavijo, so bili menda vsi poznani komunisti za Hitlerja. Mene je to še bolj podžgalo. Imel sem jih za nezveste svojemu narodu, za prave izdajalce. Na Dobrovi nas je bilo takrat precej, ki nismo soglašali z njimi. Skupaj smo hodili: oba brata iz Hriba, Pleško iz Stranske vasi, eden iz Gaberja (pa se sedaj ne morem spomniti njegovega imena; imeli so lepo posestvo), Vrabetov Ivan, Mravljetov Franci, ki sedaj živi v Córdoba, nekaj drugih imen pa sem že pogrešil, ker sem tam živel le prehodno. Takrat, ko so na Brezovici komunisti ubili Bastića, nas je šlo sedem fantov kropit iz protesta.

Bili smo pristaši generala Mihajlovića, ki se nikdar ni predal Nemcem. In je bil to prvi mož, ki se je kot gverilec uprl Hitlerju. Tudi kaplan Mozetič je bil z nami istega mišljenja. Ta nam je večkrat pravil: „Komunisti, nacisti in fašisti so trije bratje in njih mati je diktatura“.

Takrat, tisto dobo sem delal pismene vaje o „Socialnem razvoju“, na podlagi krščanstva. Bila je to dopisna šola. Iz tega tečaja se še spominjam Piriha, Jana, Horvata in Križmana. Takrat sem delal pri štigelnu na Trati pri št. Vidu. Bil je za rdeče, a kljub temu je z ljudmi zelo surovo

postopal. Vajencu, ki je bil iz Tržiča in ni mogel domov, niti hrane ni dovolj dajal. Bil je pravi gospodar sužnjev. Glavni pomočnik iz Jesenic, komunist, se zaradi teh krivic nikdar ni razburjal. Jaz sem nazadnje prisilil gospodarja preko delavske zbornice, da je začel s fantom postopati drugače. Zato so bili komunisti zame slabi ljudje.

Na šujici so takrat bili glavni komunisti: Bizjanov Slavko, sosed Primčevim, kjer sem živel jaz. Slavko je imel suho roko. Drugi so bili Guštinovi — mislim, da se je tako reklo pri hiši onstran vode v hribu. Guštinov Johan je imel tudi pohabljen nogo. Tam so se sestajali. Potem Mrvčevi, ki so delali kolesa. Spominjam se še drugih, a sem njih imena zgubil iz spomina. Eden je živel tam blizu gostilne pri Dolinarju, drugi pa je stanoval poleg tistega pleskarja iz Gaberja. Razen pleskarja so ostali bili znani kot postopači in delomrzneži. In taki naj bodo narodni voditelji! To mi sploh ni šlo v glavo. Iz Dobrove pa so poleg mesarjev (eden je bil Marjan), bili komunisti neki Jarci po imenu. Imeli so dobre odnose z Italijani. Ko sem nekega večera zaradi snega prihajal domov z njimi skupaj že po policijski uri, so nas dobili Italijani in zaprli v Dr. Pucovo hišo. Mene so pretepli in postavili v vežo na mraz. Oni pa so celo noč igrali karte na toplem. Taka je bila naša OSVOBODILNA FRONTA.

Ko so partizani napadli Italijane pri Trnovcu, to je pri Ambrožičevih, je bilo zaradi tega postreljenih 21 nedolžnih žrtev. A za narod nobenega uspeha.

Nekega večera me je Bizjanov Slavko spraševal, kje da spim, šel sem in mu pokazal. Ker se mi je pa čudno zdelo, sem tisti večer zamenjal ležišče in sem šel spat k Primčevim ob peči. Drugače sem spal na hlevu pri glavnem križu, na senu v podstrešju. Tisto noč, nekako po enajsti uri, sem začul hudo streljanje s strojnico in puškami. Slišal se je ropot opeke. Skočil sem pokonci in šel naravnost k Bizjanu na pod, tam kjer sta spala brata Slavko in Ivan. Franc, ki je bil bolan, je spal v hiši. Slavkota ni bilo. Ivan pa mi pove, da je šel Slavko v patrolo. Od takrat se nisem več pomiril. Naslednjega dne sem šel gledat, od kod so prišli strelji; našel sem strojnične patrone na desnem bregu Gradaščice, nad Peklom ob gozdiču (kakor smo tisti kraj imenovali). Ko sem potem spraševal Slavkota, kje je bil tisto noč, sem takoj videl, da laže. Kajti tja Italijani niso šli niti podnevi, kaj šele ponoči in patroni so bili jugoslovanski 08, ne pa 06 italijanski. Križ ob ležišču je bil ves preluknjan.

Dne 8. maja 1942 me pridejo iskat okoli enajste in sicer tisti, ki me je ob smrti moje mame prinesel iz Polhovega Gradca na šujico. Doma je bil iz Dolenje vasi, iz hiše kjer so edini iz okraja še okoli leta 30 imeli oslovsko vprego. Ime sem zgrešil. Peljali so me k Guštinu. Tam sem slišal, ko so se med seboj pogovarjali, da morajo tisto noč ustreliti Prekovega Ivana. Pozneje so pripeljali tudi Francita iz Hriba, to je soseda Mihovih. Spravili so nas skupaj in smo morali iti napadat karabinerje v zdravnikovo hišo. Takrat smo imeli malo orožja. Mene je imel vedno poleg sebe tisti

iz Dolenje vasi. Pri napadu sem pokazal, da nisem preveč boječ in da Italijane sovražim. Potem so mi bolj zaupali. Ko smo drugi dan šli mimo Prekovich, sem skočil v njihovo hišo in spotoma materi povedal, da ji mislijo ubiti sina. Ivan se je potem umaknil. Drugi večer sem sodeloval z našim komandirjem Dragotom pri napadu na župnišče na Dobrovi. Takrat smo zažgali hlev. Bilo nas je 25. Od tam so nas peljali na Ključ. Drago me je imel rad. Z njimi sem bil okoli 14 dni. Prosil sem Dragota, naj me pusti k Primčevim, da se bolje oblečem in poslovim od tete. Prav isto je prosil tudi Franci iz Hriba. Dal nama je dovoljenje in tako sva jim ušla.

Bežal sem v Ljubljano. V mestu sem se srečal z inženirjem Martinjakom, ki sem ga že od preje poznal. Tiste dni se je zbiralo pri Sv. Urhu prvih 17 fantov, da gredo kot četniki v boj zoper partizane. Mene so prosili, naj grem v št. Jošt povedat, da so tudi drugje ljudje proti komunistom, ki nimajo nič skupnega z narodno osvoboditvijo. Da hočejo izpeljati le revolucijo in to za vsako ceno.

Meni je njihovo ime dalo veliko misliti: *partizan = tuja beseda.*

Četniki, Vaške straže, Domobranci pa so *domači, slovenski izrazi.*

Partijski pa so vzgojeni na isti način kot gestapovci.

Partizani so se pojavili šele ko so Nemci že napadli Rusijo. Prej pa so z njimi sodelovali in ovajali narodnjake, da so te zapirali. Tudi Poljsko so si Nemci skupaj z Rusi razdelili.

V št. Joštu so bili med našimi sami prostovoljci, domačini. Med seboj smo se takrat spoznali TOP — TRST.

Par dni po mojem prihodu v št. Jošt je partizanski komandant „Gad“, divjak do skrajnosti, zažgal dve kmetiji in pobil dva očeta in dve materi s šestimi otroci; dvema očetoma je prerezal vrat, obema materama pa nož porinil v usta; ena od teh je pričakovala četrtega otroka. Tako so vsi izkrvaveli. To sem videl sam, zato mi je ta dogodek ostal kot pečat za vedno.

Darinka mi je pripovedovala, da so ji doma veliko govorili o Sv. Urhu. Jaz bi stvari dodal. Pri Sv. Urhu je ustreljenih tudi nekaj domobrancev, ki so kradli, ali počeli nepoštena dejanja. Za nekatere vem po imenu. Zato pa, če imajo barabe skupni spomenik, se mi zdi kar prav. V primerjavi s tem, kar je bilo pobitih komunistov z naše strani ali naših s partizanske, pridemo do številke 1:50. Pa še: kdo je začel?

Iz št. Jošta so me poslali v Rovte. Tam sem spoznal Anžetovo Mici; takrat mi je bila prijateljica. Danes je moja žena. Iz Rovt so me poslali na Vrhniko, iz Vrhnike v Horjul. Vseskozi so vaške straže bile povezane tudi z našo ilegalo, ki je takrat obstojala.

Proti koncu leta 1942. so me vprašali, če bi prestopil v specialno službo; in sicer v ilegalo, vprašal me je Kogovšek Franc. Po božiču se je zbrala prva sedmorica v župnišču v Zaplani. Takrat sem dobil ime Kocelj, po katerem me še danes kdo pokliče. Od tu smo šli v št. Jošt, dokler se

nas ni nabralo 25 oseb, četnikov. Pripravljali so nas za pohod proti Primorski. Takrat je ta spadala pod italijansko kraljevino. Mussolini je tiste dni v Gorici grozil, da bo Slovence iztrebil. Naša naloga je bila nesti propagando proti komunistom in za Jugoslavijo. Tam smo tudi bili.

Predno pa smo odšli tjakaj, se je dne 18. marca 43., tudi okoli enajste ponoči, zgodilo tole: Nekaj dni preje smo namreč prišli na Sv. Tri Kralje. Znebili smo se tudi vseh osebnih dokumentov. Svoje sem pustil na podstrežju cerkve, pod kipom nekega svetnika. Napotili so nas proti Smrečju. Iz nekega kozolca tamkaj smo si nabrali šope suhe praproti. Na mali jasi smo napravili tri kupe in se razporedili v bojno stanje tam naokoli. Naenkrat zaslišimo brnenje avijona. Bil je to prvi zavezniški avion „Liberator“ nad srednjo Evropo. Navigator je bil Novozelanec.

Komandant Novak, vrhovni poveljnik ilegalne jugoslovanske vojske v Sloveniji je v trikotu z baterijo oddajal Morsejev znak; če se ne motim, črko K, avijon pa je odgovarjal s črko M. Kakor sem potem zvedel, so imeli problem. Na Toškem čelu je namreč tisti večer gorel gozd, kjer so šentjovski in rovtarski legionarji preganjali partizane. Tisti dan je padel Piškov. V Krimu so komunisti kurili bengalski ogenj in prav v bližini pa so na postojanki Petkovec imeli prižgane tri žarnice. Vendar so letalci opazili Morsejev znak in najprvo odvrgli tri pakete, kasneje pa tri padalce. Blizu jezera med Sv. Trem Kraljem in Smrečjem se je ujelo na vrhu smreke, ravno nad mano, eno padalo. Namerim puško in vprašam: „Si Ti, Anglež?“ — „Ne, ne!“ — Hitro zaklopim puško in mu pomagam dol. Potem šele sem se spomnil, da pač Angleži ne znajo po naše. Ko padalec sestopi s smreke dol, mu nastavim roke in mu pomagam odklopiti padalo. Kako sva se drug drugemu začudila; „Kaj, si ti, Tone?“ — „Ja, kaj pa Ti tu delaš, Franci?“ Tako sva se srečala Božnarjev Tone (Povletov), Blaž, in jaz. Prileteli so iz Afrike. Poleg Toneta sta pristala tudi še dva druga Primorca iz italijanske vojske. Eden je bil nasproten naši stvari in je bil kasneje na Podlipi nekje ustreljen. Točnih podatkov o tem pa nimam. Tretji, Ferjančič, Adam, pa še sedaj živi v San Justu v Argentini.

Ko smo se skrivali z oddajnikom v okolici Brezovice, sem šel večkrat po pošto v Ljubljano. Stalno smo se premikali; z oddajnikom pa so dvakrat na dan oddajali poročila o premikanju vojaških sil in transportov. Tako Nemci kot Italijani so nas stalno zasledovali, partizani pa izdajali, kje približno smo. Delali smo za Angleže in Amerikance, zato smo bili komunistom zelo napoti. Ta špijonažni center je spadal v Vauhnikovo območje in je bil eden največjih centrov za srednjo Evropo. Naše plačilo naj bi bilo: po vojni Primorska Jugoslaviji! Tako mi je Božnar večkrat dejal. A zdaj nam pravijo izdajalci! Legija in pozneje domobranci pa so bili naša opora.

V četniški enoti sem bil v trojki Atoman-a, pozneje pa težki mitraljezec.

Po vojski sem bil pri Angležu, ki je sprejemal naša poročila. Pisal se je major Havkins. Bil je pozneje komandant vojaškega tranzit camp-a No.

309, na Via Pro konzulo 3, v Firencah. To je bilo taborišče za vojaške premike in zbirališča. Pri njem sem potem bil v službi in imam o tem tudi potrdila.

Ob razpadu Italije sem bil na Kureščku kot četnik. Tone je bil na Pijavi gorici. Imel je namen iti k teti v Prevalje, a smo ga odvrnili. Takrat so mene poslali, naj ga grem iskat. Prišel je na Turjak, pozneje na Kurešek, kjer naj bi se pogovarjali s partizani. Tudi takrat, kot vedno, se partizani niso držali dane besede. Ob umiku iz Kureščka se s Tonetom srečava v Želimplju. Tu je bil Tone ujet in so ga partizani pozneje ubili, ker je delal za Angleže.

Ob ustanovitvi domobrancev sem se jaz javil za Primorsko. Poslali so me najprvo v Postojno. (Primorski domobranci niso prisegali, pa jih danes doma ravno tako obsojajo.)

Najprej sem bil v trinajsti četi v Dravljah. Potem sem bil na prvem podoficirskem tečaju v Mostah, od tu sem šel v Postojno. Iz Postojne smo se počasi premikali naprej: v Prestranek, v Št. Peter na Krasu in nazadnje v Ilirsko Bistrico. Povsod smo tiščali Italijane iz njihovih blokov na ta način, da smo se naseljevali kar v stanovanjske bloke in jim grozili, da jih bomo pobili. Kar kopneli so. Vedno hitreje so zapuščali naše kraje. Nismo jih pobijali, bali so se pa nas. Tokrat so bili domobranci tisti, ki so Primorsko zemljo očistili Italijanov. Pa če nam komunisti to priznajo ali ne, tako je bilo. Zadnja moja postojanka je bila Ilirska Bistrica do jeseni leta 1944.

Pomladi, ne morem se spomniti natančnega datuma, sem bil poslan na propagandni tečaj. Tu sva se srečala s kapetanom Fajdigom, s katerim sva bila skupaj v četnikih. Tudi on je delal pri obveščevalni službi. Nekoč me je zaupno potipal, če bi bil pripravljen iti na nemško komando; da mi bodo že tam dali nadaljna navodila. Naročil mi je, naj bom previden in mi povedal, da se bom srečal še z enim vojakom, ker da so Nemci prosili za dva moža. Kapetan Fajdiga je potem zbežal v Šujico. Mislim, da je bila v tem prisotna nevidna roka polkovnika Vauhnik.

Na glavni nemški komandi v Trstu sva se res srečala dva neznanca, a sva si bila takoj zaupna. Predstavil se mi je kot Kavčič ali Kovačič. Točno se ne spominjam več. Po sliki je najbolj podoben tistemu, katerega slika je zadnja v knjigi „Nevidna fronta“. Obema so nama dali civilno obleko in denar z naročilom, da greva v Idrijo. Naj najameva dve sobi in plačava opoldansko kosilo za 5 oseb. Hotel Soča je bil domenjani kraj. Glavno naročilo pa je bilo, da naveževa stike s partizanskim komandantom Ivanom. V istem času so partizani bili popolnoma obkoljeni, a da se bodo sovražnosti ustavile. Moj spremljevalec, bolje rečeno, jaz njegov, mi je povedal, da zna sicer nemško, a se ne bo izdal, in je prav, da jaz to vem, a da se bova vedno vedla kot da jih z veliko težavo razumeva. V nemščini sem jaz namreč šibek.

Sam komandant Hauptsturmführer Globotchnigg nama je potem napisal Sonderweis, to je propustnica, in sicer za specialno nalogo. Škoda le, da mi

je ta propustnica v Italiji ob napadu zunaj Bologne zgorela v policijskem avtomobilu.

Med potjo v Idrijo sva se srečala z g. Smersujem, ki se je vračal iz tečaja v Ljubljano. Njega sem poznal še iz Ljubljane. Razložil sem mu, kaj se dogaja. Priporočil mi je, da si vse dobro zapomnim, ker je stvar resna in važna.

V hotelu sva najela sobi, kakor so nama naročili. Čez nekaj dni so prišli trije gestapovci. Dva sta bila trda Nemca, tretji pa, čeprav se je delal enakega, se je vendarle čutilo, da je slovenski Nemec. Kadar sva bila v njihovi bližini, sva se pogovarjala le o tem, kar sva vedela, da jim bo všeč. A od njih sva zvedela vse, včasih direktno, včasih indirektno. Ločila naju je od njih le stena z vrati v sredini, takoj poleg vhoda. Tiste dni sva potem stikala po gostilnah in med domačini, da bi dobila zvezo s partizani. Nisva pa verjela ne Nemcem ne partizanom, zato sva delala po svoji glavi. Če greva midva sama do partizanov, sva sklepala, naju bodo ubili, sami pa se bodo prišli pogajat z Nemci in tako bi ostalo vse prikrito. Z neko keklarico sva navezala prijateljstvo in jo pripravila, da je odnesla sporočilo o želji Nemcev po stiku s partizani kaplanu na Vojsko; to je vas, blizu katere se je mudil komandant Ivan. Njemu da naj izroči pismo in ustno pove uro in dan, ko naj pride na sestanek v hotel. Čeprav da so partizani obkoljeni, mu je zajamčen prost odhod. Res so se takrat ustavile vse sovražnosti. Marsikdo se tega spominja. Tudi domobranecem je bilo takrat zapovedano mirovati; vsaj našim na Primorskem. Takrat smo tudi brali, da se nemški vojak ne bo nikoli pogajal z banditi. Tudi Rösener je nekaj takega rohnel v Ljubljani pokrajini. A MIDVA SVA BILA TISTA DOMOBRANCA, KI STA OBA BANDITA SPRAVILA NA POGAJANJA. Tega ne more nihče tajiti.

Bilo pa je takole: za sestanek s komandantom Ivanom so se gestapovci seveda hoteli znebiti najine navzočnosti ali kogarkoli drugega nepoklicanega. Jaz pa sem jih prelisičil in se neopazno zmuznil v svojo sobo, se s svojim ključem zaklenil vanjo in vzel ključ iz ključavnice, ter potem pod posteljo tik ob steni prisluškoval vsemu razgovoru. Vse podrobnosti razgovora sva si oba domobranca potem skrbno zapisala. Razgovor med komandantom Ivanom in gestapovci je tolmačil tisti gestapovec, o katerem sva midva že preje slutila, da zna slovensko.

Nemci so s partizani sklenili: Na Primorskem ne bodo napadali nemških posadk, posebno ne železnice. A zaradi propagande bodo Nemce pravočasno obveščali, kadar bodo poškodovali železniški tir le v toliko, da bi ga oni iz Postojne ali Sežane z organizacije TODT v eni uri lahko popravili. V zameno bodo dobili hrano in strelivo.

Nekaj dni po tem dogovoru so Nemci začeli z nama neprijazno postopati in sva zaradi tega nekaj dni po tem bila že vsak na svojem prejšnjem mestu. Dovoljenje od Globočnika in en spis sem shranil in vedno imel pri sebi. Radi teh papirjev sem pozneje veliko pretrpel.

Po tem dogodku sem bil poslan na Reko po strelivo za bistriški bataljon. Tam so nam dali štiri zaboje nabojev. Kot sem pozneje ugotovil, pa je bilo pripravljenih okoli 14 zabojev za partizane in nekako dva in pol kubična metra ali pa še več hrane. Na Reki smo vso to hrano in municijo naložili. Naši zaboji z municijo in jaz smo bili v drugi polovici vlaka. Pozno v noč je vlak odšel. Nad Reko, ne zelo daleč — prav tam, kjer vlak naredi velik ovinek ob gozdu, v hrvaškem delu Istre je neka vas, kjer so ustaši pobili 80 mož. (Ustaši, partizani, gestapovci in fašisti so pač eno in isto. Vsem je mati diktatura.)

Blizu tam ob gozdu se je vlak ustavil. Nemški vojak mi dopove, da se skrijem in počakam. Ko sem bil sam, sem kupal, kaj se dogaja. Videl sem sence, ki so iz gozda do vlaka tvorile verigo in s podajanjem iz roke v roko raztovorjali vagon. To sem videl na svoje oči. Ob tej priliki to prvič izjavljam. Preje nisem maral, da ne bi kdo rekel, da se izmišljam. Ker se pa sedaj že marsikaj ve, mislim da je prav, da objavim, da bo mladi rod vedel, kaj je bila revolucija in kaj osvoboditev.

Na jesen so prišli v Bistrico Jevdževići četniki iz Like. Njih poveljnik je bil leta 1914. eden od zarotnikov pri Ferdinandovem umoru. To mi je Jevdžević sam pravil. Stanoval je nekje v Opatiji. Tajno je reševal ameriške in angleške letalce in jih preko Švice vračal. Ko so ga po vojski komunisti zahtevali kot vojnega zločinca, so ga Angleži skrili. Baje so ga potem ujeli (UDBA) in ubili. Da je bil v Eboli, to vem. Pozneje so v Bistrico prišli tudi srbski dobrovoljci.

Nekoč smo skupno s četniki in dobrovoljci imeli parado skozi Bistrico. Takrat so tam bili samo trije Nemci. Nosili smo jugoslovansko in slovensko zastavo. Bil sem narednik bataljona. Zaradi tega so Nemci zahtevali naj se posadka razpusti. Komandanta Mehleta, poznejšega poveljnika domobrancev na Gorenjskem, so zaprli, ostale pa odposlali v Ajdovščino. Tu sem vodil upor proti dekretu, ker sem dobro poznal tamošnje prebivalce in njihov lokalizem. Poročnik Špeh in jaz sva bila aretirana. Špeha so še isti dan izpustili, mene pa odpeljali v zapor na Reko. Nemci iz Postojne so nas obkolili in razorožili.

Tu sem doživel, kaj je vojaška čast. Nemški komandant Reke, SS-ovec, me je dal klicati predse. Ko sem vstopil v njegovo pisarno zastražen, je vstal in me po vojaško pozdravil, dal roko in nato po tolmaču rekel tole: „To, kar si naredil za svoj narod, bi mi bilo v čast, ako bi jaz mogel kdaj narediti za svojega. Ti si moj častni ujetnik. Ako me oblubiš, da ne uideš, ti dam službo vratarja pred mojo pisarno. Spal boš v zaporu, hrano pa dobiš podoficirsko.“ Tako se je tudi zgodilo, dokler me niso odpeljali v Trst v zapor, Coroneo, via Niza — Stanza No. 25. Tu sem dobil strogi zapor in so me zelo sestradali. Tri tedne sem bil v samici, pa me niso spustili na zrak. Ob inšpekciji sem prosil za sprehod. Določili so mi uro skupaj s komunisti. Doletelo me je čudno doživetje; srečal sem se s partizanskim šefom ekonomije Ilirske Bistrice, ki sem ga nekoč tri dni lovil v Čičeriji, da mi

je padel v roke. Ko sem ga ujel, sem mu dal jesti, nisem se pa pustil podkupiti, kljub temu, da mi je ponujal veliko vsoto denarja. Takoj me je spoznal. Bilo jih je sedem. „Kaj, Vi tukaj? Kaj to pomeni?“ — „Ravno tako sem proti Nemcem kot Vi, samo da nisem komunist.“ —

„Vaše življenje je pri kraju“ mi reče in položi roko na lice ter prime za zapestje. Prsti njegovih rok so ostali kot odtisi na licih in v zapestju. „To pomeni le nekaj dni življenja, zaradi sestradanosti. Ne dobite nič od domačih?“ — „Jih nimam. Nihče ne ve, kje sem in kaj se mi dogaja.“

Vsak dan smo dobili ob enih za pest kruha in čajno skodelico juhe (vode s približno 50 do 70 makaronov). Svojim tovarišem je povedal, kako sem z njim postopal in jih prosil, naj mi pomagajo. Vseh sedem mi je od tedaj odstopalo nekaj svoje hrane. Tisti, ki so delili, so mi prinašali kar osem porcij. Vedno mi je tudi obljubljal, da mi garantira življenje, ko bo Trst osvobojen. Naj bodo te vrstice v zahvalo poštenemu človeku, katerega ime mi je čas vzel iz spomina.

Ne spomnim se, kateri dan je bil, ko se odpro vrata in me odpeljejo na zaslišanje na domobransko komando. Nemški zvezni oficir, gestapovec iz Rajhenburga, je zahteval, da me ustrelje. To mi je povedal prijatelj Cvirn, katerega sem srečal, ko so me peljali iz pisarne. Z njim sva bila skupaj na Prestranku. Na skrivaj mi potisne v žep pet potrjenih vojaških propustnic „Sonderausweis“. Siknil mi je samo „Ustrelili te bodo, beži če moreš!“

Ko so me peljali s tramvajem nazaj v zapor, sem skočil dol in ušel. Z dobro ponarejenimi dokumenti sem bil še isti dan na poti v Milan. Potovala sva skupaj s prijateljem, četnikom, ki se je vračal kot kurir iz Ravne gore v Rim. Zaradi propustnic sva hrano dobivala na nemških „Frontleitstelle“. Iz Milana sva se napotila proti Bologni. Tu sva se zaradi nevarnosti identifikacije razšla. Po večdnevnem tipanju sem blizu San Luca skoro prišel do zaveznikov, pa sem po nesrečnem naključju naletel na feldžandarmenrjo. „Hände hoch!“ („Roke gor!“). Pretipali so me in začutili v ovratniku papir, ki so ga takoj imeli. Ko so videli vojaško propustnico in papir, ki opisuje dogodka v Idriji, nekdo zavpije: „Der ist ein grosser Spion!“ Takoj me ukleneta za roke, na noge pa mi prikleneta kak meter dolgo verigo.

Ta popis iz Idrije sem imel namen predložiti zaveznikom in jim dokazati, kako se partizani „bore“ z Nemci in s tem sneti masko Osvobodilni fronti, ki se je borila le proti svojim političnim nasprotnikom. Ob neki priliki sem preko Piriha prišel do Miloša Stareta v šiški in mu to pokazal. Tudi Staré je bil za to, da se ta dokument nese k zaveznikom, a ker je bil takrat ujet kurir Duhovnik (umrl je v Dachau-u) sem jaz prevzel to nalogo.

Nemci so me odvedli na preiskavo. Ko smo se peljali z avtom kakih 30 km. iz Bologne, ki je bilo odprto mesto, so zavezniški lovci avto obstrelili in zažgali. Komajda smo se rešili, papirji pa so vsi zgoreli. Dva feldžandarja sta me potem peljala čez manjši potok. Nemci so nekemu kmetu vzeli voz in konja, mene privezali zadaj in mi naložili dva nahrbtnika. Takrat sem

res trpel. Obroči na nogah so se zajedli v meso in je zelo bolelo. Italijani so se križali, ko so videli, kako me vlečejo. Trikrat so menjali konja, jaz pa vedno za vozom. Večkrat sem jih prosil, naj me ubijejo, pa so se mi smejali. Včasih se kaj podobnega vidi v filmih, a jaz sem to sam doživel.

Ko smo se že bližali Veroni, sem se onesvestil. Neki Italijan me je močil, ko sem se zbudil. Dal mi je jesti, ker sam nisem nič mogel. Zvečer smo nadaljevali pot s kamijonom. Ko smo prišli na kraj, smo zvedeli, da se je sodišče preselilo v Bolzano zaradi zavezniške letalske in splošne ofenzive pri Bologni. Na novo sestavljeni oddelki nemške vojske so odhajali na fronto. Imel sem priliko videti, kako so se hitro reagrupirali. Na poti nas je ustavil Princ Evgen bataljon, to je oddelek, ki je pri Drvarju napadel Tita. Bili so to Hitlerjeva garda. Odpeljali so me v sobo, kjer je bila komanda in me enostavno obsodili na smrt, skupaj z Nemcem, ki je dezertiral; doma je bil iz Nüremberga. Na zaslišanju je bil tolmač neki Sudet, ki je govoril slovaško. Kurir je obsodbo nesel na glavno poveljstvo, med tem pa že pridejo trije SS podoficirji, da opravijo svoje, to je, da me pobijejo. Orožnika sta oddala ključ od lisice, se poslovila, jaz pa sem se od smrtnega strahu tresel. Tolmač je sklonil glavo in mi z očmi dal znak, da je vsega konec. SS-ovec stopi k meni, mi strga srajco na prsih in pravi: „Jaz te bom streljal v prsa, druga dva v glavo“. Ni še končal z besedami, ko zatuli sirena za alarm. Kot bi ustrelil, so vsi zbežali. Zavezniški lovci so napadli okraj, jaz pa sem tresel Nemca, s katerim sva bila skupaj uklenjena. Ta pa je mirno stal in ponavljal: „Alles ist fertig“ („Vsega je konec“). Še živim. Dušo sem priporočil Mariji, naj mi bo mati. Umiril sem se. Ob bombardiranju in mitraljiranju sem tudi jaz prišel v ravnovesje. Še in še mi je šlo po glavi — malo me bo zbolelo in se bom izgubil za večno. Govorili bodo o nas, da smo bili izdajavci, a mi smo neznano-kje umirali, ker smo ljubili domovino. Krivica je tudi ob smrtni uri zelo boleča in tega sem se zelo zavedal. Ko je napad prenehal in so avioni odšli, se prvi vrne neki SS poročnik. Nasmejal sem se mu in kar po slovensko mrmral: „Tudi vi imate strah pred smrtjo“; s prezirom, a prijazno. Za njim pride tolmač. „Kaj pravi?“ in nato nadaljuje — „Kdo si? Zakaj si tu?“ Medtem sem se spomnil, ko mam je major Dežman, ki je potem odšel v Južno Afriko, govoril o vojni psihologiji, da za Nemca velja čast. Mislil sem si: še sem živ; poskusil bom. Strah me je popolnoma minul. „Sem Jugoslovan, Mihajlovičev. Ko je vam Hitler dal povelje napasti Jugoslavijo, je naš kralj dal povelje domovino braniti. Vi vaše povelje vršite, jaz svojega, zato ste vi moji sovražniki.“ Medtem vstopi komandant, ki je imel ves razrezan obraz (Že tu v Argentini sem ga srečal na omnibusu št. 166). „Si ga slišal kaj pravi? Ponovi!“ je bilo povelje. V tem pridejo tudi podoficirji, ki so imeli povelje, da naju ustrelje. Tolmač je stopil poleg mene in počasi prevajal, ko sem jaz ponavljal, kar sem že preje rekel. Oficir me gleda in poslušal. Ko sem nehal, se obrne k Nemcu in mu reče, naj mu da „soldatenbuch“ — vojaško knjižico. Na zadnji strani je imela deset zapovedi nemškega vojaka. Zadnja se glasi nekako takole: Ako tega ne izvršim, zaslužim smrt. Moral

je prebrati. Ko je končal mu je rekel: „Torej si zaslužil smrt“. „Ne more biti, da nekdo, ki je izdal domovino, umrje ob vojaku, ki domovino brani. Tega ubijte, oni pa je vojni ujetnik“.

Mene so odklenili, Nemca pa odpeljali in na vrtu hiše ob drevesu ubili.

Še danes, kadar se mudim ob teh spominih, prav živo, v nekakem živčnem pretresu, zaslišim pok tistih pušk, ki je bil tudi meni namenjen. To je podoživljanje, ki me še zdaj tudi fizično potare.

Mene so takoj nato odpeljali na fronto, kjer sem iz doline nosil vodo za šesto vojakov. Na enem bregu so bili Amerikanci s tanki, na drugi pa Nemci zakopani v rovih. Kuhinjo so prestavili pod zvonik cerkve, kjer mi je italijanski duhovnik pomagal zbežati in sem s pomočjo italijanskih partizanov prišel do Amerikancev.

Pred šestimi leti sem z ženo obiskal tiste kraje in tudi govoril z ljudmi. Žena je z mano podoživljala težke trenutke iz tistih dni in videla, kako so se pogovori z Italijani popolnoma ujemali s tem, kar sem opisal. Napotili so naju tudi na križišče, kjer je spomenik tistih strašnih dni. Solzan sem bil, ko sem se spominjal vsega, kar je šlo mimo mene zaradi tega, ker sem ljubil domovino in resnico.

TO SEM NAPISAL, DA BOSTE VEDELI, KDO JE BIL SLOVENSKI DOMOBRANEC. KOT SEM MISLIL JAZ, SMO MISLILI DOMALA VSI.

Poročil sem se v Južni Italiji, v taborišču v Barletti, preden smo odšli v Argentino.

DOPOLNILO

Ko sem bil pri Angležih, je slučaj nanesel, da sem bil osebna straža Miss Britain, zvezni oficir Rdečega križa, tako kraljevega kot Titovega. Komunisti še danes lahko ugotovijo, da se ime ujema. Bila je tudi v službi F. S. Bil sem navzoč, ko so po božiču 1945 Angleži kraljevo brodovje, ki je med vojsko bilo na zavezniški strani, izročili Titu v Bariju, kjer so poveljniško ladjo Kraljico Marijo prekrstili v Partizanko.

Po načinu stikov, ki jih je miss Britain imela s titovci, mi je bilo jasno, da so bili med njimi tudi taki, ki so na škodo lastne države delali v prid angleških interesov.

Konec februarja 1946 sva s Pavletom Žakljem bila poslana na ogled v Jugoslavijo. Tudi takrat sva imela priliko ugotavljati, da so bili na vladi izdajavci svoje lastne revolucije. Prav iz njihovih krogov sva dobila poročila o tem, kako je razporejena vojska, protiletalska obramba in prehrana; kako so s pomočjo Rusov ujeli Mihajloviča in podobno.

Ob vrnitvi v Italijo sva s seboj pripeljala Milana Zajca, ki se je rešil iz množičnega groba, iz jame na morišču v Kočevskem Rogu. Čudežno je ostal pri življenju in danes živi v Severni Ameriki. Istočasno je prišel z nama tudi oče bratov Filipič.

Prilagam fotokopije, ki pričajo o moji službi pri Angležih.

Zorec Franc — Kocelj

SEZNAM OFICIRJEV SLOVENSKE NARODNE VOJSKE (SNV)

Iz zapuščine polkovnika (prof.) Mirka Bitenca

Junija 1947 so odšli z goriške Kostanjevice ogledat si položaj v Sloveniji, seveda s puško na rami, polkovnik Bitenc (pred tem je bil dalj časa v Rimu), Jakob Žakelj (ki je med ustanovitelji vaške straže na št. Joštu vedno omenjen na prvem mestu), njegov brat Pavle Žakelj, višji domobranski narednik, in Božidar Berlot, domobranski stotnik, ki smo ga vsi cenili kot sposobnega vojaka. Ta akcija in njen konec je bil popisan v Vestniku pred leti. Akcija, ki ji je pritrdil tudi polkovnik Vladimir Vauhnik s pis-mom iz Švice, se je po enem mesecu nesrečno končala, ker je zanjo zvedela OZNA: Bitenca je odkrila v njegovem stanovanju blizu gorenjskega kolo-dvora v Ljubljani (njegova žena je s tremi otroci ostala doma maja 1945); iz obkoljenega domačega krvinatovega poslopja na št. Joštu sta v zadnjem hipu ušla iz obroča OZNE Jakob in Pavle ter čez nekaj časa nato prišla v Gorico. Berlot pa je bil pri poskusu bega ranjen, bil zajet in čez tri tedne umrl v ljubljanski bolnišnici. Bitenca so komunisti postavili pred „ljudske sodišče“ spomladi 1948; obsodilo ga je na smrt. Sodni proces smo poslušali po radiu v spittalskem taborišču.) Prof. Martin Kranner v Gorici je še ved-no mnenja, da je bilo krivo tega tragičnega konca izdajstvo — iz neke nevoščljivosti!

Pred odhodom v Slovenijo je Bitenc pustil v frančiškanskem samo-stanu na Kostanjevici svoj nahrbtnik in nekaj osebnih reči. Nekaj dni, pre-den je Kostanjevica prišla pod Tita v začetku sept. 1947, je p. Gracijan Heric izročil Bitenčev nahrbtnik prof. Krannerju. Heric je z večino drugih patrov odšel v ZDA, v Lemont.

V Bitenčevem nahrbtniku je bil dragocen seznam vrnjenih domobran-cev iz Vetrinja. Sestavljen je (bil) po občinah, a nekaterih občin, zlasti go-renjskih, v seznamu ni. Tako npr. ni moje domače občine Dev. Mar. v Polju. Seznam obsega čez 6000 imen. Ali je bil sestavljen takoj po nesrečni izro-čitvi domobrancev v Vetrinju še, se pravi pred koncem junija 1945, ko so bili civilni begunci premeščeni v št. Vid na Glini (nad Celovcem), v Tro-faiach pri Judenburgu, v Spittal na Dravi in v Lienz — ali pa je bil narejen v teh taboriščih naslednjo zimo, tega nisem mogel ugotoviti. Tudi ne, kdo je dal prvo pobudo zanj. Slišal sem, da dekan Matija Škerbec; slišal tudi, da polkovnik Bitenc. Verjetno je bilo več pobudnikov.

Ko me je župnik Karel Škulj kot urednik šmartinskega vestnika prosil, da naj napišem kak članek iz domobranskega življenja, sem mu po daljšem času odgovoril, da sem v takem položaju, da se ne upam nič obljubiti. Da pa mu pokažem dobro voljo, sem mu 3. jan. 1958 sporočil, da imam „seznam vrnjenih 6000 domobrancev, ki je bil sestavljen v Vetrinju po občinah. Nekaj več kot dve tretjini občin je notri... Če bi ta seznam mogel koristiti Vam in uredniku Vestnika, Vam ga pošljem in odstopim“. Seznam mi je leto prej

poslal prof. Kranner. Po prejemu škuljevega odgovora na moje pismo sem mu seznam res odposlal. Škulj mi je prejem kmalu potrdil in zapisal, da je seznama vesel in da mi je hvaležen zanj.

— — —

V Bitenčevem nahrbtniku je bil tudi seznam oficirjev Slovenske narodne vojske (SNV), ki obsega 15 tipkanih strani. V njem je navedenih tudi nekaj podoficirjev. Seznam ima naslov ZAPISNIK — to je zapisnik „o 4. seji predsedstva Narodnega odbora za Slovenijo, ki se je vršila 6. aprila 1945 na položaju“. Verjetno je seja bila v Ljubljani.

Ta seznam sem prvič videl l. 1972 pri prof. Krannerju v Gorici. Avgusta 1975 mi ga je Kranner v Žabnicah zaupal, da sem ga vzel za nekaj dni s seboj. V celovški Mohorjevi hiši sem nato napravil po dve kopiji vsake strani, kot tudi kopije drugih manjših seznamov in poročil, ki so bila v nahrbtniku.

Načrt Uredbe SNV (sestavljena v Ljubljani pred našim odhodom), IZJAVO, ki so jo v Vetrinju podpisali oficirji prvega polka (Cofovega), kratki dopis Vuleta Rupnika poveljniku Ljubljanske divizije Krennerju ter Krennerjev dopis Narodnemu odboru sem v začetku l. 1976 poslal Janezu Kralju v Buenos Aires in Vestnik je vse to priobčil v št. 5-6, 1976. (Naj tu pripomnim, da med podpisniki Izjave ni podpisa dr. Oskarja Končana, ki je bil polkov zdravnik, kar sem opazil šele kasneje. Dr. Končan se je vrnil iz špitalskega taborišča v Ljubljano!!)

Da bi se seznam oficirjev SNV za gotovo ohranil, sem januarja 1976 poslal po eno kopijo vseh 15 strani dr. Filipu Žaklju. Ta mi je prejem potrdil v pismu z dne 11. maja 1976: „Ga Beznikova je prinesla januarja tvoj dokument ... za imenovanje in napredovanje častnikov“. Žal, da sva si kasneje z dr. Žakljem prenehala dopisovati, kar gre bolj na moj rovaš kot na njegov.

Da je kopija oficirskega seznama pri dr. Žaklju, sem tedaj sporočil tudi upravniku Vestnika J. Kralju, s pripombo, da „bi bilo na mestu, da bi najprej Vestnik priobčil seznam“, nato pa ga bo dr. Žakelj mogel iz Vestnika ponatisniti v svoji knjigi. Pristaviti pa moram, da sem urednike Vestnika najbrž jaz zadržal od priobčitve seznama s pripombo, da je po toliko letih potreben komentar k seznamu (ZAPISNIKU). Pri tem sem imel v mislih, da bom komentar skočal pred 35-letnico vetrinjske tragedije in da bo Vestnik za to obletnico (1980) priobčil seznam in moj komentar. Toda delo in druge dolžnosti so me zadržale, da mi ni uspelo dokončati komentar pravčasno. Preverjanje dogodkov gre počasi izpod rok. (Morda pa sem preveč natančen?).

Da ta seznam oficirjev obstoji, so od mene zvedeli na temle severnem koncu Peter Markeš, Otmar Mauser, Jože Melaher, Tone Oblak in še kdo. Dr. Peter Urbanc je zvedel zanj, kot mi je sam omenil v Torontu, v Buenos Airesu od Pavleta Ranta l. 1983. Ko sem Urbancu povedal, da sem ta oficirski seznam poslal v Bs. Aires jaz, mi je rekel, naj gledam, da bo čimprej priobčen.

Lanskega junija (1984) pa sem v Clevelandu zvedel, da Tabor št. 5-6 priobčuje prvi del oficirskega seznama SNV. Takoj mi je prišlo na misel, da priobčuje seznam najbrž po kopijah, ki sem jih poslal pred leti dr. Žaklju. Ko sem nato doma prejel ta Tabor, sem seznam v njem primerjal s svojimi kopijami in takoj uvidel, da je tako. Drugi del seznama je Tabor priobčil v 7-8 šte. (1984). Za to priobčitev sem si napravil tole razlago: Kakšen navdušen Vestnikov „ekumenec“ je posredoval oficirski seznam uredniku Tabora, češ ker je Tabor priobčil že Matico mrtvih in Belo knjigo, naj priobči tudi ta seznam — čeprav v njem ne gre za padle in pobite oficirje. A končno sem si rekel: Se ne splača kaj bolj se jeziti nad ekumenčevo gorečnostjo. Moral pa sem slišati pikro pripombo prijatelja Petra Markeša: Kaj pa si čakal tako dolgo! Sedaj pa imaš! Ti si spravljaj skup, drugi pa priobčujejo!

— — —

Na naslednjih straneh slede foto-kopije ZAPISNIKA in fotokopija lističa 411 — 789.

Iz pisem:

(...) Drugače se ne zanimam prav nič. Članke, ki ste jih poslali, sem prebrala, za našo politiko se pa sploh ne zmenim več, ker je že vse tako zavoženo, da je škoda premišljevati o tej barabiji. Od nas zahtevajo maksimalno odrekanje, sami ga pa lomijo še enako na debelo kot prej. Poglejte: moja pokojnina znaša 4.400.000 din — to je po uradnem kurzu 170 dolarjev —; lepo Vas prosim, saj to je naravnost žalitev tako imenovanega „preteklega dela“, ki ga je Kardelj postavil v oltar. Njegova soproga pa dobiva pokojnino za njim — torej za „seelische und Bettgelegenheiten“ — več kot 15.000.000 in je bila na univerzi samo takrat, ko so pokojnemu maršalu podelili častni doktorat, in takrat, ko se staro Almo mater v Ljubljani poimenovali po njenem soprogu. Vidite, to še vedno grize in boli, da si s poštenim delom in študijem nisi mogel prislužiti toliko kot kakšna dama socializma.

Počitnice bomo prebili skupaj, saj ne moremo letati kaj posebno po svetu: je bolezen, pa tudi naš ljubi dinar zadošča zgolj do Spodnje Kungote, za daljše poti v inozemstvo imamo svoje delegate, ki nas zastopajo na tem. Kaj hočemo — ena generacija plačuje svinjarije nekaj tisočev; pa sem se še bunila pred in med vojno, da ban bolje živi kot drugi ljudje — sedaj imamo pa že v vsaki občini svojega bana, vsaj po plači sodeč. Vojaškim upokojencem so 1. januarja zvišali penzije od 6 milijonov na 9 milijonov, za ljudi s posebnimi zaslugami pa sploh ne vemo, koliko prejemajo pokojnin. No pa naj jim bo, na onem svetu bo, upam, slika le malo drugačna.

(Pismo je napisala starejša gospa inženirka dne 17. aprila v večjem štajerskem kraju.)

Z A P I S N I K

o četrti seji predsedstva Narodnega odbora za Slovenijo, ki se je
vršila dne 6. aprila 1945. na položaju.

Začetek ob 19.40 uri.

Nazvoščji: gg. predsednik, prispevalnik in obi. tajnika.

Zapiski: g. vrš. [Dr. Smajc]

Dnevni red:

- 1.- uprjem častnikov v slovensko narodno vojsko,
- 2.- imenovanja častnikov v slovensko narodno vojsko,
- 3.- povišanja častnikov in podčastnikov,
- 4.- postavitve poveljnikov in štabov,
- 5.- raznoterosti.

K. 1.-

Soglasno se sprejmejo v slovensko narodno vojsko in dodeli:

a) LOUBBEJANSKI DIVIZIJI:

1.) v činu podporočniki:

Ažbe Milan, Avguštin Jože, Ahlin Alojz, Avser Ivan, Babnik Ivan,
Bole Leon, Beranek Jože, Bajc Jakob, Bolko Martin, Bastiš Alojzij,
Baumgartner Matija, Brule Alojzij, Babiš Stanko, ~~Bajc - Matijevič~~
Cerar Ivan, Cerar Franc, Cerovšek Jože, Šelesnik Franc, Čekuta
Vilko, Černetič Silvester, Debevo Franc, Drole Leopold, Debevo
Alojzij, Doganč Jože, Erpiš Jože, Einspiler Josip, Erandžnik
Ivo, Frakelj Franc, Fric Franc, Fik Milan, Felicijan dr. Jože,
Gorjup Ferdinand, Gros Henrik, Gria Franc, Grdadolnik Franc, Guštin
Franc, Gorenc Jože, Gorše Anton, Golobič Jože, Gomiršek Franc,
Gostiš Ciril, Gregoršič Alojzij, Grilo Slavko, Habič Vincenc,
Hafner Stanko, Hren Ludvik, Habjan Franc, Homovec Franc, Hrovat
Miroslav, Ivanč Ivan, Ilješ Franc, Jenko Jožef, Jakob Jože,
Jeruc Dimitrij, Jenko Jože, Karlin Alojz, Kovačič Maks, Kukman
Jože, Kranjc Teodor, Kovič Jože, Kočevar Franc, Kužnik Franc,
Kralj Ivan, Kobal Jakob, Komljanec Jože, Kraner Martin, Kavčič
Vladimir, Krištof Franc, Korosec Ivan, Kristan Bojan, Kranjc
Jože, Kováč Anton, Kalan Peter, Kobal Anton, Kovačič Jože,
Kralj Ivan, ~~Klemenec Anton~~, Lipoglavšek Franc, Lipovšek Silvo,
Lužar Stanko, Levičnik Stanko, Logar Franc, Lovše Janez, Lazar
Julij, Mihelič Vladimir, Mastnak Jože, Mršol Miroslav, Martinjak
Leopold, Možina Lado, Mihevo Ivan, Mešič Franc, Modic Anton,
Kavec Jože, Mušič Rudolf, Mejač Franc, Nanut Franc, Novak Franc.

Novak Janez, Orenek Franc, Ovnik Jože, Oražen Franc, Pruznik Ivan, Pliberšek Franc, Pregelj Božidar, Prelog Franc, Pirih Vladimir, Pograjc ing. Vlado, Pikelj Janez, Poldirš dr. Alojzij, Pavliš Emil, Pišcort Kvirin, Pregelj Franc, Pipp Viktor, Rajk Stanko, Pirih Miran, Premru Karel, Poldirc Karel, Petrič Janko, Pajniš Jože, Pogonar Peter, Plahnar Anton, Pirnovar Boleslav, Petrič Anton, Pipp Dušan, Remškar Franjo, Roš Zlatomir, Ranžak Ferdinand, Raz - tresen Ivan, Rak Vincenc, Reven Slavko, Rozman Dušan, Ravnikar Janko, Seibitz Miroslav, Selan Leopold, Strupež Anton, Sladič Jože, Stariha Božo, Šarec Franc, Ščanšar Martin, Škrjanc Franc, Škerlj Stanko, Šivic Nikolaj, Šušteršič Anton, Štrukelj Edvard, Tomajžič Stanko, Trdan Alojzij, Tomac Vekoslav, Truden Anton, Urbas Marjan, Uršič dr. Andrej, Urh Riko, Videnič Alojzij, Vetrovec Jože, Vovk Franc, Vovk Janez, Volavšek Frago, Vovk Alojzij, Vidmar Dušan, Vizintin Stanislav, Zakrajšek Jože, Zagožkar Ferdinand, Zagožkar Peter, Zambikovec Roman, Zajec Anton, Zorko Martin, Zupanc Franc, Žbogar Oskar, Žužek Ivan, Žužek Nikolaj, Zebec dr. Franc.

2.) v činu poročnikov:

Bergant Peter, Barle Božidar, Bitenc Stanko, Berlot Viktor, Benko Janez, Buda Stanislav, Boh Ivan, Benedičič Miha, Bertol Božidar, Bija Teodor, Bizjak Jože, Cvetkovič Jože, Črnagoj Miloden, Frankič Oskar, Prelih Franc (kurat), Finkš-Božidar, Gasparič Ivan, Golob Stanko, Gorsič Adolf, Grum Franc, Jan dr. Branko, Jesenšek Milim, Juvan Anton, Jančar Jože, Jenke Janez (kurat), Kukevec Vladimir, Krambič dr. Jože, Kastelic Jože, Kovar Avgustin, Krajič Stefan (kurat), Kunstelj Franc (kurat), kupljenik Franc (kurat), Kuvčič Jože, Kompare Franc, Kralj ing. Janez, Kraigher Metod, Knapleš Silvo, Leskover Marjan, Lenčič Dušan, Levrič Jože, Mirk Franc, Matičič Anton, Mikuš Franc, Mavec Jakob (kurat), Mertinc Alojzij, Nadraž Jože, Oblak Frančišek, Počavec Sreško, Pregelj Bogomir, Pirc Jože, Pahole Stanislav, Puhan Karel, Praper Sreško, Pezdar Franc (kurat), paldar Anton (kurat), Pavliš Josip, Pavliš Franc, Remškar Ivan (kurat), Rataj Franc, Smerda Marjan, Sekolec Franjo, Slabe Karel, Smolinsky Miroslav, Stanjko Milko, Škvarša Ivan, Škrbe Rafael, Šušteršič Ivan, Šeskar Franc (kurat), Šink Matija (kurat), Šolar Es, (kurat), Urbančič Stanislav, Veal Janez, Vrhnjak ing. Vinko, Weble^{du} Demetrij, Zupan Alojzij, Zrimšek Viktor, Zrimšek Anton, Žukovec Franc, Zeleznik Ignacij, Žagar Josip.

3.) v činu kapetana II. razreda:

Gliha Viktor, Grandovec Janez, Hočvar Gabrijel, Kolarik Karel, Kolarik Maksimiljan, Lenčič dr. Ignacij (kurat), Leskošek Branke, Rihtar Ivan, Srekar Ivan, Selberger Bogomir, Šabič Miloš, Šušteršič Radko, Tomic Leopold, Kolman Lučnik.

{ŠABIČ}

4.) v činu kapetana I. razreda:

Cof Emil, Delak Edo, Drčar Ivan, Drinovec Ivan, Ilovar Berto, Kosovinc Meko, Košnik Franc, Lah Ladislav, Meglič Alojzij, Pirc Josip, Pavlovič Franc, Ronko Janez, Resman Ivan, Stankovič Miroljub, Škof ing. Rudolf, Šturm Pavle.

5.) v činu majorja:

Bajec Vekoslav, Lehman Friderik, Križ Ladislav, Rozman ing. Peter, Rupnik Vuk.

6.) v činu podpolkovnika:

Krenner Franc, Peterlin Ernest, Vizjak Milko.

7.) v činu sanitetnega podporočnika:

Bajželj dr. Dušan, Juvan dr. Vladimir, Janež dr. Jože, Kotelj dr. Julij, Končan dr. Oskar, Kosin dr. Alodar, Podobnik dr. Jože, Žakelj dr. Vladimir.

8.) v činu sanitetnega poročnika:

Grebenc dr. Lojze, Igluš dr. Meko, Potočnik dr. Alojzij, Vuršek dr. Milan, Zorc dr. Franc, Lavrič dr. Ivan.

9.) v činu sanitetnega kapetana I. razreda:

Grapar dr. Stane

10.) v činu veterinarskega kapetana II. razreda:

Gašar Ferdinand, Simenc Miroslav.

11.) v činu sodnega podporočnika:

Lunc Ernest, Št. Jože.

12.) v činu sodnega poročnika:

Erman dr. Marjan, Fink Božidar, Fisinger Alfred, Rezelj Jože, Švab Franc.

13.) v činu sodnega kapetana I. razreda:

Čupuder Alfonz.

14.) v činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Blatnik dr. Franc, Klavž Viktor, Klavž Leopold, Klemen Anton, Labernik Stanko, Planinc Franc, Stančič Viktor, Štore Adolf, Šuh Meko, Vešč Proško, Vovko Vladimir.

15.) v šinu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Bradeško Anton, Čamažar Avgust, Funtek Ivan, Purlan Jiroslav,
Covekar Mihael, Hočevar Jože, Kosič Franc, Kordej Franc, Oblak
Alojzij, Nečak Svetozar, Plapper Pavel, Rakušček Ivan, Stajer Franc,
Tavželj Ivan, 517

16. v šinu nižjega vojaškega uradnika II. razreda:

Ozeray dr. Igo, Sajovic Joško

17.) v šinu nižjega vojaškega uradnika I. razreda:

Brinovec Boris, Pirc Rihard, Šlegel Dušan, Trošt Ladvik.

b) GORSKI DIVIZIJI:

1.) v šinu podnadrednika:

Davec Stane, Jenko Ivan, Kralj , Kregar Rokko,
/ "Tosman" /,

2.) v šinu podnadrednika št. 1. jakas:

Bitenc M. Jože, Oblak Anton.

3.) v šinu narednika:

Juvan Franc, Šušter Jože, Brodar Ivan, Volčič , Dolenc
, Habjan , Habjan , Jakopin ,
Jenko , Osenar , Dolenc , Šteba ,
Kavčič Peter, Košir Miha, Rode , Rihtar , Jecar ,
, Gregorin , Verbolj Miha, Šavec Martin, Šovirk
Jože, Janžar Viktor, Oselj Franc, Jenko Ivan, Šupan Janez, ("Krnak")
Vrhovnik Janke, Bravhar Jernej,

4.) v šinu poročnika:

Hribar Dane, Jenko Jože, Kopic Mirko, Rigler Franc,

5.) v šinu poročnika:

Pirih Milko,

-5-

* [Najbolj Hlačinik Ignac
lovčevski na čelu s kaptanom Vrhovščak.]

e) PRIKORSKEMU ODREDU:

1.) v činu podporočnika:

Glinšek Ignac, Flegariš Vilibald, Jenko Ivan, Srebotnik Franc, Herlak Vinko, Ferne Alojzij, Sluga Boleslav, Ločniškar Ivan, Jurše Leopold, Kogovšek Franc, Mehle Andrej, Batistič Lado, Velikonja Jože, Hladnik Ignac, Tavželj Jože, Mejak Marjan, Potočnik Valentin, Ačkovič Aleksander, Švigelj Anton, Novinec Franc, Urh Jože, Leskovšek Rudolf, Janežič Stanislav, Rome Jože, Pregelj Franc, Špeh Janez, Povše Franc, Robida Franc, Debelak Ludvik, Zupančič Ivan.

2.) v činu poročnika:

Maži Vladimir, Lenasi Viljem, Janežič Alojzij, Petkovšek Franc, Ronko Jože, Mali Franc, Savelli Emil, Kos Janaz, Urbas Ludvik, Pušenjak Bogdan, Langus Milan,

3.) v činu kapetana II. razreda:

Mehle Anton, Egger Frano, Martelanč dr. Ivan, Kunstelj Ignacij.

4.) v činu kapetana I. razreda:

Dergano Jože, Čuderman Vilko, Klemenčič Alojzij, Esjoo Jože

5.) v činu majorja:

Debelak Janko, Horn Pero, Kovačič dr. Jože, Wagner Rudolf

6.) v činu sanitetnega podporočnika:

Bidovec dr. Arnold, Medved dr. Artur, Veržon dr. Stanko, Vuga dr. Cvetko, Zdravič dr. Emil,

7.) v činu sodnega podporočnika:

Šimenc dr. Anton

8.) v činu sodnega poročnika:

Stare dr. Egon

9.) v činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Asl Anton, Bauc Marjan, Ček Oktavij, Demšar Jože, Hribar Zvone, Horvat Alojzij, Lipovšek Anton, Langof Milan, Masič Ciril, Kristan Ivan, Keritnik dr. Mike, Vošnjak Jože (kurat), Roblek

Peter, (kurat), Krihar Komar dr. Milan, Rakovec Karel, Zoni dr., Jakob, Koševar Ciril

10.) v činu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Geržinič Alojzij,

11.) v činu nižjega vojaškega uradnika II. razreda:

Gračner Ludvik

8) POVELJSTVO SNV:

1.) v činu kaplarja:

Sušnik Stanko, Zaviršek Anton

2.) v činu kaplarja-dijaka:

Markelj Dušan, Žitnik Uroš,

3.) v činu podnarednika:

Babnik Jože, Bevc Janez, Blaž Milan, Brekvar Franc, Debeljak Alfonz, Dimnik Ivan, Jarc Jakob, Kompare Alojzij, Košenina Slavko, Levričak Metod, Lenarčič Ernest, Lenassi Ludvik, Limoni Lovro, Marinko Jože, Maver Marijan, Mrak Ivan, Mrva Stane, Odar Miroslav, Oven Ivan, Semenič Alojzij, Sitar Alojzij, Skoda Anton, Thuma Alfonz, Zavgozda Jože, Zupančič Jože.

4.) v činu podnarednika-dijaka:

Ahčan ing. Rudolf, Bergant Mavricij, Lesničar Janko, Mešan Janez,

5.) v činu narednika:

Suppan Herman

6.) v činu narednika-vodnika III. razreda:

Guštin Rudolf, Štupar

7.) v činu podporočnika:

Burja ing. Davorin, Dremelj dr. I., Faganel dr. Karel, Filipič Ludvik, Finc Milan, Hafner Janez, Jagodic Anton, Jesenovec Franc, Južna Franc, Komotar dr. Anton, Kržič dr. Gabrijel, Levstek Marjan,

Merina ing. Albin, Perparič Janez, Pleterski Božo, Pirš dr. Stane,
Semec Jakob, Savelli dr. Julij, Rögger dr. Anton, Slapar Franc, Sotnik
Franc, Štalec Janez, Vark Kerál, Zupančič Alojzij, Žnidar Vincenc,
Žitnik Rudolf, ~~Bož Jože~~ [Pleskyh dveh pripisane ostanov in pinali]]]]

8.) v činu poročnika:

Andoljsek Janez, Baraga dr. Sreško, Bajo Jože, Bitenc Jože, ~~Bož Jože~~,
Breskvar Silvo, Čušnovar Slavko, Debevc Bogomir, Grad Janez, Kalan
Avgust, Kogovšek Ludvik, Kokalj Viktor, Koman Leopold, Futej dr. Avgust,
Kveder Pavel, Martinjak ing. Dora, Petelin Albin, Plut Bogomir, Poženel
ing. Radivoj, Skubic Jože, Šink Franc, Vraber dr. Luka, Žitnik Luka,
Trtnik Metod, Štalec Ivan, Pust Milko, Žnidar Vincenc, Tor Franc, Jeglič
Anton, Lavrič dr. Jože, Fheuerschuh Ivan, Puš dr. Ludvik, Pengov ing. Ivar
Božič Jernej, Rozman Franc, Vrankar Tona, Dobovšek Lurjan, Štala Andrej
Vojska dr. Karel, Levstik Franc, ~~Zupančič Alojzij~~]]]

9.) v činu Kapetana II. razreda:

Bajlec dr. Franc, Brandsteter Ignacij, Jelenc dr. Celestin, Kermavner
Ivo,

10.) v činu kapetana I. razreda:

Babnik Janko, Basaj dr. Jože, Bevc ing. Ladislav, Ferlinc ing. Bogdan,
Eilets dr. Leopold, Kristan Sreško, Kuhar Josip, Kurbus dr. Bogdan,
Masič Pavle, Zitko dr. Stanislav.

11.) v činu Majorja:

Kovačec dr. Franc

12.) v činu generalštabnega majorja:

Rankovič Božo.

13.) v činu podpolkovnika:

Bitenc Mirko.

14.) v činu sanitetnega poročnika:

Schrott dr. Janez.

15.) v činu sanitetnega kapetana I. razreda:

Mersol dr. Valentin.

16.) v činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Pleterski Božo, Ravbar Rudolf

17.) v činu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Grad Boris.

8

K.2.- Soglasno se sprejmejo, imenujejo v spodaj označene čine in dele:

a/ LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

1.) v činu podporočnika:

Auersperg Karel, Biber Alfred, Boskovič Miladin, Božič Jonip, Čenčur Miroslav, Držar Frančišek, Drobež Vladimir, Florjančič Anton, Geoheli Maks, Gliha Slavko, Govše Franc, Kermavner Janez, Kraljič Franc, Kratovič Jovan, Milatovič Mladislav, Mlakar Ivan, Höglner Alojz, Petrič Anton, Primožič Ivan, Škrabar Adolf, Zajc Ludvik.

2.) v činu sanitetnega podporočnika:

Abec Anton, Demšar Mitja, Korošec Blaž, Kevčič Julij, Križnjak Miro, Luskar Franc, Mlinar-Cigale Marjan, Ostronjčič Lojze, Pažik Stane, Pavlič Pavle, Porovne Franc, Pregelj Srečko, Rogelj Anton, Rostchar Ivan, Sentenčnik Leopold, Špur Janez, Zrimo Rudolf

3.) v činu sodnega podporočnika:

Breznik dr. Igor, Jerovec dr. Franc, Kalin dr. Angelo, Lenard dr. Frank, Ložar Slavko, Namar dr. Emil, Petrič dr. Damijan, Zorc Rudolf, Zupanič Leon.

4.) v činu sodnega poročnika:

Zaneškar Ferdinand,

5.) v činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Božič Jože (sanit.stroka), Ferkolj Milan (farmac.stroka), Kralj Vladimir (sanit.stroka)

b / GORSKI DIVIZIJI:

1.) v činu podporočnika:

Fludernik Marjan, Gabič Janko, Hirschegger Ernest, Intihar Alojzij, Jeretina Štefan, Novak Vinko, Smole Ivan, Vidmar Jože

2.) v činu kapetana II. razreda:

Robič dr. Pavle (kurat),

3.) v činu sanitetnega podporočnika:

Klinar Anton,

4.) v činu sanitetnega kapetana II. razreda:

Janež dr. Janez

C) POVELJSTVU SNV:

1.) v činu podporočnika:

Antosiewicz Edvard, Babnik Anton, Božič Ivan, Drobež Karel, Frčlič Oton, Guštin Josip, Hameršak Vinko, Heric Albert, Jeglič Franc, Jurčević Štanko, Juvan Franc, Kralj Alfred, Kralj Herman, Levstik Franc, Lipovec Vinko, Marinčič Ivo, Marinčič Vinko, Omerza Miha, Oven Anton, Flašternjak Karel, Roš Alojzij, Rotar Stanko, Roš Andrej, Steiner Leopold, Vrhovec Alojzij, Willenpert Marijan, Žitnik Janez, Žitnik Miloš.

K 3.-

Soglasno se povišajo v spodaj navedene čine:

a) v LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

1.) v čin poročnika naslednji podporočniki:

Ahlin Alojzij, Avšar Ivan, Ažbe Milan, Babnik Ivan, Bajec Teodor, Bastič Alojzij, Baumgartner Matija, Beranek Jože, Bole Leon, Brulc Alojzij, Čukuta Vilko, Černetič Silvo, Debevc Alojzij, Debevc Franc, Frakelj Franc, Golobič Jože, Jakš Jože, Kavčič Vladimir, Kočevar Franc, Komljanec Jože, Kovačič Maks, Kraner Martin, Kranjc Teodor, Kušnik Franc, Levišnik Janko, Lipoglavšek Franc, Martinjak Leopold, Mejad Franc, Mihelčič Vladimir, Mihevc Ivan, Medic Anton, Meršol Miroslav, Pajnič Jože, Pavlič Emil, Petrič Janez, Pezdur dr. Alojzij, Pirih Vladimir, Pliberšek Franc, Pregelj Božidar, Pregelj Franc, Remškar Franc, Seibitz Miroslav, Strupelj Anton, Urbas Marijan, Uršič dr. Andrej, Vovk Franc, Zebot dr. Franc.

2.) v čin kapetana II. razreda naslednji poročniki:

Bajec Jože, Bastič Alojzij, Benedičič Miha, Benko Janez, Berlot Božidar, Berlot Viktor, Bitenc Jože, Bizjak Jože, Boh Ivan, Buda Stanislav, Frankič Oskar, Grum Franc, Jan dr. Branko, Kavčič Jože, Knaplež Silvo, Kompare Franc, Kovač Avgustin, Kragher Metod, Pahole Stanislav, Pavlič Josip, Sekolec Franjo, Slabe Karel, Skrbce Rafael, Urbančič Stanislav, Zrimšek Anton, Zelezniak Ignacij, *Webb Demetrij*

3.) v čin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:

Bitenc Stane, Boh Ivan, Gliha Viktor, Kolman Ludvik, Kunstelj Maks, Ležkošek Branko, Rihar Ivan, Sekolec Franjo, Šabič Miloš, Tomič Leopold, *Webb Demetrij, Kovac August*

4.) v čin majorja naslednji kapetani I. razreda:

Boh Ivan, Cof Emil, Držar Ivan, Hočevar Gabrijel, Ilovar Berto, Kunstelj Maks, Rupnik Vuk, Stamenkovič Miroljub, Škof ing. Rudolf, Šturm Pavle, *rah Radislav*

5.) v čin podpolkovnika naslednji majorji:

Bajec Vekoslav, Čof Emil, Eršar Ivan, Ilčvar Berto, Križ Ladislav, Lehman Friderik, Rupnik Vuk, Stamenkovič Kirosljub, Šturm Pavle.

6.) v čin polkovnika naslednji podpolkovniki:

Krener Franc, Peterlin Ernest, Vizjak Milko.

7.) v čin brigadnega generala:

K r e n e r Franc.

8.) v čin sanitetnega poročnika naslednji sanitetni podporočniki:

Bajšelj dr. Dušan, Janež dr. Jože, Juvan dr. Vladimir, Končan dr. Oskar, Kokalj dr. Julij, Kosin dr. Miledar, Žakelj dr. Vladimir.

9.) v čin sanitetnega kapetana II. razreda naslednji sanitetni poročniki:

Grebenc dr. Alojzij, Končan dr. Oskar, Kosin dr. Miledar, Lavrič dr. Ivan.

10.) v čin sanitetnega majorja sanitetni kapetan I. razreda:

Grčar dr. Stane.

11.) v čin sodnega kapetana II. razreda sodna poročniki:

Erman dr. Marijan, Rezelj Jože.

12.) v čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednji nižji vojski uradniki IV. razreda:

Blatnik dr. Franc, Klaut. Viktor, Šah Maks, Vovko Vladimir.

b) v GORSKI DIVIZIJI:

1.) v čin narednika vojnika III. razreda naslednji naredniki:

Juvan Franc, Šaktar Jože.

2.) v čin poročnika naslednji podporočniki:

Fludernik Marijan, Habič Janke, Novak Vinco, Rigler Franc, Vidmar Jože.

3.) v čin kapetana II. razreda poročniki:

Pirih Milko.

4.) v čin kapetana I. razreda kapetan II. razreda:

Pirih Milko.

c) v PRIDORSKEM ODREDU:

1.) v čin poročnika naslednji podporočniki:

Vlegariš Vilibald, Jurše Leopold, Mehle Andrej, Novinec Franc, Rome Jože, Sluga Bogoslav, Srebotnik Franc, Tavčelj Jože, Velikonja Jože.

2.) v čin kapetana II. razreda naslednja poročnika:

Langus Milan, Mali Franc, *Velikonja Svetko, Križanec Alojz*

3.) v čin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:

Egger Franc, Langus Milan, Kartelanc dr. Ivan, Mehle Anton.

4.) v čin majorja naslednji kapetan I. razreda:

Mehle Anton. *Velikonja Svetko, Križanec Alojz*

5.) v čin podpolkovnika naslednji majori:

Debelak Janke.

6.) v čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednji nižji vojaški uradnik IV. razreda:

Langof Milan.

č) v POVELJSTVU SHV:

1.) v čin podnarednika naslednja kaplarji:

Sušnik Stanek, Zaviršek Anton.

2.) v čin podnarednika-dijaka naslednja kaplarja-dijaka:

Merkelj Dušan, Žitnik Uros.

3.) v čin narednika naslednji podnaredniki:

Babnik Jože, Bevc Janez, Blaž Milan, Brekvar Franc, Debelak Alfonz, Dimnik Ivan, Jaro Jakob, Kompare Alojzij, Kosenina Slavko, Lavrenčak Metod, Lenarčič Ernest, Lenasi Ludvik, Limoni Lovro, Marinko Jože, Maverkar Jan, Mraz Ivan, Krva Stane, Odar Miroslav, Oven Ivan, Samčič Alojzij, Sitar Alojzij, Sušnik Stanek, Skoda Antoh, Thuma Alfonz, Zagvozda Jože, Zaviršek Anton, Zupančič Jože.

Preostali pripisani v eni in drugi oddelki (R. št. 1)

4.) v šin narednika-dijaka naslednji podnaredniki-dijaki:

Ahčan ing. Rudolf, Bergant Mavricij, Lesničar Janko, Markcij Dušan, Kežan Janez, Žitnik Uroš.

5.) v šin narednika voznika III. razreda naslednji naredniki:

Debelak Alfons, Mavser Marjan, Supan Herman.

6.) v šin narednika voznika II. razreda naslednje narednike voznika III. razreda:

Guštin Rudolf, Supan Herman.

7.) v šin narednika voznika I. razreda naslednji narednik voznik II. razreda:

Guštin Rudolf.

8.) v šin poročnika naslednji podporočniki:

Antosiewicz Edvard, Burja ing. Davorin, Dremelj dr. J., Faganel Karel, Filipec Ludvik, Finec Milan, Hafner Janez, Jagodic Anton, Jesenovec Franc, Juvan Franc, Južna Franc, Komotar dr. Anton, Kralj Alfred, Kralj Herman, Kralj Ladislav, Kržišič dr. Gabrijel, Levstek Marijan, Lipovec Vinko, Marinčič Ivo, Marinčič Vinko, Moder Janko, Perharič Janez, Pirš dr. Stane, Rögger dr. Anton, Savelli dr. Julij, Slapar Franc, Štalec Janez, Verk Karel, Zupančič Alojzij, Žnidar Vincenc, *Žitnik Rudolf, Baš Jože* [Prejeto v uradni listi 7.]

9.) v šin kapetana II. razreda poročniki:

Andoljšek Janez, Beraga dr. Srečko, Baš Jože, Božič Jernej, Brandsteter Ignacij, Breskvar Silvo, Češnovar Slavko, Debevec Bogomir, Dobovšek Marij, Finec Milan, Grum Janez, Jagodic Anton, Južna Franc, Kalan Avgust, Kogovšek L., Kokelj Viktor, Roman Leopold, Komotar dr. Anton, Kušec dr. Avgust, Kveder Pavle, Martinjak ing. Dora, Petelin Albin, Plut Bogomir, Požnenel ing. Radivoj, Puš dr. Ludvik, Rozman Franc, Skubic Jože, Šink Franc, Trtnik Metod, Verk Karel, Vojska dr. Karel, Vrankar Tone, Wraber dr. Moka, Žitnik Moka, *Žitnik Rudolf* [Prejeto v uradni listi 7.]

10.) v šin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:

Andoljšek Janko, Bajlec dr. Franc, Baš Jože, Bitenc Jože, Češnovar Slavko, Finec Milan, Grum Janez, Jagodic Anton, Jelenc dr. Celestin, Kermavner Ivo, Kozmarnik Viktor, Puš dr. Ludvik, Skubic Jože, Šink Franc, Theuerschuh Ivan, Žitnik Moka.

11.) v šin majorja naslednji kapetani I. razreda:

Brtnik Janko, Bessaj dr. Jože, Bevc ing. Ladislav, Brandsteter Ignacij, Eiletz dr. Leopold, Ferline ing. Bogdan, Grašner Anton, Kristan Srečko, Kuhar Josip, Kurbus dr. Bogdan, Masič Pavle, Žitnik dr. Stanislav.

Jelenc dr. Celestin [Prejeto v uradni listi 7.]

12.) v čin podpolkovnika naslednja majorja:

Kovačec dr. Fran, Zuhar Josip.

13.) v čin generalštabnega podpolkovnika naslednji generalštabni major:

Hankovič Božo.

14.) v čin polkovnika naslednjega podpolkovnika:

Bitenc Mirko.

15.) v čin sanitetnega kapetana II. razreda naslednjega sanitetnega poročnika:

Schrott dr. Ivana.

16.) v čin sanitetnega majorja naslednjega sanitetnega kapetana I. razreda:

Keršol dr. Valentin.

17.) v čin sanitetnega podpolkovnika naslednjega sanitetnega majorja:

Keršol dr. ^{Valentin} Vladimirja.

18.) v čin veterinarskega kapetana II. razreda naslednjega veterinarskega poročnika:

Zupančič Alojzije.

19.) v čin intendantkega kapetana II. razreda naslednjega intendantkega poročnika:

Lavrič dr. Jože.

20.) v čin intendantkega kapetana I. razreda naslednjega intendantkega kapetana II. razreda:

Lavrič dr. Jože.

21.) v čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednje nižje vojaške uradnike IV. razreda:

Pljeterski Božo, Ravbar Rudolf.

22.) v čin nižjega vojaškega uradnika II. razreda naslednjega nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Grad Boris.

23.) v čin sodnega majorja naslednjega sodnega kapetana I. razreda:

Čepuder Alfons.

24.) v čin nižj. vojašk. uradn. I. razr. niž. voj. ur. II. razr.:

GRAD BORIS

K 4. - Soglasno se postavijo v Slovenski narodni vojski:

a) v POVELJSTVU SNV:

za pomočnika poveljnika	polkovnik	Biteno Mirko
za načelnika štaba	gen.št.podpolk.	Rankovič Božo
za šefa sanitet.odseka	gen.podpolk.	Lescel dr.Valentin
za šefa odseka za zvezo	podpolkovnik	Kuhar Jožep

b) v LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

za poveljnika	brig.general	Krener Franc
za pomočnika poveljnika	polkovnik	Vizjak Milko
za načelnika štaba	podpolkovnik	Držar Ivan
za šefa sanit.odseka	sanit.major	Grapar dr.Stane
za poveljnika Ljubljane	podpolkovnik	Bajec Vekoslav
za poveljnika I.brigade	podpolkovnik	Lehman Friderik
za poveljnika II.brigade	podpolkovnik	Rupnik Vuk
za poveljnika III.brigade	podpolkovnik	Cof Emil
za poveljnika IV.brigade	podpolkovnik	Stamenkovič Mirosljub
za poveljnika I.bataljona	poročnik	Juvan Anton
za poveljnika II.bataljona	poročnik	Goršič Adolf
za poveljnika III.bataljona	kapetan II.r.	Knaplež Silvo
za poveljnika IV.bataljona	kapetan I.r.	Pavlovič Franjo
za poveljnika V.bataljona	poročnik	Vešel Janez
za poveljnika VI.bataljona	kapetan I.r.	Leskošek Branko
za poveljnika VII.bataljona	kapetan II.r.	Bastiš Alojzij
za poveljnika 8.bataljona	kapetan II.r.	Benko Janez
za poveljnika 9.bataljona	kapetan II.r.	Grandovec Janez
za poveljnika 10.bataljona	kapetan I.r.	Krasnec Rihar Ivan
za poveljnika 11.bataljona	kapetan II.r.	Pavlič Josip
za poveljnika 12.bataljona	major	Kunstelj Maksimilijan
za poveljnika 13.bataljona	kapetan II.r.	Šušteršič Radko
za poveljnika 14.bataljona	kapetan I.r.	Biteno Stanko
za poveljnika 15.bataljona	kapetan II.r.	Železnik Ignacij
za poveljnika 16.bataljona	kapetan I.r.	Tomič Leopold
za poveljnika 17.bataljona	kapetan I.r.	Resman Ivan
za poveljnika 18.bataljona	kapetan I.r.	Wable Demetrij
za poveljnika 19.bataljona	kapetan I.r.	Šnabš Miloš
za poveljnika 20.bataljona	kapetan II.r.	Benedičič Miha
za poveljnika 12.bataljona	major	Boh Ivan

c) v GORSKI DIVIZIJI:

za načelnika štaba	kapetan I.r.	Pirih Milko
za šefa sanit.odseka	kapetan II.r.	Janež dr.Janez
za šefa obveščevalnega odseka	podporočnik	Hirschegger Ernest
za verskega referenta	kapetan II.r.	Robič dr.Pavle
za poveljnika 10.brigade	poročnik	Habiš Janke
za poveljnika 12.brigade	poročnik	Rigler Franc
za poveljnika 14.brigade	poročnik	Fludernik Marjan
za poveljnika 16.brigade	poročnik	Vidmar Jože
za poveljnika 17.bataljona	podporočnik	Kepić Mirko
za poveljnika 18.bataljona	podporočnik	Jenko Jože
za poveljnika 33.bataljona	podporočnik	Hribar Dane
za poveljnika 22.bataljona	podporočnik	Smole Ivan
za poveljnika 42.bataljona	podporočnik	Jeretin Stefan
za poveljnika 12.bataljona	poročnik	Novak Vinko

8) v PRIMORSKEM ODREDU:

za pomočnika poveljnika	major	Wagner Rudolf
za načelnika štaba	major	Kovačič dr. Jože
za šefa obvešč.odseka	n.v.u.IV.r.	Kristan Ivan
za šefa odseka za zvezo	n.v.u.IV.r.	Lipovšek Anton
za šefa propagand.odseka	kapetan II.r.	Kunstelj Ignacij
za šefa intenz.odseka	n.v.u.IV.r.	Bavs Marjan
za šefa sanit.odseka	san.ppor.	Vuga dr. Cvetko
za šefa sod.odseka	sod.por.	Stare dr. Egon
za poveljnika I.brigade	major	Horn Pero
za poveljnika II.brigade	major	Debeljak Janko
za poveljnika III.brigade	kap.I.r.	Derganc Jože
za poveljnika IV.brigade	kap.I.r.	Mehle Anton
za poveljnika policijskega bat.	kap.I.r.	Mažec Jože

d) v BRAVSKEM ODRED

K 5.- Soglasno se sprejmejo v Slovensko narodno vojsko in dočeli
Bravskemu odradu:

1.) v čin podnadrednika:

šef Alojz, Pretze Marjan,

2.) v čin poročnika:

Kuk Avgust

Soglasno se sprejme, imenuje v čin podporočnika in dočeli
Bravskemu odredu:

Kelcher Jože

Soglasno se povisa v čin poročnika:

podporočnik g. Melcher Jože.

411.

Štab divizije izpolnjujemo s sledečimi pravimi imeni:

Prop.odsek: Resman ^{Matjaž} Matjaž, abs.dom. ofatačaja, brez čina
Mobil.odsek: Kregar Rafko, podnar.
Vrški ref.: dr. Robič Pavel (ne Maks)
Odsek za motor. v Bizjak Jože, nadpor.

Za 17.bat. pošljem imenaknadno, ker se je bat.poveljnik poškodovale
z bombo in jih ni mogel v dol.roku zbrati.

- 18.bat. Habjan Rudolf, Oselj Jernej (ne Franc)
- 33.bat. Jakopin Lovro, Prauhar Jernej (ne Brauhar), Jenko Franc.
- 35.bat. Kralj Lado, Osenar Stanko, Belec Anton (ident. z "Dolencem"),
Stebe Alojz.
- 22.bat. Smole Stanko (ne Slavko)
- 24.bat. Rode Ivan, Cerar Jože, Gregorin Franc.
- 26.bat. Gošče Franc, viš.narednik mesto umrlega Slemšček Marka.
- 12.bat. Jeršič Janez (Tacman), Antončič Janez (Bavec Stane).

Vsa imena izven oklepajev so prava imena.

[Na Vetrinškem prju]

RAZPORA

Častnikov IV. polka Slovenske narodne vojske

1. Adjutant : Podp. Hirschegger Ernest
2. Intendant: Podp. Pučko Andrej
3. Blagajnik: Por. Bizjak Jože
4. Komandna četa: Poveljnik -.-

I. bataljon: poveljnik: kap. I. razr. Pirinčič

- Poveljnik I. čete: Por. Habič Jenko
vojniki: podp. Jeratina Stefan
- Poveljnik 2. čete: por. Ripler Franc
vojniki: podp. Intihar Alojz
- Poveljnik 3. čete: Por. Novak Vinko
vojniki: podp. Znidaršič Marjan
- Poveljnik 1. teške čete: Poročnik Vidmar Jože
vojniki: narednik Remič Janez

II. bataljon: poveljnik: kap. II. razr. Knuplež Sil

- Poveljnik 4. čete: ppor. Hribar Dane
vojniki: narednik Malnar Miro
- Poveljnik 5. čete: ppor. Hrenko Jakob
vojniki: narednik Dalak Janez
- Poveljnik 6. čete: - - -
vojniki: narednik Žakelj Stanko
- Poveljnik 2. teške čete: ppor. Kopić Matija
vojniki: - - -

III. bataljon: poveljnik: Kapetan II. razr. Železnik Na

- Poveljnik 7. čete: Por. Fludernik Marjan
vojniki: narednik Hočilnikar Franc
- Poveljnik 8. čete: ppor. Čmole Ivan
vojniki: ppor. Merlak Vinko
- Poveljnik 9. čete: Por. Viskar Janez
vojniki: ppor. Kralj Vladimir
- Poveljnik 3. teške čete: Ppor. Jenko Jože
vojniki: - - -

Poveljnik, major:

Anton Kelle

ZAPISNIK

o četrti seji predsedstva Narodnega odbora za Slovenijo, ki se je vršila dne 6. aprila 1945 na položaju. Začetek ob 19,40 uri.

Navzoči gg. predsednik, podpredsednik in oba tajnika.
Zapisnikar je tajnik g. Draš.

Dnevni red:

1. sprejem častnikov v slovensko narodno vojsko,
2. imenovanja častnikov v slovensko narodno vojsko,
3. povišanja častnikov in podčastnikov,
4. postavitve poveljnikov in štabov,
5. raznoterosti.

Pripomba: predsednik NO je bil dr. Joža Basaj; podpredsednik je bil dr. Pavel Pestotnik, tajnik-zapisnikar Draš je bil dr. Albin Šmajd, drugi tajnik pa dr. Marjan Zajec. K oficirskim šaržam pred skupinami imen naj velja tole pojasnilo: V slovenskem domobranstvu je bila prva oficirska stopnja poročnik, druga nadporočnik, tretja stotnik. V kraljevi jugoslovanski vojski pa je bila prva stopnja podporočnik, druga poročnik, tretja kapetan (drugega in nato prvega razreda). Narodni odbor je sprejel domobranske oficirje v Slovensko narodno vojsko na podlagi uredbe o kraljevi jugoslovanski vojski. Zato so domobranski poročniki bili sprejeti v SNV kot podporočniki, domobranski nadporočniki kot poročniki. Žal da NO ni ohranil stotnika, ki tako lepo zveni po slovensko in je krasna prestava rimskega centuriona.

K 1.- Soglasno se sprejmejo v slovensko narodno vojsko in dodele:

a) LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

1.) v činu podporočnika:

Ažbe Milan, Avguštin Jože, Ahlin Alojz, Auser Ivan, Babnik Ivan, Bole Leon, Beranek Jože, Bajc Jakob, Bolko Martin, Bastič Alojzij, Baumgartner Matija, Brujc Alojzij, Babič Stanko, Cerar Ivan, Cerar Franc, Cerovšek Jože, Čelešnik Franc, Čekuta Vilko, Černetič Silvester, Debevc Franc, Drole Leopold, Debevc Alojzij, Dogač Jože, Erpič Jože, Einspiler Josip, Erznožnik Ivo, Frakelj Franc, Frič Franc, Fik Milan, Felicijan dr. Jože, Gorjup Ferdinand, Gros Henrik, Gris Franc, Grdadolnik Franc, Guštin Franc, Gorenc Jože, Gorše Anton, Golobič Jože, Gomiršek Franc, Gostič Ciril, Gregorčič Alojzij, Grile Slavko, Habič Vincenc, Hafner Stanko, Hren Ludvik, Habjan Franc, Homovec Franc, Hrovat Miroslav, Ivanc Ivan, Ilješ Franc, Jenko Jožef, Jakoš Jože Jeruc Dimitrij, Jenko Jože, Karlin Alojz, Kovačič Maks, Kukman Jože, Kranjc Teodor, Kovič Jože, Kočevar Franc, Kužnik Franc, Kralj Ivan, Kobal Jakob, Komljanec Jože, Kraner Martin, Kavčič Vladimir, Krištof Franc, Korošec Ivan, Kristan Bojan, Kranjc Jože, Kovač Anton, Kalan Peter, Kobal Anton, Kovačič Jože, Kralj Ivan, Lipoglavšek Franc, Lipovšek Silvo, Lužar Stanko, Levičnik Stanko, Logar Franc, Lovše Janez, Lazar Julij, Mihelčič Vladimir, Mastnak Jože, Mer-

šol Miroslav, Martinjak Leopold, Možina Lado, Mihevc Ivan, Mešič Franc, Modic Anton, Mavec Jože, Mušič Rudolf, Mejač Franc, Nanut Franc, Novak Franc, Novak Janez, Orehek Franc, Ovník Jože, Oražem Franc, Praznik Ivan, Pliberšek Franc, Pregelj Božidar, Prelog Franc, Pirih Vladimir, Pograjc inž. Vlado, Pikelj Janez, Pezdirc dr. Alojzij, Pavlič Emil, Pižmoht Kvirin, Pregelj Franc, Pipp Viktor, Pajk Stanko, Pirih Miran, Premru Karel, Pezdirc Karel, Petric Janko, Pajnič Jože, Pogačar Peter, Platnar Anton, Pirnovar Boleslav, Petrič Anton, Pipp Dušan, Remškar Franjo, Roš Zlatomir, Ramšak Ferdinand, Raztresen Ivan, Rak Vincenc, Reven Slavko, Rozman Dušan, Ravnikar Janko, Seibitz Miroslav, Selan Leopold, Strupeh Anton, Sladič Jože, Stariha Božo, Šarec Franc, ščančar Martin, Škrjanc Franc, Škerlj Stanko, šivic Nikolaj, šušteršič Anton, štrukelj Zdravko, Tomažič Stanko, Trdan Alojzij, Tomec Vekoslav, Truden Anton, Urbas Marjan, Uršič dr. Andrej, Urh Riko, Videnič Alojzij, Vetrovc Jože, Vovk Franc, Vovk Janez, Volavšek Drago,* Vovk Alojzij, Vidmar Dušan, Vižintin Stanislav, Zakrajšek Jože, Zanožkar Ferdinand, Zabukovec Roman, Zajc Anton, Zorko Martin, Zupanc Franc, Žbogar Oskar, Žužek Ivan, Žužek Nikolaj, Žebot dr. Franc.

Pripomba: Iz te skupine sem izpustil tri imena: Buda Stanislava tega sem črtal jaz), Klemenc Antona in Zorc dr. Franca (prečrtana v originalu), ker so vsi trije navedeni v kasnejših skupinah. Ali sta res bila dva Kralja Ivana, mi ni znano. Mastnak je bil Maks, ne Jože, kot je razvidno iz njegovega podpisa Izjave v Vetrinju.

2.) v činu poročnika:

Bergant Peter, Barle Božidar, Bitenc Stanko, Berlot Viktor, Benko Janez, Buda Stanislav, Boh Ivan, Benedičič Miha, Berlot Božidar, Bajc Teodor, Bžzjak Jože, Cvetkovič Jože, Črnagoj Mladen, Frankič Oskar, Frelih Franc (kurat), Gašperin Ivan, Golob Stanko, Goršič Adolf, Grum Franc, Jan dr. Branko, Jesenšek Milan, Juvan Anton, Jančar Jože, Jenko Janez (kurat), Kukovec Vladimir, Kambič dr. Jože, Kastelic Jože, Kovač Avguštin, Kraljič štefan (kurat), Kunstelj Franc (kurat), Kupljenik Franc (kurat), Kavčič Jože, Kompere Franc, Kralj inž. Janez, Kraigher Metod, Knuplež Silvo, Leskovar Marjan, Lenšćak Dušan, Lavrič Jože, Mrak Franc, Matičič Anton, Mikuž Franc, Mavec Jakob (kurat), Martinc Alojzij, Nadrž Jože, Oblak Frančišek, Posavec Srečko, Pregelj Bogomil, Pirc Jože, Pahole Stanislav, Puhan Karel, Praper Srečko, Pezdir Franc (kurat), Polda Anton (kurat), Pavlič Josip, Pavlič Franc, Remškar Ivan (kurat), Rataj Franc, Smrdu Marjan, Sekolec Franjo, Slabe Karel, Smolinsky Miroslav, Stanjko Milko, Skvarča Ivan, škrbe Rafael, šušteršič Ivan, šeškar Franc (kurat), šink Matija (kurat), šolar Jože (kurat), Urbančič Stanislav, Vesel Janez, Vrhnjak inž. Vinko, Weble Demetrij, Zupan Alojzij, Zrimšek Viktor, Zrimšek Anton, Žukovec Franc, Železnik Ignacij, Žagar Josip.

(* mordá: Volovšek. Op. ur.)

Pripomba: Iz te skupine sem izpustil v fotokopiji prečrtano ime Fink Božidar. Je naveden v kasnejši skupini.

3.) V činu kapetana II. razreda

Gliha Viktor, Grandovec Janez, Hočevar Gabrijel, Kunstelj Maksimilijan, Lenček dr. Ignacij (kurat), Leskošek Branko, Rihar Ivan, Srakar Ivan, Salberger Bogomir, Šabič Miloš, Šušteršič Radko, Tomic Leopold, Kolman Ludvik.

Pripomba: V tej skupini bi morali biti navedeni tisti domobranski stotniki, ki so dosegli to stopnjo v domobranstvu. Spomnim se le nekaterih imen: Berlot Viktor (morda Božidar), Bitenc Stanko, Boh Ivan, Frankič Oskar, Grum Franc in še nekateri. Spomnim se tudi, da so bila imenovanja v dveh skupinah in kasneje posamezno. Narodni odbor bi bil moral prevzeti te stotnike kot kapetane II. razreda, a prevzel jih je kot poročnike, kar je bilo nedosledno.

4.) V činu kapetana I. razreda:

Cof Emil, Delak Edo, Drčar Ivan, Drinovec Ivan, Ilovar Berto, Kosovinc Maks, Košnik Franc, Lah Ladislav, Meglič Alojzij, Pirc Josip, Pavlovčič Franc, Ronko Janez, Resman Ivan, Stamenković Mirosljub, Škof inž. Rudolf, Sturm Pavle.

Pripomba: Večina teh je že v kraljevi jugoslovanski vojski imela stopnjo kapetana II. ali I. razreda.

5.) V činu majorja:

Bajec Vekoslav, Lehman Friderik, Križ Ladislav, Rozman inž. Peter, Rupnik Vuk.

6.) V činu podpolkovnika:

Krenner Franc, Peterlin Ernest, Vizjak Milko,

7.) V činu sanitetnega podporočnika:

Bajželj dr. Dušan, Juvan dr. Vladimir, Janež dr. Jože, Kokalj dr. Julij, Končan dr. Oskar, Kosin dr. Milodar, Podobnik dr. Jože, Žakelj dr. Vladimir.

Pripomba: Zdravnik dr. Jože Janež je bil v Novem mestu ali njegovi okolici. Zato ni istoveten z misijonskim zdravnikom dr. Janežem Ivanom, ki je v tem ZAPISNIKU naveden kot Janež dr. Janez.

8.) V činu sanitetnega poročnika:

Grebenc dr. Lojze, Iglíč dr. Maks, Potočnik dr. Alojzij, Varšek dr. Milan, Zorc dr. Franc, Lavrič dr. Ivan.

9.) V činu sanitetnega kapetana I. razreda:

Grapar dr. Stane,

10.) V činu veterinarskega kapetana II. razreda:

Gazar Ferdinand, Šimenc Miroslav.

11.) V činu sodnega podporočnika:

Žunec Ernest, Est Jože.

12.) V činu sodnega poročnika:

Erman dr. Marjan, Fink Božidar, Fišinger Alfred, Rezelj Jože, Šešek Franc.

13.) V činu sodnega kapetana I. razreda:

Capuder Alfonz.

14.) V činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Blatnik dr. Franc, Kiauta Viktor, Klavž Leopold, Klemenc Anton, Labernik Stanko, Planinc Franc, Stančič Viktor, Stare Adolf, Šah Maks, Veič Protko, Vovko Vladimir.

15.) V činu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Bradeško Anton, Čemažer Avgust, Funtek Ivan, Furlan Miroslav, Govekar Mihael, Hočevar Jože, Kosič Franc, Mordej Franc, Oblak Alojzij, Nečak Svetozar, Plaper Pavel, Rakušček Ivan, Štajer Franc, Tavželj Ivan.

16.) V činu nižjega vojaškega uradnika II. razreda:

Czerny dr. Igor, Sajovic Jožko

17.) V činu nižjega vojaškega uradnika I. razreda:

Drinovec Boris, Pirc Rihard, Šlegel Dušan, Trošt Ludvik

b) GORSKI DIVIZIJI:

1.) V činu podnarednika:

Bavec Stane, Jenko Ivan, Kral ..., Kregar Rafko, ... („Tacman“)

2.) V činu podnarednika-dijaka:

Bitenc M. Jože, Oblak Anton.

3.) V činu narednika:

Juvan Franc, Šuštar Jože, Brodar Ivan, Volčič ..., Dolenc ..., Habjan ..., Habjan ..., Jakopin ..., Jenko ..., Osenar ..., Dolenc ..., Štebe ..., Kavčič Peter, Košir Miha, Rode ..., „Rihtar“ ..., Cerar ..., Gregorin ..., Verbolj Miha, Savec Martin, Povirk Jože, Janhar Viktor, Oselj Franc, Jenko Ivan, Zupan Janez („Mrak“), Vrhovnik Janko Bravhar Jernej.

4.) V činu podporočnika:

Hribar Dane, Jenko Jože, Kepic Mirko, Rigler Franc.

5.) V činu poročnika:

Pirih Milko.

Pripomba: Na podlagi razporeda Gorske divizije, ki je bil sestavljen na Gorenjskem pred 15. aprilom 1945 (razpored bo priobčen v naslednji številki Vestnika) in na podlagi malega lista s št. 414 v levem kotu zgoraj in s št. 789 v desnem kotu spodaj (razpored in listič sta bila v Bitenčevem nahrbtniku) je bilo mogoče dopolniti imena podoficerjev pod št. 1), 2) in 3):

1.) V činu podnarednika:

Antončič Janez („Bavec Stane“), Jenko Ivan, Kralj Lado, Kregar Rafko, Jeršič Janez („Tacman“).

2.) V činu podnarednika-dijaka:

Bitenc M. Jože, Oblak Anton.

3.) V činu narednika:

Juvan Franc, Šuštar Jože („Rihtar“), Brodar Ivan, Volčič Leopold, Dolenc Ivan, Habjan Rudolf, Habjan Lovro, Jakopin Lovro, Jenko Franc, Osenar Stanko, Belec Anton („Dolenc“), Štebe Alojz, Kavčič Peter, Košir Miha, Rode Ivan, Cerar Jože, Gregorin Franc, Verbolj Miha, Savec Mar-

tin, Povirk Jože, Janhar Viktor, Oselj Jernej, Jenko Ivan, Zupan Janez („Mrak“), Vrhovnik Janko, Prauhar Jernej.

Pripomba: Glej fotokopijo lističa 411-789, ki sledi za 15. stranjo fotokopije ZAPISNIKA:

Na lističu je rečeno, da je bil na mesto umrlega (t.j. padlega) Slemška Marka postavljen višji narednik Govše Franc, ki je v ZAPISNIKU naveden kot podporočnik (str. 8). Čeprav listič pravi, da „štab divizije izpolnjujemo s pravimi imeni“, je Slemšek Marko psevdonim. To je razvidno iz razporeda Gorske divizije, kjer so vsa prava imena na prvem mestu, redki psevdonimi pa v oklepaju. V razporedu je rečeno: „Narednik-vodnik Juvan Franc (Slemšek Marko).“

H Kralju Ladu je pripomniti, da je v razporedu častnikov IV. polka v Vetrinju naveden kot Kralj Vladimir.

c) PRIMORSKEMU ODREDU:

1.) V činu podporočnika:

Glinšek Ignac, Flegarič Vilibald, Jenko Ivan, Srebotnik Franc, Merlak Vinko, Perne Alojzij, Sluga Boleslav, Ločniškar Ivan, Jurše Leopold, Kogovšek Franc, Mehle Andrej, Batistič Lado, Velikonja Jože Hladnik Ignac, Tavželj Jože, Mejak Marjan, Potočnik Valetin, Ackovic Aleksander, Švigelj Anton, Novinec Franc, Urh Jože, Leskovšek Rudolf, Janežič Stanislav, Rome Jože, Pregelj Franc, Špeh Janez, Povše Franc, Robida Franc, Debelak Ludvik, Zupančič Ivan.

Pripomba: Ppor. Sluga je bil poznan kot Bogomir. V fotokopiji je bil prvotno zapisan Kladnik Ignac. Ker ni bilo zame dvoma, da je bil mišljen Hladnik Ignac, poveljnik domobranske enote na domačih Veharšah (ki se je skupaj z rovtarsko posadko umaknila čez Ljubelj v Vetrinj), sem na fotokopiji K popravil v H, ne da bi pri tem pomislil, da bi moral biti ta popravek samo v pripombi.

2.) V činu poročnika:

Mazi Vladimir, Lenassi Viljem, Janežič Alojzij, Petkovšek Franc, Ronko Jože, Mali Franc, Savelli Emil, Kos Janez, Urbas Ludvik, Pušenjak Bogdan, Langus Milan.

3.) V činu kapetana II. razreda:

Mehle Anton, Egger Franc, Martelanc dr. Ivan, Kunstelj Ignacij.

4.) V činu kapetana I. razreda:

Derganc Jože, Cuderman Vilko, Klemenčič Alojzij, Majce Jože.

5.) V činu majorja:

Debeljak Janko, Horn Pero, Kovačič dr. Jože, Wagner Rudolf.

6.) V činu sanitetnega podporočnika:

Bidovec dr. Arnold, Medved dr. Artur, Verčon dr. Stanko, Vuga dr. Cvetko, Zdravič dr. Emil.

7.) V činu sodnega podporočnika:

Šimenc dr. Anton.

8.) V činu sodnega poročnika:

Stare dr. Egon.

9.) V činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Asl Anton, Baus Marjan, Cek Oktavij, Demšar Jože, Hribar Zvone, Hor-

vat Alojzij, Lipovšek Anton, Langof Milan, Masič Ciril, Kristan Ivan, Koritnik dr. Niko, Vošnjak Jože (kurat), Roblek Peter (kurat), Komar dr. Milan, Rakovec Karel, Toni dr. Jakob, Kočevar Ciril.

10.) V činu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Geržinič Alojzij.

11.) V činu nižjega vojaškega uradnika II. razreda:

Gračner Ludvik.

Pripomba: V št. 9 navedeni Cek Oktavij se je verjetno pisal šček O.

c) POVELJSTVU SNV:

1.) V činu kaplarja:

Sušnik Stanko, Zaviršek Anton.

2) V činu kaplarja-dijaka:

Markelj Dušan, Žitnik Uroš.

3.) V činu podnarednika:

Babnik Jože, Bevc Janez, Blaž Milan, Breskvar Franc, Debeljak Alfonz, Dimnik Ivan, Jarc Jakob, Kompare Alojzij, Košenina Slavko, Lavrenčak Metod, Lenarčič Ernest, Lenassi Ludvik, Limoni Lovro, Marinko Jože, Mavser Marijan, Mrak Ivan, Mrva Stane, Odar Miroslav, Oven Ivan, Semenič Alojzij, Sitar Alojzij, škoda Anton, Thuma Alfonz, Zagvozda Jože, Zupančič Jože.

4.) V čin(u) podnarednika-dijaka:

Ahčan inž. Rudolf, Bergant Mavricij, Lesničar Janko, Mežan Janez.

5.) V čin(u) narednika:

Suppan Herman.

6.) V čin(u) narednika-vodnika III. razreda:

Guštin Rudolf,

7.) V činu podporočnika:

Burja inž. Davorin, Dremelj dr. I., Faganel dr. Karel, Filipec Ludvik, Finec Milan, Hafner Janez, Jagodic Anton, Jesenovec Franc, Južna Franc, Komotar dr. Anton, Kržič dr. Gabrijel, Levstek Marjan, Nerima inž. Albin, Perparič Janez, Pleterski Božo, Pirš dr. Stane, Remeč Jakob, Savelli dr. Julij, Roger dr. Anton, Slapar Franc, Somrak Franc, Štalec Janez, Verk Karel, Zupančič Alojzij, Žnidar Vincenc, Žitnik Rudolf, Baš Jože.

8.) V činu poročnika:

Andoljšek Janez, Baraga dr. Srečko, Bajc Jože, Bitenc Jože, Breskvar Silvo, Češnovar Slavko, Debevec Bogomir, Grum Janez, Kalan Avgust, Kogovšek Ludvik, Kokalj Viktor, Koman Leopold, Kušej dr. Avgust, Kveder Pavel, Martinjak inž. Dore, Petelin Albin, Plut Bogomir, Poženel inž. Radivoj, Skubic Jože, šink Franc, Vraber dr. Maks, Žitnik Maks, Trtnik Metod, Štalec Ivan, Pust Milko, Žnidar Vincenc, Por Franc, Jeglič Anton, Lavrič dr. Jože, Theuerschuh Ivan, Puš dr. Ludvik, Pengov inž. Ivan, Božič Jernej, Rozman Franc, Vrankar Tone, Dobovšek Marjan, Stele Andrej, Vojska dr. Karel, Levstik Franc.

Pripomba: Iz te skupine sem izpustil Baša Jožeta, ker je v fotokopiji (str. 7) prečrtan in ročno pripisan k prejšnji skupini podporočnikov. Na koncu te skupine sem črtal Zupančiča Alojzija, ker je naveden pri podporočnikih v prejšnji skupini in je na str. 12 fotokopij povišan v poročnika. — Kot se spominim, Skubic ni (bil) Jože, ampak Anton.

9.) V činu kapetana II. razreda:

Bajlec dr. Franc, Brandsteter Ignacij, Jelenc dr. Celestin, Kermavner Ivo.

10.) V činu kapetana I. razreda:

Babnik Janko, Basaj dr. Jože, Bevc inž. Ladislav, Ferlinc inž. Bogdan, Eiletz dr. Leopold, Kristan Srečko, Kuhar Josip, Kurbus dr. Bogdan, Masič Pavle, Žitko dr. Stanislav.

Pripomba: Bevc inž. Ladislav bi moral biti sprejet v SNV kot major, ker je to stopnjo dosegel že v kraljevi jugoslovanski vojski.

11.) V činu majorja:

Kovačec dr. Franc

12.) V činu generalštabnega majorja:

Rankovič Božo.

13.) V činu podpolkovnika:

Bitenc Mirko.

Pripomba: Bitenca je v podpolkovnika povišal gen. Draža Mihajlović v juliju 1944.

14.) V činu sanitetnega poročnika:

Schrott dr. Janez.

15.) V činu sanitetnega kapetana I. razreda:

Meršol dr. Valentin.

16.) V činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Pleterski Božo, Ravbar Rudolf

Pripomba: Na 7. str. fotokopije zgoraj je Pleterski sprejet kot podporočnik, na isti strani spodaj pa kot nižji voj. uradnik IV. razreda.

17.) V činu nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Grad Boris.

K 2.- Soglasno se sprejmejo, imenujejo v spodaj označene čine in dodele:

a) LJUBLJANSKI DIVIZIJI

1.) V činu podporočnika:

Auersperg Karel, Biber Alfred, Boskovič Miladin, Božič Josip, Čenčur Miroslav, Drčar Francišek, Drobež Vladimir, Florjančič Anton, Geoheli Maks, Gliha Slavko, Govše Franc, Kermavner Janez, Kraljič Franc, Krstovič Jovan, Milatovič Ladislav, Mlakar Ivan, Högler Alojz, Petrič Anton, Primožič Ivan, Škrabar Adolf, Zajc Ludvik.

Pripomba: Pri Höglerju sem dodal ime Alojzij, ker je to razvidno iz nekega lističa v Bitenčevi zapuščini.

2.) V činu sanitetnega podporočnika:

Absec Anton, Demšar Mitja, Korošec Blaž, Kovačič Julij, Križaj Miro, Luskar Franc, Mlinar-Cigale Marjan, Ostronič Lojze, Pajk Stane, Pavlič

Pavle, Porovne Franc, Pregelj Srečko, Rogelj Anton, Rostohar Ivan, Sentočnik Leopold, Špur Janez, Zrime Rudolf.

Pripomba: Verjetno je pravo ime bilo Sentočnik, brez drugega n. Tako smo brali v nekem članku, ki je omenjal njegovo smrt v New Yorku.

3.) V činu sodnega podporočnika:

Breznik dr. Igor, Jerovec dr. Franc, Kalin dr. Angelo, Lenard dr. Frank, Ložar Slavko, Namar dr. Emil, Petrič dr. Danijel, Zorc Rudolf, Zupančič Leon.

4.) V činu sodnega poročnika:

Zanoškar Ferdinand,

5.) V činu nižjega vojaškega uradnika IV. razreda:

Božič Jože (sanit. stroka), Ferkolj Milan (farmac. stroka), Kralj Vladimir (sanit. stroka).

b) GORSKI DIVIZIJI:

1.) V činu podporočnika:

Fludernik Marjan, Habič Janko, Hirschegger Ernest, Intihar Alojzij, Jeretina Štefan, Novak Vinko, Smole Ivan, Vidmar Jože.

2.) V činu kapetana II. razreda:

Robič dr. Pavle (kurat),

3.) V činu sanitetnega podporočnika:

Klinar Anton,

4.) V činu sanitetnega kapetana II. razreda:

Janež dr. Janez

c) POVELJSTVU SNV:

1.) V činu podporočnika:

Antosiewicz Edvard, Babnik Anton, Božič Ivan, Drobež Karel, Frölich Oton, Guštin Josip, Hameršak Vinko, Heric Albert, Jeglič Franc, Jurjevčič Stanko, Juvan Franc, Kralj Alfred, Kralj Herman, Levstik Franc, Lipovec Vinko, Marinčič Ivo, Marinčič Vinko, Omerza Miha, Oven Anton, Plestenjak Karel, Roš Alojzij, Rotar Stanko, Rous Andrej, Steiner Leopold, Vrhovec Alojzij, Willenpart Marijan, Žitnik Janez, Žitnik Miloš.

K 3.- Soglasno se povišajo v spodaj navedene čine:

a) v LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

1.) V čin poročnika naslednji podporočniki:

Ahlin Alojzij, Avser Ivan, Ažbe Milan, Babnik Ivan, Bajec Teodor, Bastič Alojzij, Baumgartner Matija, Beranek Jože, Bole Leon, Brulc Alojzij, Čekuta Vilko, Černetič Silvo, Debeve Alojzij, Debeve Franc, Frakelj Franc, Golobič Jože, Jakoš Jože, Kavčič Vladimir, Kočevar Franc, Komljanec Jože, Kovačič Maks, Kraner Martin, Kranjc Teodor, Kužnik Franc, Levičnik Janko, Lipoglavšek Franc, Martinjak Leopold, Mejač Franc, Mihelčič Vladimir, Mihevc Ivan, Modic Anton, Meršol Miroslav Pajnič Jože, Pavlič Emil, Petric Janez, Pezdur dr. Alojzij, Pirih Vladimir, Pliberšek

Franc, Pregelj Božidar, Pregelj Franc, Remškar Franc, Seibitz Miroslav, Strupeh Anton, Urbas Marijan, Uršič dr. Andrej, Vovk Franc, Žebot dr. Franc.

2.) V čin kapetana II. razreda naslednji poročniki:

Bajec Jože, Bastič Alojzij, Benedičič Miha, Benko Janez, Berlot Božidar, Berlot Viktor, Bitenc Jože, Bizjak Jože, Boh Ivan, Buda Stanislav, Frankič Oskar, Grum Franc, Jan dr. Branko, Kavčič Jože, Knuplež Silvo, Kompare Franc, Kovač Avguštin, Kraigher Metod, Pahole Stanislav, Pavlič Josip, Sekolec Franjo, Slabe Karel, škrbe Rafael, Urbančič Stanislav, Zrimšek Anton, Železnik Ignacij, Weble Demetrij,

Pripomba: V tej skupini bi moral biti naveden Bitenc Stane: čeprav je bil domobranski stotnik, je bil sprejet v SNV kot poročnik. Ker je v naslednji skupini povišan v kapetana I. razreda, bi moralo biti v tej skupini povedano, da je povišan v kapetana II. razreda. (Bitenc Jože je bil njegov brat.) — V tej skupini bi moral biti tudi Mrak Franc, domobranski nadporočnik v novomeškem udarnem bataljonu. Še doma in nato v taboriščih smo slišali, da je bil Mrak udaren in uspešen poveljnik domobranske čete. V domobranskem štabu v Ljubljani so to dejstvo premalo cenili. Mrak je vsekakor zaslužil povišanje v kapetana.

3.) V čin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:

Bitenc Stane, Boh Ivan, Gliha Viktor, Kolman Ludvik, Kunstelj Maks, Leskošek Branko, Rihar Ivan, Sekolec Franjo, Šabič Miloš, Tomič Leopold, Weble Demetrij, Kovač Avgust.

Pripomba: Rihar Ivan (Ice) bi zaslužil povišanje v majorja.

4.) V čin majorja naslednji kapetani I. razreda:

Boh Ivan, Cof Emil, Drčar Ivan, Hočevar Gabrijel, Ilovar Berto, Kunstelj Maks, Rupnik Vuk, Stamenkovič Miroljub, škof inž. Rudolf, šturm Pavle, Lah Ladislav.

Pripomba: Ker je na str. 3 fotokopije Vuk Rupnik bil sprejet v SNV kot major, kar je postal v domobranstvu v jeseni 1944, bi tu ne smel biti omenjen. — Boh Ivan, ki je bil v kraljevi jugoslovanski vojski rezervni letalski narednik, je bil ozko povezan s Slovensko legijo. Bil je sposoben poveljnik Vaške straže in postal znan kot udaren domobranski oficir. Tajnik NO dr. Šmajd mi je rekel o njem: „Od njega imamo več kot od marsikaterega aktivca. Je res zaslužil majorja. In naj bo v prihodnje v vojaški karieri, za katero je kot rojen.“

5.) V čin podpolkovnika naslednji majorji:

Bajec Velkoslav, Cof Emil, Drčar Ivan, Ilovar Berto, Križ Ladislav, Lehman Friderik, Rupnik Vuk, Stamenkovič Miroljub, šturm Pavle.

6.) V čin polkovnika naslednji podpolkovniki:

Krenner Franc, Peterlin Ernest, Vizjak Milko.

Pripomba: Narodni odbor bi bil moral povišati Vuka Rupnika vsaj v polkovnika spričo njegovih bojnih uspehov in taktičnih sposobnosti. Vuk Rupnik je bil slovenski domobranec št. 1. Moč domobranstva je bila v udarnih bataljonih. In med temi je bil po splošnem mnenju bataljon Vuka Rupnika prvi.

7.) V čin brigadnega generala:

Krenner Franc,

- 8.) V čin sanitetnega poročnika naslednji sanitetni podporočniki:
 Bajželj dr. Dušan, Janež dr. Jože, Juvan dr. Vladimir, Končan dr. Oskar,
 Kokalj dr. Julij, Kosin dr. Milodar, Žakelj dr. Vladimir.
- 9.) V čin sanitetnega kapetana II. razreda naslednji sanitetni poročniki:
 Grebenc dr. Alojzij, Končan dr. Oskar, Kosin dr. Milodar, Lavrič dr. Ivan.
- 10.) V čin sanitetnega majorja sanitetni kapetan I. razreda:
 Grapar dr. Stane.
- 11.) V čin sodnega kapetana II. razreda sodna poročnika:
 Erman dr. Marijan, Rezelj Jože.
- 12.) V čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednji nižji vojaški
 uradniki IV. razreda:
 Blatnik dr. Franc, Kiauta Viktor, šah Maks, Vovko Vladimir.

b) v GORSKI DIVIZIJI:

- 1.) V čin narednika vodnika III. razreda naslednji naredniki:
 Juvan Franc, šuštar Jože.
- 2.) V čin poročnika naslednji podporočniki:
 Fludernik Marijan, Habič Janko, Novak Vinko, Rigler Franc, Vidmar Jože.
- 3.) V čin kapetana II. razreda poročniki:
 Pirih Milko.
- 4.) V čin kapetana I. razreda kapetan II. razreda:

c) v PRIMORSKEM ODREDU:

- 1.) V čin poročnika naslednji podporočniki:
 Plegarič Vilibald, Jurše Leopold, Mehle Andrej, Novinec Franc, Rome Jože,
 Sluga Bogomir, Srebotnik Franc, Tavželj Jože, Velikonja Jože.
- 2.) V čin kapetana II. razreda naslednja poročnika:
 Langus Milan, Mali Franc.
- 3.) V čin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:
 Egger Franc, Langus Milan, Martelanc dr. Ivan, Mehle Anton.
- 4.) V čin majorja naslednji kapetan I. razreda:
 Mehle Anton.
- 5.) V čin podpolkovnika naslednji major:
 Debelak Janko.
- 6.) V čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednji nižji vojaški
 uradnik IV. razreda:
 Langof Milan.

č) v POVELJSTVU SNV:

- 1.) V čin podnarednika naslednjega kaplarja:
 Sušnik Stanko, Zaviršek Anton.
- 2.) V čin podnarednika-dijaka naslednja kaplarja-dijaka:
 Markelj Dušan, Žitnik Uroš.
- 3.) V čin narednika naslednji podnaredniki:
 Babnik Jože, Beve Janez, Blaž Milan, Břeskvar Franc, Debelak Alfonz,
 Dimnik Ivan, Jarc Jakob, Kompore Alojzij, Košenina Slavko, Lavrenčak
 Metod, Lenarčič Ernest, Lenasi Ludvik, Limoni Lovro, Marinko Jože, Mav-
 ser Marjan, Mrak Ivan, Mrva Stane, Odar Miroslav, Oven Ivan, Semenič

Alojzij, Sitar Alojzij, Šušnik Stanko, škoda Anton, Thuma Alfonz, Zagvozda Jože, Zaviršek Anton, Zupančič Jože.

4.) V čin narednika-dijaka naslednji podnaredniki-dijaki:

Ahčan inž. Rudolf, Bergant Mavricij, Lesničar Janko, Markelj Dušan, Mežan Janez, Žitnik Uroš.

5.) V čin narednika vodnika III. razreda naslednji naredniki:

Debelak Alfonz, Mavser Marjan, Supan Herman.

6.) V čin narednika vodnika II. razreda naslednja narednika vodnika III. razreda:

Guštin Rudolf, Supan Herman.

7.) V čin narednika vodnika I. razreda naslednji narednik vodnik II. razreda:

Guštin Rudolf.

8.) V čin poročnika naslednji podporočniki:

Antosiewicz Edvard, Burja inž. Davorin, Dremelj dr. J., Faganel Karel, Filipce Ludvik, Finec Milan, Hafner Janez, Jagodic Anton, Jesenovec Franc, Juvan Franc, Južna Franc, Komotar dr. Anton, Kralj Alfred, Kralj Herman, Kralj Ladislav, Kržič dr. Gabrijel, Levstek Marjan, Lipovec Vinko, Marinčič Ivo, Marinčič Vinko, Moder Janko, Perharič Janez, Pirš dr. Stane, Röger dr. Anton, Savelli dr. Julij, Slapar Franc, Štalec Janez, Verk Karel, Zupančič Alojzij, Žnidar Vincenc, Žitnik Rudolf, Baš Jože.

9.) V čin kapetana II. razreda poročniki:

Andoljšek Janez, Baraga dr. Srečko, Baš Jože, Božič Jernej, Brandsteter Ignacij, Breskvar Silvo, Češnovar Slavko, Debevec Bogomir, Dobovšek Marijan, Finec Milan, Grum Janez, Jagodic Anton, Južna Franc, Kalan Avgust, Kogovšek L., Kokalj Viktor, Koman Leopold, Komotar dr. Anton, Kušej dr. Avgust, Kveder Pavle, Martinjak inž. Dore, Petelin Albin, Plut Bogomir, Poženel inž. Radivoj, Puš dr. Ludvik, Rozman Franc, Skubic Jože, Šink Franc, Trtnik Metod, Verk Karel, Vojska dr. Karel, Vrankar Tone, Wraber dr. Maks, Žitnik Maks, Žitnik Rudolf.

Pripomba: Ker je na str. 7 fotokopije Brandsteter Ignacij sprejet v SNV kot kapetan II. razreda, bi tu ne smel biti omenjen.

10.) V čin kapetana I. razreda naslednji kapetani II. razreda:

Andoljšek Janko, Bajlec dr. Franc, Baš Jože, Bitenc Jože, Češnovar Slavko, Finec Milan, Grum Janez, Jagodic Anton, Jelenc dr. Celestin, Kermavner Ivo, Kozamernik Viktor, Puš dr. Ludvik, Skubic Jože, Šink Franc, Theuerschuch Ivan, Žitnik Maks.

Pripomba: Baš Jože, uradnik OUZD in zvest sodelavec Rudolfa Smeruja, je napredoval iz podporočnika v kapetana I. razreda.

11.) V čin majorja naslednji kapetani I. razreda:

Babnik Janko, Basaj dr. Jože, Bevc inž. Ladislav, Brandsteter Ignacij, Eiletz dr. Leopold, Ferlinec inž. Bogdan, Gračner Anton, Kristan Srečko, Kuhar Josip, Kurbus dr. Bogdan, Masič Pavle, Žitnik dr. Stanislav, Jelenc dr. Celestin.

Pripomba: Kot že omenjeno je inž. Bevc postal major že v kraljevi jugoslovanski vojski. V Zapisniku ni Brandsteterjevega povišanja v kapetana

1. razreda. Morda gre v tem primeru za manipulativno napako, da bi moralo biti njegovo ime uvrščeno le med kapetane I. razr. in ne med majorje.

12.) V čin podpolkovnika naslednja majorja:

Kovačec dr. Fran, Kuhar Josip.

13.) V čin generalštabnega podpolkovnika naslednji generalštabni major:
Ranković Božo.

Pripomba: Odkod je NO pritegnil Rankovića v SNV, ne vem. Morda s Primorskega?

14.) V čin polkovnika naslednjega podpolkovnika:

Bitenc Mirko.

15.) V čin sanitetnega kapetana II. razreda naslednjega sanitetnega poročnika:

Schrott dr. Ivan.

16.) V čin sanitetnega majorja naslednjega sanitetnega kapetana I. razreda:

Meršol dr. Valentin.

17.) V čin sanitetnega podpolkovnika naslednjega sanitetnega majorja:

Meršol dr. Valentin.

18.) V čin veterinarskega kapetana II. razreda naslednjega veterinarskega poročnika:

Zupančič Alojzij.

Pripomba: Vrnil se je domov iz spittalskega taborišča.

19.) V čin intendantskega kapetana II. razreda naslednjega intendantskega poročnika:

Lavrič dr. Jože.

20.) V čin intendantskega kapetana I. razreda naslednjega intendantskega kapetana II. razreda:

Lavrič dr. Jože.

21.) V čin nižjega vojaškega uradnika III. razreda naslednja nižja vojaška uradnika IV. razreda:

Pleterski Božo, Ravbar Rudolf.

22.) V čin nižjega vojaškega uradnika II. razreda naslednjega nižjega vojaškega uradnika III. razreda:

Grad Boris.

23.) V čin sodnega majorja naslednjega kapetana I. razreda:

Capuder Alfonz.

24.) V čin nižj. vojašk. uradn. I. razr. niž. voj. ur. II. razreda:

Grad Boris.

K 4.- Soglasno se postavijo v Slovenski narodni vojski:

a) v POVELJSTVU SNV:

za pomočnika poveljnika	polkovnik	Bitenc Mirko
za načelnika štaba	gen. št. podpolk.	Ranković Božo
za šefa sanitet. odseka	sanit. podpolk.	Meršol dr. Valentin
za šefa odseka za zvezo	podpolkovnik	Kuhar Josip

b) v LJUBLJANSKI DIVIZIJI:

za poveljnika	brig. general	Krenner Franc
za pomočnika štaba	polkovnik	Vizjak Milko
za načelnika štaba	podpolkovnik	Drčar Ivan
za šefa sanitetnega odseka	sanit. major	Grapar dr. Stane
za poveljnika Ljubljane	podpolkovnik	Bajec Vekoslav
za poveljnika I. brigade	podpolkovnik	Lehman Friderik
za poveljnika II. brigade	podpolkovnik	Rupnik Vuk
za poveljnika III. brigade	podpolkovnik	Cof Emil
za poveljnika IV. brigade	podpolkovnik	Stamenkovič Miroљjub
za poveljnika I. bataljona	poročnik	Juvan Anton
za poveljnika II. bataljona	poročnik	Goršič Adolf
za poveljnika III. bataljona	kapetan II. r.	Knuplež Silvo
za poveljnika IV. bataljona	kapetan I. r.	Pavlovčič Franjo
za poveljnika V. bataljona	poročnik	Vesel Janez
za poveljnika VI. bataljona	kapetan I. r.	Leskošek Branko
za poveljnika VII. bataljona	kapetan II. r.	Bastič Alojzij
za poveljnika VIII. bataljona	kapetan II. r.	Benko Janez
za poveljnika 9. bataljona	kapetan II. r.	Grandovec Janez
za poveljnika 10. bataljona	kapetan I. r.	Rihar Ivan
za poveljnika 11. bataljona	kapetan II. r.	Pavlič Josip
za poveljnika 12. bataljona	major	Kunstelj Maksimilijan
za poveljnika 13. bataljona	kapetan II. r.	Šušteršič Radko
za poveljnika 14. bataljona	kapetan I. r.	Bitene Stanko
za poveljnika 15. bataljona	kapetan II. r.	Železnik Ignacij
za poveljnika 16. bataljona	kapetan I. r.	Tomic Leopold
za poveljnika 17. bataljona	kapetan I. r.	Resman Ivan
za poveljnika 18. bataljona	kapetan I. r.	Weble Demetrij
za poveljnika 19. bataljona	kapetan I. r.	Šabič Miloš
za poveljnika 20. bataljona	kapetan II. r.	Benedičič Miha
za poveljnika 7. bataljona	major	Boh Ivan

c) v GORSKI DIVIZIJI:

za načelnika štaba	kapetan I. r.	Pirih Milko
za šefa sanitetnega odseka	kapetan II. r.	Janež dr. Janez
za šefa obveščevalnega odseka	podporočnik	Hirschegger Ernest
za verskega referenta	kapetan II. r.	Robič dr. Pavle
za poveljnika 10. brigade	poročnik	Habič Janko
za poveljnika 12. brigade	poročnik	Rigler Franc
za poveljnika 14. brigade	poročnik	Fludernik Marjan
za poveljnika 16. brigade	poročnik	Vidmar Jože
za poveljnika 17. bataljona	podporočnik	Kepić Mirko
za poveljnika 18. bataljona	podporočnik	Jenko Jože
za poveljnika 33. bataljona	podporočnik	Hribar Dane
za poveljnika 22. bataljona	podporočnik	Smole Ivan

za poveljnika 42. bataljona	podporočnik	Jeretina Štefan
za poveljnika 12. bataljona	poročnik	Novak Vinko

č) v PRIMORSKEM ODREDU

za pomočnika poveljnika	major	Wagner Rudolf
za načelnika štaba	major	Kovačič dr. Jože
za šefa obvešč. odseka	n. v. u. IV. r.	Kristan Ivan
za šefa odseka za zvezo	n. v. u. IV. r.	Lipovšek Anton
za šefa propagand. odseka	kapetan II. r.	Kunstelj Ignacij
za šefa intend. odseka	n. v. u. IV. r.	Bavs Marjan
za šefa sanit. odseka	san. ppor.	Vuga dr. Cvetko
za šefa sod. odseka	sod. por.	Stare dr. Egon
za poveljnika I. brigale	major	Horn Pero
za poveljnika II. brigade	major	Debeljak Janko
za poveljnika III. brigade	kap. I. r.	Derganc Jože
za poveljnika IV. brigade	kap. I. r.	Mehle Anton
za poveljnika policijskega bat.	kap. I. r.	Majce Jože

Pripomba: Na str. 11 fotokopije je Mehle Anton povišan v majorja.

d) v DRAVSKI ODRED

K 5.- Soglasno se sprejmejo v Slovensko narodno vojsko in dodele Dravskemu odredu:

1.) V činu podnarednika:

Šef Alojz, Fretze Marjan.

2.) V činu poročnika:

Kuk Avgust

Soglasno se sprejme, imenuje v čin podporočnika in dodeli Dravskemu odredu:

Melahaer Jože

Soglasno se poviša v čin poročnika:

podporočnik Melahaer Jože.

V pripombah med oficirskimi skupinami sem popravil nekaj osebnih imen, zlasti pa dopolnil nepopolna imena v Gorski diviziji in opozoril na nekatere nedoslednosti v seznamu ZAPISNIKA. Verjetno je še kaka druga nedoslednost v njem, ki je nisem odkril. Morša bo kak bralec, ki ima elektronski spomin za imena in sezname, odkril še kakšno.

Glavno skrb za ta oficirski seznam SNV je pri NO imel tajnik dr. Albin Šmajd. V pomoč mu je bil podpolkovnik Bitenc. Seveda si je treba za ZAPISNIKOM predstavljati daljšo vrsto razgovorov, tako pri NO kot pri skupinah sodelavcev. Seznam oficirjev Ljubljanske divizije je preskrbel domobranski štab. Če se prav spomnim, je to skrb imel načelnik štaba stotnik Ivan Drčar. Da sta za to vedela Krenner in Vizjak, ni dvoma. Katere oficirje je Drčar izbral za ta posel, mi ni znano. — Za primorsko domobranstvo

Je seznam oficirjev po vsej verjetnosti preskrbel dr. Ivan Martelanc, ki je večkrat prišel v Ljubljano in bil v ozkih stikih z dr. Šmajdom. Za gorenjsko domobranstvo je imena zbral Piriš Milko.

Imena za oddelek „č“ „Poveljstvu SNV“ na 6. in delno na 7. strani foto-kopije je preskrbela Sokolska legija, zlasti podoficirje, in Slovenska legija; morda nekaj imen tudi domobranski štab. Postavitve poveljnikov in štabov v Ljubljanski in Gorski diviziji ter Primorskem odredu (str. 14 in 15 foto-kopij) sta sestavila generalštabni major Ranković in podpolkovnik Bitenc. Dne 6. aprila mesto glavnega poveljnika SNV še ni bilo rešeno.

Skoro vsi oficirji, navedeni v Ljubljanski in Gorski diviziji ter v Primorskem odredu (pred oddelkom „č“) so bili dejansko v domobrantskih uniformah, torej aktivni vojaki. V Ljubljanski diviziji sem naštel 168 podporočnikov, 79 poročnikov, 29 kapetanov II. in I. razreda in 70 zdravnikov, juristov in vojaških uradnikov, skupaj 340 oficirjev.

V Primorskem odredu je bilo 79 oficirjev, v Gorski diviziji pet (podoficirjev, ki so sicer vršili oficirske funkcije, ne štejem). Skupaj je bilo v trojnem slovenskem domobranstvu 430 oficirjev dne 6. aprila 1945. Ker nekaj domobrantskih oficirjev ni bilo sprejetih v SNV in ker je po 6. aprilu bilo povišanih v oficirje več absolventov vsaj dveh oficirskih tečajev, bi bilo vseh oficirjev v slovenskem domobranstvu čez 450. Nobeden teh oficirjev ni padel z neba, vsi so zrasli na slovenski zemlji! Resen zgodovinar bo v prihodnosti moral krepko upoštevati tako veliko število častnikov slovenskega domobranstva, odnosno Slovenske narodne vojske.

Od „č“ oddelka na 6. strani ZAPISNIKA naprej navedeni podoficirji in oficirji zvečine niso bili ne pri vaških stražah ne pri domobranich. Prvotna namera, vsaj Šmajdova in Bitenčeva, je bila sprejeti v SNV le domobrantske in četniške oficirje, ki so bili aktivni, v uniformah, ali pa od poveljstva določeni za kak drug posel v civilu (na pr. za obveščevalno službo). Ta Šmajdova namera pa je morala biti potisnjena v stran. Liberalna plat v NO je predlagala, da se vključijo v SNV organizatorji in vodje večjih ali manjših skupin Sokolske legije, bodisi kot podoficirji ali kot oficirji. Ko mi je dr. Šmajd v skrivališču to omenil, sem ga opozoril, da bo zaradi tega upravičena jeza pri domobrantskih oficirjih in podoficirjih, ki nosijo težo in nevarnosti protikomunističnega boja na terenu. Šmajd je temu pritrnil. Rekel pa je, da liberalci precej krepko insistirajo na tem predlogu. Ker pa mora NO gledati na to, je dejal Šmajd, da ne bo sam spravljal v nevarnost svojega obstoja, zato se SLS temu predlogu ne upira kaj bolj. Za ravnotežje, čeprav bolj šibko ravnotežje, sta Šmajd in Bitenc vstavila v seznam SNV tiste redke člane Slovenske legije, ki dotlej niso bili v domobrantski uniformi. Na pr. Finec Milan (bil v Dachau) in Česnovar Slavko, ter člani obveščevalne mreže, bodisi Ilovarjeve ali Vauhnikove kot dr. Srečko Baraga, profesor Silvo Breskvar, dr. Julij Savelli, prof. Vinko Lipovec. Bi rekel, da je pri sprejetju oficirjev v SNV šlo do neke mere tudi za politično ravnovesje.

Političen kompromis je v ZAPISNIKU viden predvsem v tem, da so bili uvrščeni v oficirski seznam SNV podoficirji Sokolske legije in

celo štirje kaplarji. Le sklepam, da je to zahtevo liberalna plat v NO mogla nasloniti na precedent v ZAPISNIKU samem. Opazila je, da so v seznam SNV uvrščeni podoficirji Gorske divizije. Zaradi teh gorenjskih podoficirjev v SNV se dr. Basaj kot predsednik NO, dr. Šmajd, dr. Bajlec in Bitenc niso mogli kaj bolj upirati tej zahtevi liberalne plati. Od svoje strani so vstavili v ta oddelek (č) nekaj propagandistov in lokalnih obveščevalcev, ki niso bili v domobranski uniformi. — Tu moram reči: razlika med gorenjskimi in ljubljanskimi podoficirji Sokolske legije je bila velika, bistvena. Gorenjski so bili poveljniki domobranskih postojank in vodov, so torej opravljali naloge (funkcije) oficirjev na terenu, hodili v bojne akcije in delili nevarnosti teh — v zadnjih treh tednih pred našim odhodom so padli trije teh podoficirjev kot poveljniki domobranskih posadk (Peter Cerar iz Domžal, Franc Juvan, poveljnik domobr. posadke Litija-Vače in Janhar Viktor v Mavčičah.) — medtem ko so podoficirji Sokolske legije bili le v neki polvojaški pripravljenosti v Ljubljani... Dostavim pa naj, da Šmajdu in Bitencu ni kazalo, da bi v ZAPISNIK skušala uvrstiti čimveč domobranskih podoficirjev. — Po toliko letih bi smeli reči, da se glede sprejetja oficirjev in podoficirjev v SNV liberalna plat v NO ni slabo odrezala spričo dejstva, da so bili le redki Sokoli v domobranstvu.

Iz prestižnih razlogov so bili sprejeti v SNV tudi nekateri vidnejši javni delavci: politični, gospodarski, upravni, in bili povišani. Danes se nam ta povišanja zdijo skoraj komična. Toda, kdor je živel v kraljevi Jugoslaviji, ve, da so taka povišanja res pomenila prestiž. Pristavim pa, da so ti starejši gospodje bili prej rezervni poročniki, nekateri celo kapetani.

Ko je bil ZAPISNIK že v delu (neki večer sem videl del tega), sem vprašal dr. Šmajda: Ali bodo vsi ti oficirji, ki bodo sprejeti v SNV, kasneje res sprejeti v redno jugosl. vojsko? In ali bo SNV res ostala avtonomna slovenska vojska? Šmajd je skoro kategorično odgovoril: Nobena demokratična oblast ne bo smela iti mimo sklepov NO. Po končani vojni bo SNV posebna enota v okviru jugosl. vojske. — Tedaj je Šmajd razvijal tele misli: Ne smemo dopustiti, da bi v prihodnje Slovenci in slovenski politiki ne imeli nobene besede pri vojski. Zato moramo sedaj izgraditi SNV; in oficirje v to vojsko sprejme Narodni odbor kot nosilec suverene oblasti. Ne smemo dopustiti, da bi Belgrad spet imel prvo in zadnjo besedo pri vojski. Vnaprej moramo preprečiti, da bi bila vojska v Sloveniji podpornik belgrajskega centralizma. Že sedaj moramo iti za tem, da bo vojska na Slovenskem podpirala federativni princip države in da bo slovenski oficir mislil in čutil po slovensko... Pri tem se je Šmajd skliceval na sklepe Mihajlovičevega Svetosavskega kongresa na Ravni gori v Srbiji januarja 1944, ki je sprejel federativno ureditev države in ustanovitev treh narodnih armij. (Toda Mihajlovičeva okolica je bila slej ko prej centralistično in velesrbsko usmerjena. Centralistično tudi četniški štab v Sloveniji. — Maks Loh je povedal, da je imel NO velike etžave dopovedati temu štabu, „da ljudska volja in praktična izkušnja dvajset let zahteva samostojno slovensko vojsko...“ — Vestnik 1966, str. 80.)

Nekateri oficirji Ljubljanske divizije v Ljubljani in okolici so zvedeli, da je NO sprejel domobranske oficirje v SNV in mnoge povišal. Oficirji na terenu pa v tistih zadnjih dneh nepretrganih bojov po Dolenjskem in Notranjskem tega niso zvedeli. Večina je zvedela za povišanja šele v Vetrinju.

Mlajši oficirji so bili veseli teh povišanj — kdo bi jim zameril! Večina starejših pa je vzela povišanja z mešanimi občutki in precej ravnodušno zaradi negotovega položaja. V preteklih letih je bilo večkrat slišati in brati, da bi bilo bolj na mestu, ko bi v Vetrinju NO ne bil razglasil teh povišanj.

V seznamu oficirjev SNV ni gen. Leona Rupnika. Ko se je z novim letom 1945 Narodni odbor začel sistematično pripravljati za prevzem politične oblasti v Sloveniji, je to takrat pomenilo prevzeti oblast od gen. Rupnika kot prezidenta Ljubljanske pokrajine. S tem je NO postal politični protiigralca gen. Rupniku. In obratno: gen. Rupnik je bil protiigralca Narodnemu odboru. Zadnji teden v Ljubljani je dokazal, da sta si res bila protiigralca. — Ker je bil dr. Stanko Kociper Rupnikov prvi politični tajnik, je za NO tudi on bil protiigralca, zato ni bil uvrščen v SNV. — Nekajkrat sem se že vprašal, kakšno usodo bi doživel gen. Rupnik, če bi zmagala protikomunistična demokratska plat. Več odgovorov se mi je vsiljevalo. Morda še najboljši je: gen. Rupnik bi v Ljubljani doživel enako usodo, kot bi jo Milan Nedić v Srbiji. — V SNV niso bili sprejeti oficirji iz Rupnikove okolice: polk. Stanko Palčič, poveljnik domobranske policije, mornariški kapetan (polkovnik) Rene Podhorsky in podpolkovnik Janko Kregar. (Stari podpolkovnik Petelin, ki ga je gen. Rupnik postavil za vodjo Obnove, ni veljal za domobranskega oficirja. Prav tako tudi ne podpolk. Herzog, glasbenik, ki je nekako od jeseni 1944 naprej vodil operno gledališče.)

V SNV ni bil sprejet polkovnik Anton Kokalj, poveljnik „Slovenskega narodnega varnostnega zbora“, t. j. primorskih domobrancev, medtem ko so bili skoro vsi njegovi oficirji sprejeti. Po pisanju M. Mikuža (NOB IV, 536) povzemam, da je glavni odbor SLS 1. dec. 1944 oponesel Kokalju, da primorsko domobranstvo ni izpolnilo svojih nalog, da je razvrstitev čet zelo nesmotrna (tole mnenje mi je pred nedavnim izrekel tudi neki bivši narednik primorskega domobranstva), da ni izvedlo nobene obsežnejše akcije proti partizanom in da pri tem odklanja skupne akcije s srbskimi četniki in Ljotičevimi prostovoljci. B. Mlakar pa pravi: „Ker SLS ni bila zadovoljna s početjem polkovnika Kokalja, ...ga je po ostrih kritikah skušala odstraniti prek svojih eksponentov“ (Domobranstvo na Primorskem, 1982, 215). Eden teh eksponentov bi bil dr. Martelanc, ki je bil, kot mi je nekdo porogljivo pripomnil, „politični komisar primorskega domobranstva“. Za glavni odbor SLS v Ljubljani je bila verjetno predvsem njegova ocena Kokalja merodajna. (Martelanc, po rodu Tržačan, je bil v angleški obveščevalni službi; najbrž od takrat naprej, ko se je izpopolnjeval v zavarovalstvu v Londonu. Tudi Kokalj je podpiral zavezniške obveščevalce, kar mi je pred časom omenil eden Vauhnikovih sodelavcev. Kokalj je bil v kr. jugosl. vojski ugleden polkovnik, poveljnik gardnega konjeniškega polka v Belgradu. Postal je dvorski

človek. Zdi se mi, da je bil Kokalj v razmerju do Nemcev v Trstu bolj spreten kot pa gen. Rupnik v Ljubljani. Seveda pa je treba reči, da je SS Globotschnigg bil najbrž le bolj dostopen kot pa trmoglavci Roesener v Ljubljani.) — Pri primorskih domobrancih pod Kokaljem domobranske prisega ni bilo.

V ZAPISNIKU ni omenjen stotnik Fortuna Vinko, ki je iz ljubljanskega domobranstva v Logatcu prešel v primorsko in bil v začetku aprila 1945 še v nemškem zaporu. Fortuna je bil pred vojsko akt. žandarmerijski kapetan I. razreda. (V Bitenčevem nahrbtniku je bil listič z besedami: „Fortuna — za majorja.“)

V SNV ni bil sprejet nadporočnik Ilija Lojze, poveljnik domobranske čete v Tolminu. Jurist (in pisatelj) Ilija je bil viden član stražarske skupine v Ljubljani. — B. Mlakar (str. 222) omenja, da so po vojski bili obsojeni major Franc Cokan, major Drago Šinkovec, stotnik Franjo (najbrž Anton!) Dolinšek in nadporočnik Ivan Šmid. Teh ni v ZAPISNIKU SNV. Ni pa razvidno, ali so imenovani v začetku aprila 1945 še bili v primorskem domobranstvu. Ker je Dolinšek odšel v inozemstvo, je bil najbrž obsojen v odsotnosti.

V seznamu SNV nista navedena nadporočnik Segulin Mirko in nadporočnik Svetličič Slavko. Prav tako ne poročniki Berlot Ljubo, Jančar Valentin, Jagodič Vilko, Levart Arnold in Korpar Martin. (Glej Tabor 1966, IV, str. 92.) Prav tako ne Pezdirc Vladimír.

— — —

Od gorenjskih domobranskih oficirjev ni bil sprejet v SNV poročnik Erpič Franc, ki je sodeloval že pri začetkih gorenjskega domobranstva in bil od jeseni 1944 poveljnik kranjske udarne čete. (Nekateri omenjajo tudi škofjeloško udarno četo.)

Verjetno Erpič ni bil sprejet iz razloga, ker je bil za smer generala Rupnika. „Erpič hodi okoli fantov z nekim Rupnikovim pooblastilom, izdaja se za nadporočnika... in zelo meša fante“, pravi poročilo z Gorenjske polkovniku Bitencu v Ljubljano pred koncem aprila 1945. Po M. Mikužu (NOB V, str. 184) povzemam, da je gen. Rupnik 14. aprila čestital poročniku Erpiču k prejemu vojaškega odlikovanja s križcem: „Pod Vašim preizkušenim vodstvom naj bi tudi Gorenjska prinesla čim večji delež k zmagi in odrešenju Slovencev... Erpič je bil 20. aprila pri Rupniku v Ljubljani na večerji“. Vendar pa se je v istem času nekdo, morda Pirih, ukvarjal z mislijo, da bi namesto narednika Jakopina Lovra Erpič vodil 21. četo SNV v Kranju, kot je razvidno iz razporeda Gorske divizije (ki bo v Vestniku priobčen v eni izmed prihodnjih števil). — Ker so bili nekateri člani Gorenjskega centra v Kranju spréjeti v SNV kot podporočniki, bi po tem merilu morali biti sprejeti poleg Erpiča tudi Amon Milan in Šenk Franc, morda tudi Perne Franc. — V SNV ni bil sprejet Krek Slavko (po posinovljenju nečak ministra dr. M. Kreka), ki je prišel v Kranj kot Rupnikov tajnik (tak glas je bil takrat), pa tudi kot zastopnik SLS (kar je tudi bilo slišati). Krek je bil nedorasel za načelnika tega centra v Kranju. Končno ni zadovoljil niko-

gar. Sam sem slišal, kako se je čezenj pritoževal senator Janez Brodar, ko je prišel v pozni jeseni v Ljubljano.

V SNV do dne 6. aprila še ni bil sprejet gen. Ivan Prezelj, poveljnik slovenskih četnikov na Primorskem (uradno: poveljnik Slovenske armije Jugoslovanske vojske v domovini — JVVd); in prav tako niso bili sprejeti oficirji Dolenjskega, Notranjskega in Soškega četniškega odreda in ne oficirji Prezljevega štaba. Prezelj je priznal Narodni odbor teden dni po 6. aprilu. — V SNV pa je bil sprejet stotnik Josip Kuhar in nato povišan v majorja in podpolkovnika; njega so imeli za svojega tako četniki kot domobranci, ker je bil strokovnjak za radijske zveze in tudi za izdelavo radijskih postaj. Sprejet je bil v SNV v „Poveljstvu SNV“, torej ne v Ljubljanski diviziji. — Prav tako sta v ZAPISNIKU polkovnik Bitenc Mirko in pisec teh odstavkov (Grum Janez), ki sta spadala v Prezljev četniški štab, a se proti koncu zime nista s Prezljem pomaknila na Primorsko, ampak se zadržavala v Ljubljani in okolici. Tudi vsi oficirji Gorenjskega četniškega odreda so bili sprejeti v SNV; med temi vsi iz skupine 12 domobrancev, ki jih je v poznem poletju 1944 Slovenska legija poslala na Gorenjsko in ki so postali poveljniki domobrantskih postojank.

V SNV so bili sprejeti tudi vsi oficirji Dravskega četniškega odreda, omenjeni na 15. strani foto-kopije. Med te bi vsekakor spadal kot kurat Goričan Henrik, ki je po 1. marecu 1944 bil dalj časa kurat nanovo ustanovljenega (Prezljevega) četniškega odreda, dokler ni tega mesta prevzel dr. Robič Pavel. Potem pa je Goričan vzdrževal zvezo med Ljubljano in Dravskim odredom. Zaradi tega ilegalnega dela ga je gestapo prijel, zaprl in poslal v Dachau. Tega je preživel, bil vrnjen v Ljubljano in bil v famoznem božičnem procesu 1945 obsojen na 15 let prisilnega dela, a po osmih letih je umrl.

Naj se vrnem k Ljubljanski diviziji v ZAPISNIKU.

V SNV ni bil sprejet nadporočnik Sprah Otmar, ki je postal med nami znan v Vetrinju, ker je pribežal nazaj čez Karavanke. Glas je bil, da je nemško usmerjen, zato mu nismo kaj bolj verjeli. Verjetno iz tega razloga ni bil sprejet v SNV. — V seznamu oficirjev SNV ni omenjen major Pfeifer Josip, intendant oficirske šole v Mostah. Dalje ni omenjen nadporočnik Leskovar Florijan, vodja domobrantske godbe. Prav tako ne major I. Ferenčak, nekaj časa poveljnik domobrancev v Novem mestu. (Morda je bil I. Ferenčak v sorodstvu z majorjem Ferenčakom in z zdravnikom dr. Ferenčakom v primorskem domobranstvu?) — V ZAPISNIKU nista omenjena stotnik I. Furlani in „inženirski poročnik“ Zorko Vinko (razen če ni morda Zorko identičen s podporočnikom Zorkom Martinom?). Zakaj ti novomeški domobrantski oficirji niso bili sprejeti v SNV, ne najdem razloga.

V ZAPISNIKU SNV niso navedeni Valant Franc, Kocmur Alojzij, Kompare Anton in Potočar Anton, podporočniki I. (Cofovega) polka v Ve-

trinju. (Vestnik, 1976, 5/6, str. 64-65.) Prav tako ni naveden Škrabar Adolf, podporočnik v artilerijskem divizionu.

Medtem ko so podpolkovnik Peterlin, major Križ, stotnik Ilovar, nadporočnik Bajc Jože in nadporočnik Bitenc Jože, ki so bili v Dachauu, omenjeni v ZAPISNIKU, ni v njem naslednjih dachaucev: nadporočnik Zagoršek Stane (aktivni oficir), mornariški poročnik Pogačar in višji narednik Žekar Martin, ki je bil predlagan za podporočnika. Vsaj med naredniki bi moral biti omenjen dachauvec narednik Mehle Vinko, ki je bil v božičnem procesu v Ljubljani (1945) obsojen na smrt z obešenjem. (Domačini so ga tožili hudih zločinov.) — Morda je bil še kak drug oficir v Dachauu, ki je bil „pozabljen“, a ne namerno. Pogrešam tudi inž. Sodja Jožeta, ki so ga zaradi ilegalnega dela Nemci zaprli v zgodnji jeseni 1944 in ga končno odpeljali v taborišče Mauthausen; ga je preživel. V istem taborišču pa je moral končati v plinski peči kaplan Tone Duhovnik, ki bi vsekakor moral biti sprejet v SNV kot kurat.

V ZAPISNIKU SNV niso dalje navedeni absolventi vsaj zadnjega oficirskega tečaja v Ljubljani. Ali je kdo teh bil uradno povišan po 6. aprilu, ne vem. Vem pa, da so se nekateri teh v Vetrinju kar sami povišali, s tem da so si nadeli oficirske epolete. Kdo bi jim zameril, saj so imeli moralno pravico do povišanja.

Zelo verjetno je, da še kak drug domobranski oficir ni bil sprejet v SNV. Če se bralci Vestnika in Tabora spomnijo koga, naj ime sporočijo urednikoma, da ga (jih) priobčijo.

Moja druga prošnja je tale: Prav bi bilo, da bi sestavili seznam tistih oficirjev, ki so bili v domobranstvu le nekaj časa. Morda je takih bilo sorazmerno več v primorskem domobranstvu. In prav bi bilo, da bi sestavili tudi seznam padlih oficirjev.

In vprašanje: Ali bi bilo na mestu navesti, kateri domobranski oficirji so imeli zveze z OF in komunisti? Matica mrtvih III, str. 34 omenja, da „je bil Delak Edo infiltriran od komunistov“. Tri ali štiri druga imena so od časa do časa omenjena v tej zvezi.

In tale splošna pripomba k ZAPISNIKU: Po vsej verjetnosti je ZAPISNIK ail vsaj njegova kopija v režimskem arhivu v Ljubljani. Tja je prišel tako, kot so prišli dr. Šmajdovi dnevni zapiski.

— — —

Za 40-letnico vetrinjske tragedije prosim urednika Vestnika, da bi na temle mestu priobčil fotokopijo RAZPOREDA častnikov IV. polka SNV, ki je tudi bil v Bitenčevem nahrbtniku. To je sedaj edini polkovni razpored iz Vetrinja.

RAZPORED

častnikov IV. polka Slovenske narodne vojske

1. Adjutant: Podp. Hirschegger Ernest
2. Intendant: podp. Pučko Andrej

3. Blagajnik: Por. Bizjak Jože

4. Komandna četa: Poveljnik:

I . b a t a l j o n : poveljnik: kap. I. razr. Pirih Milko

Poveljnik I. čete: Por. Habič Janko

vodniki: podp. Jeretina Štefan

Poveljnik 2. čete: Por. Rigler Franc

vodniki: podp. Intihar Alojz

Poveljnik 3. čete: Por. Novak Vinko

vodniki: podpor. Žnidaršič Marjan

Poveljnik 1. teške čete: Poročnik Vidmar Jože

vodniki: narednik Remic Janez

I I . b a t a l j o n : poveljnik: kap. II. razr. Knuplež Silvo

Poveljnik 4. čete: ppor. Hribar Dane

vodniki: narednik Malnar Miro

Poveljnik 5. čete: ppor. Remec Jakob

vodniki: narednik Delak Janez

Poveljnik 6. čete: — — —

vodniki: narednik Žakelj Stanko

Poveljnik 2. teške čete: ppor. Kepic Matija

vodniki: — — — —

I I I . b a t a l j o n : poveljnik: kapetan II. razr. Železnik Nace

Poveljnik 7. čete: Por. Fludernik Marjan

vodniki: narednik Močilnikar Franc

Poveljnik 8. čete: Ppor. Smole Ivan

vodnik: ppor. Merlak Vinko

Poveljnik 9. čete: Por. Izlakar Janez

vodniki: ppor. Kralj Vladimir

Poveljnik 3. teške čete: Ppor. Jenko Jože

vodniki: — — — —

Poveljnik, major:

Anton Mehle, l. r.

IV. polk je v Vetrinju bil poznan kot Gorenjski polk, ker so bili v njem skoraj vsi gorenjski domobranci; dodeljeni pa so mu bili Dravelčani, Dobrovčani in šentjoščani. Iz razporeda je izpadel podporočnik Govše Franc, ki je bil dodeljen ali Kunstljevem ali Rupnikovemu polku. Ker Erpič Franc ni bil sprejet v SNV, ga v tem Razporedu ni. Tudi ne vem, ali je sploh bil v Vetrinju. Trije podporočniki tega polka niso imenovani v ZAPISNIKU SNV: Žnidaršič Marjan, Izlakar Janez in Merlak Vinko. Morda so bili povišani po 6. aprilu ali pa via facti v Vetrinju. Spomnim se, da je Malnar Miro, ki je naveden kot narednik, bil v Podgori podporočnik. In nekajkrat sem bral in slišal, da je bil tudi genialni študent Remic Janez podporočnik. Spomnim se tudi, da sta bila narednika Močilnikar Franc in Žakelj Stanko predlagana za podporočnika. Le k naredniku Delaku Janezu ne vem nič pripomniti.

Nekdanji intendant tega IV. (Gorenjskega) polka podporočnik Pučko Andrej, ki živi v Železnem okrožju države Minnesota na ameriškem severu, mi je lani v septembru (1984) povedal, da je imel na spisku — 2400 mož!

V Vetrinju sem se oba tedna, tj. od nedelje 13. maja popoldne do 28. maja delno zadrževal v tem polku. Zato imam živo pred očmi sceno, ko se je prva polovica tega polka vkrcavala v ponedeljek 28. maja kmalu po 8. uri zjutraj na angleške kamione in so jih odpeljali — v kruto smrt. Na čelu prve čete je bil poročnik Habič Janko, moj iskreni prijatelj. Bil je kalos—k'agathos* ne le v grškem, ampak tudi v slovenskem in krščanskem pomenu. In takih je bilo mnogo v Vetrinju!

Janez Grum

* po naše: lep in plemenit, ali: dober in zal. Op. ured. Vestnika —

KONZORCIJ in UREDNIŠTVO „VESTNIKA“ se zahvaljujeta soborcu prof. Janezu Grumu, da je izročil našemu listu v objavo ta zgodovinski dokument in ga izpopolnil s pojasnili in opombami, ki so sad vestno in temeljito opravljenega dela.

Da jih rešimo pozabe!

V eni izmed zadnjih številk „Rodne grude“ (avgust-sept., štev. 8-9, leto 1983) sem dobil sliko odbora „Izseljenske matice“ in se srečal z več znanimi obrazi, še več pa je bilo poznanih imen, čeprav oseb prej nisem poznal. „Izseljenska matica“ je namreč izvolila nov odbor in da se ovekoveči zaslužno delo odhajajočih za naše potomce, so naročili fotografu, naj jih posname.

Zaenkrat bi si ogledali samo bivšega predsednika Franceta Pirkoviča. Kdo je Franc Pirkovič, da si je zaslužil čast predsedovati nekdanji katoliški ustanovi „Rafaelove družbe za izseljence“, sedaj SIM (Slovenska izseljenska matica)?

Franc Pirkovič je bil največji krvnik Dolenjske, ki ga je bolj poznala pod imenom „Čort“ — hudič, ki si ga je dal, ko je bil še politkomisar „Cankarjeve brigade“ in ko je začel uničevati dolenjsko ljudstvo, takoj po razpadu Jugoslavije. Bil je sin kmeta iz Vrhpolja pri št. Jernejū; posebnih šol mu ni bilo treba, saj se je naučil stalinističnih metod v času španske revolucije v praksi, teoretično mu jih je pa lahko posredoval njegov brat Ivko, da sta jih potem uporabila za časa revolucije v Sloveniji.

Brat Ivko je umrl lani in čeprav je bil hromec, odkoder je verjetno izviral tudi njegov manjvrednostni kompleks, je imel poleg električarskega poklica še vrsto drugih: partijski zgodovinar, komunistični ideolog, arheolog, organizator KP na Dolenjskem, pisatelj podlistka v „Slovenskem poročevalcu“, „Bilo je pod Gorjanci“ in še in še. (Knjiga „Bilo je pod Gorjanci“ je lansko leto doživela tretjo izdajo.) Seveda je vojno in revolucijo udobno

preživel v moški bolnici v Kandiji pri Novem mestu. Seveda o pokolih ne piše nič.

France Pirkovič si je za svoja službena mesta moral izteči neizmerne zasluge: imenovan je bil za generalnega konzula po vojni v Celovcu, nato v Berlinu, potem pa je opravljal vrsto „odgovornih“ dolžnosti, preden je prišel do predsedstva SIM. Oglejmo si jih!

Razpad Jugoslavije je Pirkoviča že dobil doma z natančnimi navodili partije: zbirati orožje, delati za Nemce, da zasedejo čim več slovenskega ozemlja, povezovati se pri tem z drugimi komunisti, ustvarjati zmešnjave in konflikte, da se tako pripravi partiji pot do oblasti.

Kar se tiče zasedbe Nemcev, je bilo omenjeno že v „Svobodni Sloveniji“ kako so organizirali komunisti kmete, naj zahtevajo nemško zasedbo in kako je pri tem padlo v Trbenjem 32 nedolžnih življenj (Glej „Svobodno Slovenijo“, 28. marec, šte. 10, leto 1985. Buenos Aires). Pri nas je bilo malo drugače; pri nas so šli iskat Nemce 6 ur hoda daleč v Krško in samo v naši vasi so jim pripravili tri slavoloke in pet mlajev. V našo hišo jih je pripeljal Jože Rukše pd .d. Gornik, št. 9, z namenom, da nas postreljajo, češ, da imamo orožje. Komunist-ovaduh! Prav isti Rukše je bil nekaj mesecev nato intendant v „Čankarjevi brigadi“. Res smo jim izročili dve puški, 318 nabojev in osem bomb, v zameno pa smo dobili pred vasjo napis „Deutsches Reichs Gebiet“, na drugi strani pa „Banditen Gebiet“.

Povezava je še kar dobro stekla; v vasi smo imeli drugega španskega prostovoljca, Dušana Ravterja. Jože Rukše je bil produkt ruske revolucije, Žan More je bil menda tudi v Španiji, Ivan Majnik, sedmošolec, vržen iz novomeške gimnazije (isti, ki je p. Norbertu Klemenu na Suhorju odprl žilo, češ „če piješ farško kri, te nobena krogla ne zadene“) in druge rdeče cvetke, ki še danes uspevajo v vrtu stalinistične Slovenije.

Ker me je prišel Rukše streljat dva dni po borbi med štajerskim bataljonom in partizani, ki so ga hoteli uničiti, in sem uro zatem padel v roke Pirkoviču pri Šafarjevem mlinu, kjer pa me ni spoznal, ga imam za starega znanca.

Če primerjamo datume velikih pobojev in mučenj v „Črnih bukvah“ s Sajetovim „Belogardizmom“ in Kocbekovimi „Spomini“ na Dolenjskem, nam pade v oči velika dejavnost (beri: pobijanje, mučenje, ustrahovanje nedolžnih ljudi!) komunistov od konca meseca maja (ko so v Ljubljani ubili dr. Lamberta Erlicha) do julija, ko so ljudje bili primorani braniti se in vzeti orožje od kogarkoli. To obdobje vsak po svoje razlaga.

V svojih „Spominih“ pravi Kocbek, da je odšel iz Ljubljane 17. maja, 19. maja pa so že mučili in pekli hinjskega kaplana Henrika Novaka tako blizu Kocbekovega šotora, da je ta moral slišati njegove krike; vsaj isti večer ga je Boris Kidrič potolažil s tisto: „žrtve morajo biti!“ tako da je Kocbek olajšano vzdihnil: „Seveda morajo biti, toda ubogi krvniki. Kakšen kompleks bodo imeli za vse življenje!“ Ne vem, če ga je še bolj potolažil potem: „Saj ga ne peče (Novaka) Slovenec, ampak Uskok z Žumberka!“

Frančka Sajeta „Belogardizem“ omenja nekaetre poboje, vendar v tako

Originalna slika pobitih in mučenih prvih dveh iz Brulčeve družine: levo šestnajstletni Jože Brulc, desno njegov oče, župan občine Šmihel-Stopiče, ki je iz narodne zavesti odstopil za časa Živkovičeve diktature, po izkopu pred stopiško cerkvijo, kjer si ju je ogledalo čez dva tisoč ljudi, 31. sept. 1942.

zmanjšanem obsegu, da kot zgodovinski dokument ni vreden, da ga v celoti preberemo. Poglejmo, kaj piše o poboju mojega očeta in brata Jožeta. (V „Svobodni Sloveniji“, 28. marec, števil. 10, letnik 38 - 1985, Bs. Aires — piše pomotoma, da so z očetom ubili najstarejšega sina. Najstarejši je bil France, ki so ga mislili ubiti skupaj z župnikom Nahtigalom in kaplanom Cvarom. Jože je bil četrti.)

Franček Saje: — da je samo župan Brulc imel žig „Vojni okrug Novo mesto“, ki je bil na pozivnicah, katere so dobili fantje, ki so jih pozivale na odpor proti okupatorju v začetku 1942. Torej imeti vojaški žig in pozivati na odpor proti okupatorju je bil tako velik greh, ki bi ga morali plačati s smrtjo vsi moški pri hiši. Seveda Franček Saje zamolči, da so pobili še druge in skopo napiše, da je zato bil likvidiran župan Brulc, tudi zamolči, da je poleg njegovega groba bilo še pet drugih, ki so bili izkopani, pregledani po zdravniku in pred pričami, da jih je lahko videlo nad 2.000 ljudi. Ležali so pred cerkvijo, zadnji dan septembra 1942, ker jih ni pustil prenesti v cerkev župnik Jože Smolič, ki je pod komunistično pravico dobil 18 let ječe in ki je pred enim letom umrl.

Grob je na eni strani ostal odprt, ker so popoldne pripeljali še našega sosesa Alojza Kastrevca in učiteljico Jadvigo, drugi dan pa še brate in svaka Vidmarjevih iz št. Jošta.

Stopiške učiteljice Jadvice so se nasitili gabrški pobalini, Kastrevcu so pa odtrgali glavo tako, da so vpregli vola za vrat, privezan je bil na gaber in ga pognali. Seveda si je Pirkovič zvesto zapisoval vse, ki so učiteljico posiljevali in mučili pripravljene za pobjo. Taka je bila stalinistična prakтика pri rekrutiranju partizanov pri nas.

Dan torej po borbi s „štajerskim bataljonom“, smo bili vsi moški obsojeni na smrt. Šest sošolcev mojega brata Jožeta (16 let!) je vzelo njega in očeta. Oče bi se lahko rešil, celo povedali so mu, naj prstan pusti doma, ker ga ne bo več rabil, pa jim je odgovoril, da bo šel z njim v grob.

Bila je nedelja, ko so ju odpeljali, in mučili so jih do četrтка, nato pa z drugimi pobili med našo vasjo in Zajčjim vrhom. Mučili so ju Gabračani in Ilja Badovinac, žumberski Uskok, ki je bil z Mrakom Francetom, poznejšim poveljnikom 34 čete, skupaj v podoficirski šoli in ga je zato izpustil, kar bi kmalu z glavo plačal. Vseeno so ga menda potem morali sami komunisti ubiti, ker je dobesedno podivjal.

Očetov in bratov grob smo našli konec septembra, ker so bili ljudje tako ustrahovani, da se ni upal nihče povedati, kje je.

Ko smo ga izkopali, tako njega kakor še druge, je novomeški zdravnik dr. Ropas in vsi, ki so se prišli posloviti od njega, ugotovil sledeče: iztaknili so mu oči, odrezali nos in ušesa, na eni roki tri prste, na drugi štiri, opekline po telesu in zvezana koža na hrbtu. Ker ni maral zaklicati: „Smrt fašizmu!“ so mu, preden so ga zakopali živega, odrezali jezik, toda prej je še utegnil vzklkniti: „Smrt komunizmu, živel Kristus kralj!, tako je in tako sem učil svoje otroke!“

Podrobnosti so nam povedali trije bratje Mraki, ki so bili zaprti z njim; ujeti partizani, ki so se predali; poznali so jih pa tudi drugi ljudje, saj jih partizani niso skrivali, ker jim je šlo za ustrahovanje. Čudno je le, da sramota v Sloveniji tako dolgo umira!

Mislím, da smo tista dva dni pokopali 16 žrtev stalinističnega terorja v naši fari, druge so dodajali potem. Vidmar Rudolf navaja številko 24—26 žrtev v „Odprih grobovih“ od konca julija 1942. Vendar to je le malenkost od tistih, ki so jih pobili in katerih grobov ni bilo najti.

Pri sedanjem zanimanju doma za usode domobrancev, pri argumentaciji, da so bili esesovci in da so prisegli Hitlerju, bi se tudi jaz lahko vprašal: „Komu je pa moj oče prisegel, če smo pa morali bežati pred Nemci in komunisti? Komu je pa moj brat Jože prisegel, komaj šestnajstletni?“ Pretrpel je iste muke kot oče, le da mu niso iztrgali jezika. Desno roko je imel trikrat zlomljeno in razbito lobanjo, ker so ga pobili s koli.

Po mnenju dr. Ropasa, poškodbe očeta niso bile smrtné in so ga zakopali živega, kar je dokazoval tudi kamen, ki je bil zavaljen na grob, ker se je tanka plast zemlje še premikala, ko je bil že zakopan.

Od petih je bil samo eden zaklan, vsi drugi so bili nečloveško mučeni.

Torej bi dali lahko prav Josipu Vidmarju (samo v tem!), da Kocbek ni slovenski svetnik in najbrž tudi ne bo. Saj to se je vendar zgodilo pred Dolomitsko izjavo in je sovpadalo s Kocbekovim prihodom na teren. Če ima

kdo še kakšne dvome, naj prelista še enkrat njegove „Spomine“ in naj primerja datume. Možno pa je že tudi to, da je Kocbek sam prinesel seznam zavednih katoličanov, ki naj jih komunisti pobijejo, da bo tako partija obdržala svoj monopol nad osvobodilno vojno. Dolomitska izjava torej le ni bila izsiljena, kakor bi nekateri sedaj radi dokazali in delež krivde pri pobijanju nosijo tudi krščanski socialisti, čeprav samo zaradi navčnosti. Dober del njih je že takrat predsedal k komunistom, nekaj najbolj gorečih so komunisti sami pospravili, nekaj pa se jih je zateklo nazaj v katoliški tabor, potem, ko so spoznali, kaj so storili.

Nauk emigracije slovenskim komunistom bi bil: niti v Sovjetski zvezi niso komunisti trpeli tako dolgo stalinističnih rabljev kakor v Sloveniji! Kako ste mogli največjega krvnika Dolenjske trpeti tako dolgo, ga vlačiti in kazati po svetu kakor narodnega heroja, ga postaviti na mesto predsednika Izseljenske matice, če so pa še žive priče njegovih grozodejstev?

Zaključek: Franc Pirkovič je bil res zaslužen za partijo in dosego oblasti, na Dolenjskem je pobijal vse od Kostanjevice do Novega mesta, od leta 1942. do leta 1946., ko ni bilo že več koga pobiti. Pobil je prve, ki so bili poklicani v ilegalo iz šentjernejske doline na Ržiščih (okrog 40 ljudi), pobijal je v naši, štopiški občini, pobil je turjaške ranjence, dal je pobiti ujeete Vaške stražarje v Kočevju, pobil je zavedne katoliške Slovence v Novem mestu po italijanskem razpadu, pobijal je vrnjene domobrance v Kočevskem Rogu, okrog Novega mesta, pobijal kar mu je prišlo pred pištolo, včasih lastnoročno, drugič je dajal ukaze za pobijanje.

Po imenih na sliki sodeč, je SIM (Slovenska izseljenska matica) zadnje pribežališče likvidatorjev-stalinistov, gotova sinekura, kjer si plačujejo sami s težko prigaranimi dolarji svoje usluge storjene partiji v času med revolucijo.

Do kdaj še?

Tone Brulc

Pričevanje ob 40-letnici

V „Vestniku“, glasilu slovenskih domobrancev, se je v teku desetletij nabrala izredno velika količina gradiva o medvojni revoluciji in naši protikomunistični borbi na Slovenskem, s posebnim poudarkom pa na vetrinjski problematiki in povojnih množičnih pokolih, tako da bi morda pravični zgodovinarji, zajemajoč tudi iz tega vira, lahko že zdaj sklenili pravo sodbo o tem krutem času. Vestnikova zasluga je, da je pogumno objavjal zapise in razprave pa mnenja prihajajoča iz često nasprotujočih si tabarov s tistim edino pravim namenom „...da se resnica prav spozna“ in ve-doč, „da je treba čuti oba zvoná“.

Ko te dni prebiram spominske članke ob 40-letnici in brskam tudi po svojih spominih, bi rad na rob razprav, ki se bodo gotovo še zvrstile ob

tej pomembni obletnici, zapisal tudi nekaj svojih besed z ozirom na tiste čase. Pri pisanju teh vrstic se poslužujem revije „Nova Hrvatska“ (št. 9 — 5. maja 1985 — London), katera večkrat posveča svoje stvarne članke tudi Slovincem v domovini, zamejstvu in zdomstvu, in je resnično pravi izraz demokratičnega obravnavanja perečih vprašanj o sedanji državni skupnosti. Revijin sodelavec L. N. iz Kanade se kot Slovenec pridružuje mnenju in predlogu drugega svojega rojaka (F. S. iz Francije), da se požiivi zlasti med sezonskimi delavci širjenje resnice o pliberški tragediji, ki je nedvomno usodno povezana tudi z nami Slovenci. Takole namreč piše: „Trije kraji so za Slovence važni: škofja Loka, Teharje in Kočevje. Ti kraji s skupnim slovenskim in hrvaškim grobom so priče našega holokausta. Komunisti so v gozdovih od Škofje Loke do Kranja v nekaj junjskih dneh umorili čez tisoč Hrvatov, med njimi tudi žene hrvaških ministrov.“ Pisec navaja primer novorojenčkov in označi za najhujši zločin zverinstvo komunistov, ki so iz materinskih naročij iztrgali te dojenčke in jih tam blizu izpostavili na od poletnega sonca skoraj razbeljene tračnice, da je njih pretresljivi jok trgal srce zaprtim materam. Otroci so v teku dneva pomrli, zato da ne bi „domobranski nageci“ (= otroci hrvaških domobrancev) motili rdeče svobode. (Če beremo knjigo „Ukradeni otroci“, ki jo je izdala celjska Mohorjeva družba, so gestapovci nekaj podobnega počeli s slovenskimi otroci. Podoben primer, kot zgoraj, pa je opisan tudi v knjigi „Teharje so tlakovane z našo krvjo...“)

Nova Hrvatska nadaljuje: „Kočevje je največja grobnica slovenskih domobrancev. Rdeči valpti pa so s temi vred pobili tudi tri tisoč Hrvatov.“

V srce me je zadelo tudi pismo Z.D.-ja, delavca na švedskem, ki pravi: „Brat, ne morem priti v Pliberk, da bi se poklonil žrtvam. V očetovem imenu Te prosim, prinesi mi s slovenskega pliberškega polja zemljo, v kateri je tudi moja kri, moji pobiti bratje. Padli so za svobodo!“

Kot je znano, tisti množični pokoli prav zdaj ob 40-letnici vznemirjajo slovensko javnost tako, da komunistični vodniki ne morejo preko njih. Stane Dolanc, Brozov ljubljeneec in šef generalnega poveljstva Peter Gračanin, vojni minister Branko Mamula, Kosta Nadj in še okrog 20 generalov JNA-e so v dneh 23. in 24. aprila „znanstveno“ razpravljali „o zaključnih operacijah za osvoboditev države“.

Dolanc Stane je zavračal v Angliji objavljene trditve o likvidaciji 300 tisočev „kvislinških“ rojakov. Svoje tovariše je s svojo demagoško dialektiko pomirjeval z različnimi številkami, ki pa niso nikdar padle pod številko 60-ih tisočev. Njegove protislovne navedbe so ga do prepotenosti utrudile. Začel je s takimile dokazi:

„Praktično takrat nismo nikogar ustrelili. Ujetnike pri Mariboru smo kmalu izpustili. Ne trdim, da ni bilo likvidacij. Kaznovali smo zločince, ki so bili krivi smrti in mučenj za stotere naših ljudi.“ Činično pripominja, rekoč: „Mi nismo nikoli ravnali po Dušanovem zakonu, ki ukazuje „oko za oko“. Naša moč se je izražala v naših človeških revolucionarnih metodah.“

Dolančev „humanizem“ je prava podoba njegove moralne nebogljivosti. Brozov sopotnik je na svoji današnji „poziciji“ pač že pozabil na Titov govor v Ljubljani oktobra 1945, ko je na mitingu zaklical: „Kar se tiče izdajalcev v državi in zunaj nje, je stvar preteklosti... Roka pravice, maščevalka našega naroda (!), je že dosegla večino (!). Le majhnemu delu se je posrečilo umakniti pod pokroviteljstva zunaj naše države...“ (Naprijed 1959, str. 279 — Tito: govori in članki.)

General Kosta Nadj (takole prav zapisano!), poveljnik proslule III. komunistične armije, ki je leta 1945 prodrla v Avstrijo, je pred leti govoril takole:

„Sovražnik se je hotel predati Angležem in boji so se nadaljevali. 51. in 36. divizijo smo poslali preko Drave, zasedli vse mostove in sovražne skupine obkrožili... Veste, to je bila množica, čez 150 tisoč premaganih vojakov...“

Jugoslovanski general Včko Antič je še pred kratkim navajal številko 234 tisoč oboroženih Hrvatov (kot pišeta Nova Hrvatska in Naša reč). Z neprikrito maščevalno strastjo je Antič končal: „Niso mogli pobegniti... in normalno smo jih vse likvidirali...“ (Reporter od 5. 3. 83)

Nova Hrvatska od 5. 5. 85, na strani 11, pa v članku z naslovom „Zločin...“ primerja te množične likvidacije z gestapovskimi v Auschwitzu, kjer so Nemci pobijali dnevno šest tisoč zapornikov, s titovskimi likvidacijami, ki so dosegale povprečno številko 15-ih tisočev na dan.

Velja omeniti tudi pisanje odličnega hrvaškega časnikarja in publicista Rojnice, ki ob tej obletnici pliberske žaloigre piše v Novi Hrvatski (5. 5. 85): „Naša skupina je pred mestom Lavamundom štela okoli 1.200 vojakov in civilistov. Angleži so 18. maja obvestili generala Tomislava Rolfa o prihodu tovarnikov, ki naj bi vse prepeljali v Italijo. Ta novica je ljudstvo vznemirila, ker Angležem ni zaupalo. Angležem smo izročili vse orožje in vso vojaško opremo. Ko smo na kamionu in z angleškim spremstvom prišli do razpotja, je vse kazalo, da nas bodo peljali v Jugoslavijo in je masa začela skakati s tovarnjakov dol. Kolona se je ustavila. General Rolf je stopil pred angleškega častnika in odločno zavrnil odhod v Jugoslavijo tudi v primeru, da Angleži vse skupaj postrele.“

Zgodba zasluži, da jo poznajo vsi naši zdomeci in bivši domobranci: tudi Hrvatom so Angleži dajali „častno besedo“ kot našemu slovenskemu poveljstvu pred odhodom. Potem pa so grozili že z uporabo sile.

Rojnica še pripoveduje:

„General Rolf je prosil angleškega častnika za sestanek z angleškim poveljnikom v Lavamundu. Bilo je okoli 12. ure. Krožile so vsakovrstne govorice, najpogostejše te, da nas bodo vrnili v Jugoslavijo partizanom. To nevzdržno stanje je trajalo do 17. ure. Angleški častnik se je vrnil, general je zavrnil razgovor z Rolfom. Rolf si je prizadeval dobiti zvezo s škofom, da bi posredoval pri svetem očetu. V istem obupnem položaju je general Rolf izvršil samomor (umrl je 19. maja). Malo kasneje si je skušal kon-

čati življenje tudi general Fedor Dragojlov; angleški častnik pa ga je zapeljal v bolnišnico v Wolfsberg.

Mračilo se je, padla je noč... Ta je krila beg v bližnje gozdove. Ni mi znan noben primer, da bi Angleži streljali. Ko so zjutraj prišli partizani, da prevzamejo skupino (!!!), je po pričevanju odšlo v Jugoslavijo približno 520 oseb, večina izčrpanih žena, otrok in ostarelih...“ (Krivotvorenje istine — J. Rojnica)

Z ozirom na slovensko-hrvaške odnose pred koncem vojne in ob njenem koncu, nam nudi obilo zanimivosti in marsikomu neznanih podatkov tudi knjiga „Z belo zastavo proti Karavankam“.

Nekaj dni pred razsulom sem spremljal do Zidanega mosta slovenskega duhovnika na poti k dr. Mačku, škofu Stepincu in Paveliču. Po mojem skromnem mnenju je bil ta stik že prepozen; slovenski politični vodniki so se vse preveč zanašali izključno le na London.

Dr. Vladka Mačka sem srečal 10. maja 1945 v Spittalu ob Dravi. Bil je popolnoma strt. Prosil sem ga, da bi obiskal generala Rupnika ob jezeru, pa se mi je opravičil rekoč, da „mora čimprej do ameriške cone...“ in je generalu poslal le pozdrave.

Takrat se mi niti sanjalo ni, da je tudi poglavnik računal z Angleži in z zavezniškim napadom na Sovjetsko zvezo.

Knjiga „Z belo zastavo...“ priobčuje sliko o Paveličevem obisku ranjenih angleških padalcev v bolnišnici. Ustaši in hrvaški domobranci so imeli namreč več desetih angleških ujetnikov. Ti so na umiku spremljali poveljstvo hrvaške vojske, v kaosu na štajerskem pa se takoj pridružili partizanom in prešli avstrijsko mejo ter se prijavili angleškim četam. Hrvaške skupine, katerim se je posrečilo priti v Avstrijo, so poizvedovale za temi padalci, ugotovili tudi njihovo takratno bivališče, ali ti jih že niso hoteli več poznati. Še več: angleško poveljstvo je dalo te posredovalce takoj aretirati.

Mene danes vse to nič več ne preseneča. V bližini živeči Poljak, ki se je boril na zavezniški strani pri Montecassino, mi je že pred tridesetimi leti pripovedoval, kako so jih Angleži razorožili, ko so hoteli oboroženi na Poljsko. Jaltska pogodba je neizprosno zapečatila usodo več kot polovici Evrope.

Iz te naše in svetovne polpreteklosti velja potegniti dragocene zaključke, kajti kot nekoč tudi danes lahko porečemo z Rimljani vred: „Historia docet — zgodovina uči!“

Skoberne Slavko

„Kdor religijo zavrača, temelje človeške družbe spodkopava.“ — Platon

VETRINJE OB SLOVESU

V ponedeljek 28. maja 1945, sem stal približno v sredini odprtega tovornega avtomobila. Pred mano se je raztezalo obširno Vetrinjsko polje, s samostansko cerkvijo v ozadju. Za tem pa je bilo videti rob poraščenega hribovja.

Tine in Peter sta bila pomešana med žuborečo množico, ki je zagrinjala travnike in njive. Velik izraz skrajne revščine so dajali neoblično za silo zgrajeni šotori. Smrekovo lubje, veje, raznovrstna odeja, pa tudi odvišen suknjič in trava so služili za strehe; več-tisočerm domobrancem in civilistom Slovenskega begunstva.

Moj pogled je ponovno obstal na železni ograji ob stopnicah in vzvišenem pločniku pred vrati zidanega „transformatorja“. Njegovi beli zidovi so blesteli le sto metrov od mene. Komaj dobro uro popreje sem se na to ograjo naslanjal, v družbi Tineta in Petra. Ona dva sta se leta 1943. rešila, potem ko so Italijani s svojimi topovi napadli Vaško stražo, ter titovim partizanom omogočili vstop na Turjak. Istočasno je bil z njima zajet tudi Lojze, katerega so komunisti umorili v kočevskih gozdovih. Leta 1942 pa je hudobija rdečih roparjev pahnila Antona v prezgodnji grob. Pred poslovitvijo smo se v skupni molitvi še enkrat spomnili duš obeh pokojnih bratov. —

Vozilo se je okrog mene hitro napolnilo. Fantje in možje so mirno stopali na tovarnike. Imeli so trdno prepričanje, da se preselimo v udobnejša taborišča na italijanski strani; od tam da bomo pozneje šli kot dobro organizirana vojska reševat Slovenijo, ki jo je partizanska OF razdejala. — Po večini so pripadali četrtemu gorenjskemu polku, kateremu so po preureditvi v Vetrinju dostavili dopolnilno četo, kamor so tudi mene odredili. Bil sem nov med novimi, vendar pa sprejet s prijaznimi obrazi.

Motorji so zabrneli. Žuborenja ni bilo slišati več. Kolesje se je zavrtelo. Robci so zaplapolali v slovo. Na obrazih ni bilo opaziti posebne žalosti. Tu in tampaje v očesu zablestela solza ganotja. Prizor ponižno in ubožno preprostega taborišča je kmalu ostal za ovinkom. Tudi koničasti stolp samostanske cerkve in vrhovi zelenih hribov so polagoma izginili v daljavi. —

Manjša naselja ter posamezna poslopja, posejana med zelenimi travniki in cvetočim poljem po gričih, so se približevala in ostajala za nami. Mostovi, pota in ceste pokaterih so nas vozili, niso bila vedno najboljša. Razne okoliščine so mi dokazovale, da se nahajam v bližini začetka šestih ali osmih kamionov, ki so sestavljali eno skupino in se držali v nekem hotenem presledku od verjetno večjega transporta.

Medtem, ko so ptički skakljali po vejah, so se sence drevesnih vrhov daljšale, ker je sonce že prešlo najvišji obok svoje poti. S pomočjo drevesnih senc in zelo površnega zemljevida, ki je bil del moje skromne prtljage, sem končno ugotovil, da so nas Angleži zlohotno prevarali. V vozilu z menoj je bilo skoro petdeset mladih src, skozi katera se je pretakala slo-

venska kri; in prav toliko glav, ki so mislila slovensko. Moje opozorilo se je brez prave vere v tako možnost šepetaje širilo od ust do ust.

V kabini sta poleg šoferja sedela dva angleška vojaka. Napol zaspalo sta držala brzostrelki v naročju. Nasprotno pa smo bili mi brez vsega orožja. V očeh nekaterih soborcev sem opazil vprašujoče oziranje, zato sem polglasno izpregovoril: „Pobeg je edino orožje, ki nam more rešiti življenje!“ Pozneje pa sem dodal: „Ako se ob priliki istočasno zaženemo in razpršimo, se jih prav gotovo nekaj reši.“

Tovornik je pristal na travniku, kjer je manjša vzpetina na zadnji strani ovirala pogled na vrsto kamionov za nami. Junaki z vozila pred nami so se že pomikali za drevesi na ovinku, medtem ko smo mi izstopali ter so nam Angleži pregledovali žepe. Zavedal sem se nevarnosti, da gremo v gotovo smrt. Previdno sem ponovno skušal omenjati misel na pobeg; toda vsako prazadevanje je bilo zaman. V skrajni zaskrbljenosti in v dušičem ozračju sem končno utrujeno izjavil: „Vsakdo je dolžan iskati rešitve, drugim in sebi!“

Preko travnika smo stopali neurejeno, po trije ali štirje v vrsti. Angleža sta se leno zibala za nami. Pri prvih drevesih smo zavili na kolovozno pot, ki je vodila proti železnici navzdol. Na levi strani naše poti je kakih dvesto metrov pred progo stalo neko poslopje, kateremu je ob kolovozu sledila dolga živa meja. Na desni pa je bilo nekoliko nižje opaziti zasenčeno postajo Pliberk, z nekaterimi živinskimi vagoni v ospredju.

Noga je zastala. Kri je pritislila v glavo. Pljuča so zadržala zrak. Srce je utripalo glasneje. Skoro sto široko odprtih oči se je ujelo na vagon z napol odprtimi vrati. V vagonu je bilo videti domobrance, krog njega in po postaji pa rdeče titovce s puškami v rokah. Vsem izmed nas je bilo znano, da se Titovi partizani ne pomišljajo do smrti mučiti brata, razoroženega in izdanega iz tujčevih rok. Tako so „osvobajali“ na Turjaku in drugod, kjer so pomorili stotine nezaščitenih, med njimi tudi žene, otroke in ostarele osebe. Brez tuje pomoči — to vemó mi in vedó oni — bi domobranstva nikdar ne premagali.

REŠITEV PRI PLIBERKU

Žvrgolenje ptičjih zborov je zamolko lomilo skoro grobno tišino. Približevali smo se poslopju pri živi meji, kjer je pristopilo še nekaj Angležev. Tedaj je šlo resnično za življenje ali smrt. Na skupni pobeg ni bilo misliti. Zaupal sem se božjemu usmiljenju in Marijinemu varstvu. Spustil iz rok nahrbtnik ter pristopil k zeleni ograji. Angleži so v brezbriznem pogovoru stopali za vrstjo mimo mene. Nato sem se polzavestno pomaknil ob živi meji nazaj ter za poslopjem odložil pokrivalo in suknjič.

„Strahotno je že to, da že strašnega več ni!“

Ivan Turgenjev

Mimo poslopja je od kolovoza vodila steza, katera se je vila med zelenimi njivami po griču navzgor. Hotel sem se kamuflirati za enega od skupine kmetov, ki so ob stezi nedaleč od mene opravljali delo na polju. S težavo sem krotil drhteče noge v miren korak, ko so me nesle proti skupini in mimo dalje po stezi. Kmalu na drugi strani griča sem se ustavil pri prvi hiši malega naselja. V upanju, da ostanem med njimi dolgoleten gost, so mi naklonjeno nudili vsega, česar sem potreboval.

Sonce je ogrevalo pokrajino. Nekaj belih oblakov se je v vetru pomikalo pod nebom. V nos je udarjal močan vonj pisanega cvetja. Iz daljave pa se je slišal glas kukavice, med tem ko sem jaz brez slovesa odhajal iz gostoljubnega naselja. Zavest bratske ljubezni in domobranske dolžnosti me je nekaj dni grozovito mučila ter prisilila k temu. Sklenil sem, da bom poskušal vsaj delno preprečiti angleške načrte za predajo. Počasi sem se previdno bližal mostu komaj šumeče Drave. Po velikih ovirah in težavnih okoliščinah sem se šele po nekaj mesecih ponovno znašel na izpraznjenem vetrinjskem polju.

V srcu sem še upal, da najdem koga izmed dveh bratov, zato sem prešel razna taborišča tako na Koroškem kot tudi v Italiji. Kmalu sem prejel vest o smrti starejšega brata Janeza, ki zaradi bolehnosti ni odšel iz domovine. Nekaj let pozneje pa mi je Bog poklical k sebi tudi mamo in očeta. O T'netu in Petru nisem do današnjega dne našel nobenega sledu, zato z žalostjo ugotavljam, da je OF-arsko „osvobajanje“ uničilo življenja mojih petih bratov, skoraj cele moje družine. Skupno z njimi pa so pomorili še več tisoč junaških fantov-domobrancev in tisoče zavednih Slovencev.

Dasiravno so njihove kosti morda že strohnele, pa že sam spomin nanje in omemba tega rdečega zločina stresa trhle temelje slovenske zdajšnje družbe.

Miha Kociman

Imena pomorjenih iz družine KOCMANOVIH, doma iz vasi ROGATCA v okolici Grosupelj:

- LOJZE,** rojen junija 1912, vaški stražar v postojanki na Turjaku, tamkaj zajet in ubit v Kočevju leta 1943.
- ANTON,** rojen leta 1910, padel kot nedolžna žrtev v Ljubljani pod italijanskimi puškami kot represalija za po partizanih ubite ženske v št. Jurju konec leta 1942.
- TINE,** rojen februarja leta 1915; bil pri VS v št. Jurju pri Grosupljah leta 1942; bil zajet na Turjaku in ušel iz Kočevja; kot domobranec vrnjen s transportom 28. maja 1945, odkoder je izginila vsaka sled za njim. Sklep: umorjen v množičnih pokolih.
- PETER,** rojen marca 1921, vaški stražar na postojanki v št. Jurju, bil na Turjaku in v Kočevju, pozneje domobranec v težki četi. Vrnjen 28. maja 1945; od tedaj ni bilo več glasu o njem.
- JANEZ,** rojen 1905. leta; prišli so ga iskat na dom leta 1945; glas o njegovi smrti je prišel do brata Miha v letu 1946.

Opombe h knjigi Škof Rožman (7)

Ura odhoda iz Celovca

52 — Glede ure škofovega odhoda iz Celovca piše dr. Kolarič: V nedeljo 6. maja dopoldne sta se na škofijsko dvorišče v Celovcu pripeljala dva avtomobila. V prvem so bili člani slovenskega narodnega odbora, ki so se odpeljali okoli desete ure... Minila je dobra ura, morda tudi več, kar so odšli člani NO. Tedaj so se odpeljali na pot tudi škof, Kraljič in Babnik (412—414).

Iz poročil ni razvidno, ali se je škof odpeljal pred kosilom ali po njem. Na vprašanje odgovarja Mirko Kozina: Po južini je škof ukazal šoferju, naj ga nemudoma odpelje v Ljubljano. (Tabor 1984, 11-12, 239; Ameriški Slovenci 18. 8. 1965).

Južina pomeni opoldansko kosilo. Tako bi bil šel škof na pot okoli poldneva. Ker pa je škof ponoči malo spal, je nujno potreboval počitka. Res so vsi trije gospodje odšli iz Celovca ne morda opoldne ali ob enih, ampak več ur pozneje.

53. — Tisto dopoldne je škof dobil še drug obisk. Skupina duhovnikov in redovnikov, ki je odšla iz Ljubljane že v petek, je od sobote na nedeljo prespala v Celovcu. V nedeljo so šli pozdravit škofa. Eden od njih je škofa vprašal, ali bodo dobili Koroško. Škof je odgovoril diplomatsko: „Ni misliti, da bi Angleži spremenili to, kar so leta 1920 odločili“. — Že vprašanje samo v tistih okoliščinah ni bilo primerno in tudi odgovor ni mogel biti drugačen, čeprav je škof v srcu morda le upal, da se bo krivica popravila. Kdor je s Titovo oblastjo računal, seveda ni mogel Koroščem želeti, da bi prišli v komunistično Jugoslavijo. Res pa je, da so Angleži z zamenjavo 30.000 jugoslovanskih vojakov za Koroško enkrat za vselej potrdili, da ima Jugoslavija pravico do Koroške in da so leta 1920 storili krivico, ko so jo prisodili Austriji.

54. — Ta skupina se je kmalu poslovila. Vendar škof še dolgo ni odšel na pot. Po pričevanju dr. Trdana je odšel po četrti uri popoldne. Takole piše ta priča o svoji poti v Celovec: „V soboto smo prišli z vlakom do Kranja, ko se je mračilo. Prenočili smo v zaklonišču ki je bilo zelo vlažno. Od stropa je kapljala voda. Ni se dalo spati. V nedeljo zjutraj, 6. maja, smo šli zgodaj na postajo da bi se odpeljali v Trzič. Srečali smo terenca, ki nam je rekel: „Zakaj bežite? Peljite se rajši v Italijo prek Kranjske gore!“ Hotel nas je spraviti v nesrečo, saj je moral vedeti, da je bila progla pretrgana. Ob sedmih je odpeljal vlak proti Trziču. Do Ljubelja smo šli peš več ko tri ure. Ko smo pešačili v hrib eno uro, sem ustavil nemški džip. Vojakom sem ponudil škatlo cigaret in so me vzeli na džip. Pred tunelom sem se stisnil kot in tako me niso vprašali po dokumentih, ki jih nisem imel. Ob eni uri in 20 minut smo šli skozi tunel. V Vetrinju je džip obstal. Šel sem peš do Celovca več kot eno uro. Ob štirih sem prišel na škofijo. V veži je bil škofov avtomobil. V avli so bili škof, njegova sestra, Kraljič, Babnik, Kadras

in dr. Mikula. Škof je bil ves izmučen in živčno strt. On, Kraljič in Babnik so se odpravljali na pot proti Spittalu in Italiji. Ko me je škof zagledal, se je začudil rekoč: „Zakaj ste pa odšli? Bi bili vendar doma ostali!“ Odgovoril sem: „Saj se vali pol Slovenije čez Ljubelj na Koroško“. Prosil sem, da bi smel prisesti. Škof je rekel: „Gremo v Italijo, da pridem do papeža“. Tedaj je dr. Mikula prosil Kadrasa, naj me imenuje za njegovega pomočnika v Hodišah. Hodiški župnik dr. Mikula je bil zaprt in obsojen na smrt. Dne 20. 5. bi ga bili ustrelili. Škof me je priporočil Kadrasu, ki mi je ustno dal dovoljenje za spovedovanje. To je trajalo okoli deset minut. Potlej so se odpeljali z avtom. Dr. Mikula je imel v Celovcu strica. Dal nama je kolesi in sva se odpeljala v 17 km oddaljene Hodiše, kamor sva prišla okrog 9. ure zvečer.“

Navedel sem poročilo dr. Trdana, ki je pozneje pogosto obiskal škofa v Celovcu, ne samo zato, ker je bil prvi begunski duhovnik, ki je dobil službo v krški škofiji. ampak še bolj zato, da se vsakdo sam prepriča, da dosti prej res ni mogel stopiti v škofijski dvorec. Škof je torej odšel na pot v nedeljo okoli štirih popoldne in ne okoli poldneva, čeprav bi bilo bolje, če bi bil odšel nekaj ur poprej naravnost proti Rimu. Še bolje pa bi bil naredil, če bi bil ostal v Celovcu in bi ga nekaj dni pozneje Angleži z dr. Odarjem in z drugimi duhovniki sami zastonj prepeljali v Italijo.

55. — Kolarič piše, da škof in spremljevalci po odhodu iz škofije niso vedeli, kam naj gredo: „Komaj kako minuto pozneje (po odhodu) se je pred njimi že pojavilo težko vprašanje: Kam?“ (414).

Škofove besede: „Gremo v Italijo, da pridem do papeža“, jasno kažejo, da je škof dobro vedel, kam je namenjen. Ko se je p. Heinzel tisti večer vrnil na škofijo, so mu povedali, da se je škof že odpeljal dalje v Lienz. Škof je torej odšel s škofije z namenom, da se pelje v Italijo.

Ko je škofov avtomobil zavil proti zahodu, pa je škofa ob pogledu na Karavanke očitno zbegala misel, da se ne bo mogel kmalu ali nikoli več vrniti domov. Po utrujenosti in razočaranjih zadnjih 22 ur, si je škof ponovno zaželel vrnitve na svoj sedež ne glede na hudo nevarnost za življenje. Kolarič to škofovo začasno zbežanost morda preveč dramatizira (414/5), saj obenem pravilno ugotavlja, da je bila škofova duša strta (416). Zato bravca kmalu zatem preseneti trditev: Druga skrb, ki je glodala v Rožmanovem srcu, je bilo vprašanje, kako priti v Rim do papeža (417). Da to skrb pojasni, mora avtor seči nazaj in spregovoriti o potnem listu za Rima“ (423). Besede so docela razumljive za tistega, ki ve, da je kapitelj škofa prosil, naj gre v Rim.

13. maja je angleški kurat povedal škofu v Lienzu, da v Rim za zdaj gotovo ne more (426). Vendar škof še ni izgubil vsega upanja. Ko so na binkošti njegovi prvi novomašniki imeli v Krki nove maše, se je škof vprašal: „Kaj me čaka v Rimu? Kam me bodo vtaknili? Kakor papež hoče, tako bom storil“ (427).

V soboto 26. 5. je škof odšel v Anras, da bi tudi on posvetil enega od novomašnikov svoje škofije (428).

56. — Takoj po odhodu škofa Rožmana je semeniški vodja kanonik

Anton Vovk sklical v semeniško dvorano 16 diakonov 6. letnika in jim takole pojasnil položaj: Tito bo prevzel oblast. Bilo bi nesmiselno upati na kaj drugega. Prevzvišeni so že odšli. Vam dajejo popolno svobodo, da lahko greste ali ostanete. Celo želijo, da mladi duhovniki odidejo, da se bodo nekoč vrnili in bo škofija imela duhovnike. Vsakdo naj naredi, kar hoče, in gre, kamor hoče.

Seveda ravnatelju, ki ni nameraval oditi, ni bilo vseeno, če bi se vsi diakoni usuli za škofom. Prav s prijaznim nasmehom se je obrnil proti enemu diakonu in dejal: „Gospod C., vam pa res ni treba nikamor hoditi“. Pozneje je vsaj še enemu diakonu (M. Kozini) in dvema duhovnikoma (eden je bil dr. F. Žakelj) podobno in še vztrajneje prigovarjal. V drugem primeru Italijo, ki ga je Kadras škofu preskrbel. Nato pride še poglavje, kjer Kolarič navaja škofove besede, izrečene 11. maja: „Nikdar ne bom videl sta skupaj z Nadraham uspela in gospoda z nahrbtnikom na hrbtu obdržala v Ljubljani.

Vodja je diakonom izročil potrdila o prejemu diakonata, da bi mogli biti posvečeni, ko bi dobili kakega škofa. Vsi šestoletniki so hoteli spravljat skupaj najnujnejše stvari, da odidejo za škofom. V koledarju celjske M. dr. 1964, 108 stoji zapisano, da „jih je potegnila za seboj begunska psihoza“. Prof. dr. Miklavčič piše o „zbežanih bogoslovcih, ki so se leta 1945 večinoma brez potrebe razbežali“ (Bogosl. vestnik XXV, I—II., 138).

Od Ljubljane do Krke

57. — Drugo jutro, v nedeljo 6. maja, so vsi šestoletniki odšli proti Koroški. Nekdo si je na alojzeviškem vrtu „izposodil“ voziček za zelenjavo. Sestri vrtnarici, ki se v celoti ni zavedala resnosti položaja, to seveda ni bilo všeč. Nanj so zmetali nahrbtnike prelat dr. Odar, spiritual Truhlar in nekateri diakoni. Na meji v šiški Nemci nepregledne množice beguncev niso hoteli spustiti v podirajočo se Nemčijo. Župan iz št. Vida pri Stični, Pevec, se je pred zatvornicami pritoževal: „Jaz sem minister za poljedelstvo, pa me ne pustijo naprej“. Treba je bilo iti daleč naokoli in veliko severneje vdreti v tisočletni rajh. Ob cesti po Gorenjskem so ponekod stali domačini in se posmehovali izdajalskim beguncem ter se veselili narodnoosvobodilne vojske. Mimo beguncev je naglo privozil visoko naložen kamion in prav na vrhu je sedel kanonik Franc Koretič. Šel je za Kraljičem v dosmrtno begunstvo, kjer se je leta 1966 odpovedal kanonikatu.

Prvo noč je Odarjeva skupina prenočila v Kranju v zasebni hiši. Drugo noč v Tržiču. Tretji dan je bila pot najdaljša in zelo naporna in nevarna. Odarja so vprašali: „Gospod prelat, za koliko časa gremo v tujino?“ Profesor cerkvenega prava je modro odgovoril: „Ruska emigracija traja že nad 25 let“. — Ko je bilo treba vleči obloženi voziček navkreber, se je čulo rahlo godrnjanje, ker se vpričo spirituala in profesorja ne spodobi glasno govoriti. Gospoda doktorja sta spoznala znamenje časa. Prijela sta vsak za eno stran roče vozička in ga vlekla proti Ljubelju. Truhlar je bil od tedaj več dni ožuljen na nogah. Odarja so Angleži iz Celovca z večjo skupino duhovnikov

prepeljali v Monigo v Italiji. Okrog Truhlarja pa se je zbralo v Celovcu šest diakonov in so v spremstvu nemškega duhovnika okoli 13. 5. odšli peš na Krko, kjer je bilo semenišče krške škofije. Tako so opravili vso pot od ljubljanskega do krškega semenišča peš, prepeljali so se le košček poti s celovškimi tramvajem. Od končne tramvajске postaje niso šli po cesti, kjer je bilo dosti partizanov, temveč prek hribov in Glinške in Metniške doline v Krško dolino, kamor so prišli v mraku.

PAPEŽI IN FATIMSKA SKRIVNOST (11)

MARIJINO SPOROČILO SVETU (9)

11 Hude pregrehe

(Nadaljevanje)

33. V posvetilni molitvi, v kateri je Pij XII. posvetil svet Marijinemu brezmadežnemu Srcu, je govor o „svetu, žrtvi lastnih hudobij“.

Janez Pavel II. je v pridigi v Fatimi leta 1982 dejal: „Propad npravnosti prinese s seboj propad družbe“ (MF 70).

Izguba vere v Boga, zavesti greha in pojma npravnosti se kmalu čuti v kulturnem, socialnem, gospodarskem in političnem življenju. Na rimski sinodi leta 1984 je milanski kardinal Martini rekel: Glavnih vzrokov sedanjih družbenih problemov ne smemo iskati samo na psihološkem in socialnem področju, ampak tudi v grehu (ESP 1. 10. 84).

Na babilonski opeki, stari tri tisoč let, je zapisano: „Današnja mladina je temeljno pokvarjena, je hudobna, brezbožna in lena. Nikoli ne bo več taka, kot je bila mladina preteklih dni. In nikoli ji ne bo uspelo, da bi ohranila našo kulturo.“

Grškemu pesniku Hesiodu, ki je umrl pred 2670 leti, se pripisuje podobna izjava: „Nimam več nobenega upanja na prihodnost našega naroda, če naj bi bila odvisna od današnje lahkomišelné mladine: kajti ta mladina je brez dvoma neznosna, brezobzirna in povsod vse najboljše ve...“ (DD 85, 1, 9).

Nekateri hočejo s takimi in podobnimi izjavami iz preteklosti dokazati, da je mladina vedno enaka in se nam ni treba bati za prihodnost. Vendar se zdi, da take izjave dokazujejo ravno nasprotno. Narod, ki stopi na pot moralnega propadanja, zgubi vero in se temeljno pokvari, je zapisan pogubi. Brezbožna babilonska in brezobzirna grška mladina nista ohranili cvetoče babilonske in grške kulture ter politične premoči. Narod s hudobno in pokvarjeno mladino nima upanja za prihodnost in prej ali slej kulturno in politično ali tudi fizično propade.

34. Že leta 1979 je Janez Pavel II. v okrožnici „Človekov Odrešenik“ in leta 1984 v apostolski spodbudi „Sprava in pokora“ poudaril, da „mora človek zgraditi svet brez Boga, vendar se bo ta svet končno obrnil proti človeku“ (ČO 15 in SP 18). Ob sprejemu članov odbora Tajništva za never-

ne je papež navzoče opozoril na „tragični poskus našega časa“ v materialističnem svetu, kjer so mnogi verovali, da bodo znanost in ideologije „rešile vsa vprašanja in človeštvu prinesle srečo“. Zgodilo pa se je ravno nasprotno. Prinesle so „negotovost, nasilje, cinizem in obup“ (ESP 23. 3. 1985).

Kakor je bog tega sveta (2 Kor 4, 4) našim prvim staršem zasleplil misli, ko jim je obljubljal enakost z Bogom in raj na zemlji, tako tudi sedaj on sam in njegovi somišljeniki in sodelavci slepijo ljudem misli z obljubami enakosti in enakopravnosti, bratstva, prostosti in raja na zemlji, dajo pa prave vice (staronemška beseda „wize“ pomeni kazen in pekel). V tem stoletju se spolnjuje napoved F. M. Dostojevskega, zapisana v romanu „Besi“: „Nevara, brezbožnost in pomanjkanje vsakega nrvnostnega čuta bodo iz ljudi napravili zveri, ki bodo pod vplivom svojih strasti in demonskih sil pogazili sleherno dostojanstvo v strašnih uporih in pokolih, čeprav si bodo nadeli masko človekoljubnosti, enakosti, svobodoljubnosti“ (DŽ 1947, 9, 145).

35. Kardinal Höffner je 13. 7. 1977 v Fatimi v pridigi dejal: „Na zemlji ni mogoče ustvariti raja kljub vsemu, kar pridigajo preroki z Vzhoda in Zahoda. Kadar hočejo ustvariti raj na zemlji, je to, kar se v resnici prikaže, koncentracijsko taborišče“ (VF 1977, 5/6, 3).

Spet naj govori Dostojevski v „Besih“. Pod „besi“ si pisatelj predstavlja tiste ruske izobražence, ki so zgubili stik z narodom in krščanstvom in so nekako „obsedeni“ od sovraštva do Kristusa. O njih pravi: „Načrt o novem človeku se začneja z neomejeno svobodo in se konča v neomejenem zatiranju. Novi človek bo delil zgodovino v dva dela: od gorile do uničenja Boga. Zdaj pa mora vsakdo storiti vse, da ne bo Boga“ (KG 1984, 31, 3).

Angleški pisatelj Chesterton je položil v usta menihu Mihaelu, ki se pogovarja s profesorjem Luciferjem, besede: „Začenjate z uničevanjem križev in svetih znamenj in končate z razdejanjem sveta“ (KG 1984, 33, 1). Prva lekcija profesorja Luciferja v šoli greha se vedno glasi: „Ne bom služil.“ Druga: „Oči se vam bodo odprle in boste kakor bogovi.“ Oče laži in ubijalec od začetka (Jan 8, 44) kar naprej uči isto: upor proti Bogu, laž, uboj, razbrdanost, nasilje. Tega so se pri njem učili vsi njegovi učenci prek francoskih revolucionarjev do revolucionarjev 20. stoletja.

36. Veliko smo grešili v mislih, besedah in dejanju, pa tudi mnogo dobrega smo opustili. Apostol Jakob piše: Kdor ume dobro delati, pa ne dela, ima greh (4, 17).

Evropejci v 2000 letih še daleč nismo dali Kristusovi Cerkvi tistega, kar bi ji bili mogli dati. Niti se nismo še dovolj pokristjanili, niti nismo še pokristjanili drugih kontinentov, kar vse nam nekristjani upravičeno očitajo.

Indijski pesnik Tagore je zapisal: Krščanstvo je tako vzvišen nauk, da je obžalovanja vredno, kako ga imate Evropejci samo za izvoz, sami pa ne živite po njem (DŽ 1954, 1, 36).

Isti pesnik, pogan s krščanskim duhom, je zapisal: „Gospod Jezus, zate v Evropi že ni več prostora. Pridi in si postavi svoj šotor med nami“ (VF 1984, 1-2, 2. škof Albert v pridigi v Fatimi 20. 2. 1984).

37. Poznejši voditelj Indije, Mahatma Gandhi, se je iz Anglije vrnil v Indijo razočaran nad evropskim krščanstvom in ga Indijcem ni priporočil. — Poznejši kitajski komunistični diktator Ču-En Lai je šele v Parizu med drugo svetovno vojsko postal komunist, ker je živel med ljudmi, ki so bili katoličani samo po imenu (DŽ 1955, 6, 343). V kakšnem verskem okolju je Ču-En Lai v Parizu živel, lahko sklepamo iz izsledkov sociološke raziskave, ki jih je leta 1972 priobčil francoski katoliški dnevnik „La Croix“. Od 1093 oseb, izbranih po znanstveni metodi, se jih je 84% priznalo za katoličane, 96% je bilo krščenih, 75% jih je izjavilo, da verujejo v Boga. Samo 36% jih je verovalo, da je Jezus Kristus Bog; 21% jih je redno hodilo k nedeljski maši, 23% jih je vsak dan molilo. 38% jih je bilo močno oddaljenih od Cerkve itd. (DR 1972, 7, 3).

38. Kaj vse bi bili evropski kristjani lahko dosegli, če bi bili živeli polno krščansko življenje! Spet pokaže primer Muggeridge-a, kaj premore zgled pravega krščanstva. V mladih letih je bil občudovalec komunizma. Zgled matere Terezije iz Kalkute in še posebej njena izrečna želja, da bi prestopil vanjo, ga je pripeljala čisto v katoliško Cerkev (OG 1983, 4, 26).

Judovski voditelji so vzeli ključ do spoznanja: sami niso vstopili in tistim, ki so hoteli vstopiti, so zabranili. Na Janezovo prigovarjanje se niso spreobrnil. S tem so uničili namen, ki ga je imel Bog z njimi. (Prim. Lk 11, 52; 7, 30). Zato so bili Judje zavrženi in na njihovo mesto smo stopili pogani. Ali nismo tudi mi uničevali namena, ki ga je Bog imel z nami? Ker se je sedanji rod od njega najbolj oddaljil, se prav od tega rodu terja kri za tisočletno slabo hiševanje. Komur so zaupali mnogo, od njega bodo več terjali (Lk 12, 48).

39. V Fatimi je Marija človeštvu nakazala pot iz težkega položaja: Rešitev človeštva obstoji v spreobrnjenju in pokori.

Za Marijino sporočilo je značilno popolno soglasje z naukom evangelija in cerkvenega učiteljstva. Njen božji Sin je pričel javno delovanje z besedami: Spreobrnite se (Mt 4, 17). Pred vnebohodom je apostolom naročil, da je treba v njegovem imenu oznanjati pokoro (Lk 24, 47).

Marija je že 13. maja spregovorila o spreobrnjenju grešnikov. Otroke je vprašala: Ali se hočete ponuditi Bogu, da boste vse trpljenje, ki bi vam ga on hotel poslati, prenašali v zadoščenje za grehe, s katerimi je žaljen in kot prošnja za spreobrnjenje grešnikov (SF 140).

13. 7. 1917 je otrokom pokazala pekel, kamor gredo duše ubogih grešnikov, in jih učila moliti za grešnike. Če ljudje ne bodo nehali Boga žaliti, bo Bog svet kaznoval.

Naslednji mesec je Marija z žalostjo na obrazu prosila otroke: Molite, veliko molite in delajte žrtve za grešnike; veliko duš gre v pekel, ker se zaanje nihče ne žrtvuje in ne moli zanje (SF 145).

13. 10. je spet z žalostjo dejala: Naj ne žalijo več našega Gospoda Boga, ki je že zelo žaljen (SF 147).

Rešitev človeštva je torej v spreobrnjenju, molitvah in žrtvah za grešnike in v pokori za grehe sveta.

40. Natančneje nam govori o spreobrnjenju sveti oče. Janez Pavel II. je 14. 8. 1983 v Lurdu 200.000 romarjem dejal: Naš svet je potreben spreobrnjenja. Ljudje sedanjega časa morajo premagati svoj ponos in znova najti izgubljeno zavest grešnosti. To ni ponižujoče, ampak osvobajajoče in mogoče, kajti v grehu in nemogočnosti ločiti dobro in zlo ležijo korenine vsega zla in krivičnosti na svetu (DR 1983, 33, 1).

Na Dunaju je Janez Pavel II. na prvi dan prihoda 10. 9. 1983 želel miru Avstriji in sosedom, torej tudi našemu narodu: „Mir Avstriji in vsem njenim sosedom na severu, vzhodu, jugu in zahodu! Ta mir vam prinašam v imenu Jezusa Kristusa. Zbrali smo se pod njegovim križem. Pravi mir pa prihaja iz njegovega prebodenega srca na križu.“

V govoru je sveti oče segel v zgodovino in ocenjeval sedanost Avstrije in Evrope. Omenjal je koncentracijska taborišča, poudaril krivdo in nakazal pot rešitve in sprave: „Tudi verni kristjani so bili med tistimi, ki so ljudi mučili in preganjali. Kristjani bi morali to priznati in prositi za odpusčanje. To velja tudi za meje in prepade, ki so jih izkopale verske ločitve. „Kot dediči naših očetov prinašamo to s krivdo obloženo Evropo pod križ“ (DR 1983, 36, 2).

41. Na Dunaju se je papež srečal tudi z dvestotimi nemškimi znanstveniki in umetniki. Ploskanje je trajalo pet minut, kar se ni zgodilo pri nobeni drugi skupini. Sveti oče je tudi ob tej priliki učil in prosil, naj se človek vrne k Stvarniku vsega stvarstva in to pravočasno in takoj. Malo prej je sveti oče v dunajski stolnici spodbujal ljudstvo, naj se vrne k Bogu in k veri očetov, dokler je čas. Zgodovinska nevarnost, ki je grozila Dunaju pred tristo leti, se lahko ponovi in to ne samo Dunaju, ampak vsemu svetu, če se pravočasno ne reši oklepa brezboštva in podivjanega materializma. Sveti oče je tu izgovoril težko besedo „katastrofa“, ki da svetu grozi, če se pravočasno ne vrne na pravo pot (KG 1983, 37, 1).

Človeštvo in še posebej Zahod in Evropa so v slabem položaju. Rešitev zanju je v vrnitvi k Bogu ter v priznanju osebnega greha in krivde; v moralni, osebni in notranji prenovi; v resničnem spreobrnjenju, iskreni spravi ter zdravilni pokori.

41. Človeštvo se mora znova okleniti Boga in si pridobiti zavest grešnosti. Škof Albert je 20. 2. 1984 v Fatimi povedal na kratko vse to, kar uči sveti oče. Dejal je: „V naših dneh se je izguba pojma greha splošno razširila, poglobila in zaostрила. To se dogaja tudi v vesti in vedenju mnogih kristjanov. Zato sveti oče s pretresljivo zgovernostjo vedno znova poudarja potrebo, da si zopet pridobimo zavest, da je greh žalitev Boga. V nagovoru na sveti zbor in člane rimske kurije je 23. 12. 1982 glede svetega leta odrešenja dejal: „Treba si je znova pridobiti pojem

greha, katerega izguba je povezana z drugo daljnosežnejšo in globljo izgubo pojma Boga.“

V buli „Odpri vrata Odrašeniku“, v kateri je 6. 1. 1983 razglasil sveto leto, je sveti oče poudaril: „Trebalo si je znova pridobiti zavest greha. Za to pa je potrebno znova najti vero v Boga! Greh je v resnici žalitev pravičnega in usmiljenega Boga in zahteva ustreznega zadoščanja v tem življenju ali v večnosti.“

Izreden čut za greh je imela Hijacinta. Škof jo je v pridigi stavil za zgled kristjanom, ki so zgubili pojem greha, ko bi morali biti sol in kvas, ne pa žrtve razmer; te bi morali ne samo premagati, ampak spremeniti. „In prav tu je primeren Hijacintin zgled. S kakšno rahločutnostjo se je izogibala najmlajši senci greha! Kadar ji je pri igri Lucija zapovedala, da mora objeti ali poljubiti Franciška, se je odločno uprla: „To pa ne! Zapovej mi kaj drugega! Zakaj mi ne veliš poljubiti našega Gospoda tamle? (Pokazala je križ na steni). Našemu Gospodu dam toliko poljubčkov, kolikor hočeš.“ S tem se je Hijacinta preroško že zavarovala pred razbrzdanim panseksualizmom in zanj zadoščevala. Danes ta spolna razbrzdanost okužuje vse in vdira vsepovsod in že ne prizanaša temu svetišču ter nam grozi z nudističnimi kolonijami, kar je pristna vrnitev v pragozd. In to barbarstvo se imenuje civilizacija“ (VF 1984, 1-2, 1/2). Izpolnitev Hijacintine napovedi: „Prišle bodo nedostojne mode“ se torej lahko ugotavlja v sami fatimski baziliki.

43. Treba je spregovoriti še o potrebi priznanja zgodovinske krivde in o spravi v krščanskem duhu. Vsak evropski narod je grešil proti drugim narodom. Eni z orožjem, drugi s krivim naukom, tretji s preganjanji in izkoriščanjem slabotnejših, spet drugi ni storil vsega, kar bi bil mogel storiti.

Pariški nadškof Lustiger je na povabilo nemške škofovske konference v Bonnu pozval Evropejce, naj priznajo zgodovinsko krivdo, ki jih bremeni. Dejal je, da današnja Evropa bolj razdvajajo ubijajoča nasprotja kot jo počivlja duh ljubezni. Evropa trpi za neozdravljivo dediščino svoje zgodovine. „Brez Kristusa ni duhovne prihodnosti za Evropo, ki je nekoč bila krščanska. On edini lahko ozdravi rane, ki nam jih je zadala zgodovina“ (DR 1981, 41, 2).

44. Prav je, da prosijo najprej tisti, ki imajo vso krivdo ali nje večji del. Še plemeniteje je ponuditi roko v spravo večjemu ali edinemu krivcu in mu s tem olajšati, da prosí odpuščanja.

Kako je treba priznati zgodovinsko krivdo in prositi odpuščanja, sta pokazala salzburški nadškof Macheiner in regensburški škof Graber na tretjem mednarodnem slavističnem kongresu v Salzburgu in Regensburgu v začetku julija 1970. Močno sta obžalovala, da so na njenem cerkvenem področju tako krivično ravnali s sv. Metodom. V soboto 4. 7. 1970 je nadškof med slovesno mašo v pridigi dejal: „Kolikor je bil moj prednik, salzburški škof, kriv grdega ravnanja s sv. Metodom, se čutim dolžnega, da za to javno prosim odpuščanja“.

V nedeljo 5. 7. je škof Graber v pridigi omenjal, da je obsodba sv. Metoda samo eden izmed toliko žalostnih dogodkov germansko-slovanskih odnosov, pri katerih so sredi pretakanja krvi in solza križ čisto rabili le za plašč, ki naj bi pokrtil osvajaľna stremljenja. „Danes pa čutimo, kakšno bogastvo bi pomenilo za Evropo, če bi bili tedaj razumeli delovanje sv. Cirila in Metoda. Slovani so bili in so poklicani, da postanejo samostojni posredovalci med Vzhodom in Zahodom. Značilni zahodni racionalizem se ne bi bil nikoli razvil do take mere, če bi ga bile zadržale čustvene vrednote slovanskih narodov“.

Slovesno mašo je v obeh stolnicah opravil kardinal šeper. V Regensburgu je bil navzoč tudi mariborski škof dr. Držičnik (DR 1970, 14, 16).

45. Zahodnonemški kancler Willy Brandt je decembra 1970 ob obisku Varšave pokleknil pred spomenikom Judom, ki so zgubili življenje v judovskem getu (mestni četrti) in s tem brez besede priznal krivdo Nemcev in prosil odpuščanja za nacistična hudodelstva in rodomor Judov. O tem pokleku je socialist Brandt zapisal: „Poklek v Varšavi, ki ga je omenjal ves svet, ni bil ‚načrtovan‘... Pod bremenom najnovejše nemške zgodovine sem storil to, kar storijo ljudje, ko odpovedo besede; tako sem se poklonil milijonom umorjenih. Mnogi v Nemčiji in drugod so me razumeli. Moji prijatelji v delegaciji so imeli solze v očeh, ki so veljale žrtvam“ (Prim. DR 1985, 5, 16).

46. Kardinal štefan Wyszyński je septembra 1978 vodil v Nemčijo delegacijo poljskih škofov, da bi dosegel spravo med Poljaki in Nemci. Med njimi je bil kardinal Wojtyła. Wyszyński je pred nemškimi škofi spregovoril znamenite besede: „Odpuščamo in prosimo odpuščanja“ (PR). Že drugi mesec, 16. 10. 1978, je bil kardinal Wojtyła izvoljen za papeža, menda tudi z glasovi nemških kardinalov. Lep primer premagovanja hudega z dobrim in sprave dveh največjih narodov Srednje Evrope.

47. Vsakdo, ki dela greh, je suženj greha. Po Kristusovem nauku spoznamo resnico in resnica nas bo osvobodila (Prim. Jan 8, 34. 31). Zato sveti oče ob vsaki priložnosti oznanja resnico. Muggeridge je en dan pred slovesno izpovedjo katoliške vere v londonaskem dnevniku pojasnil razloge svoje odločitve. Glavni nagib je bilo pričevanje Janeza Pavla II. za resnico: „V tem papežu vidim popolno predanost pravi veri v najglobljem pomenu. Zdi se, da je on edini človek, ki pove resnico, in sem se odločil, da hočem biti na njegovi strani“.

Janez Pavel II. pravi grehu greh, oznanja spreobrnjenje, pokoro, spravo in vrnitev k Bogu. Na žalost tega najpomembnejšega pričevalca in glasnika resnice Evropa in svet premalo upoštevat in zato še ni videti izhoda iz hude verske in moralne krize. Človeštvo se še kar naprej pogreza v greh.

Riodejaneirski kardinal Evgen Sales je dejal, da je pust v Riu de Janeiro leta 1985 bil podoben Sodomi in Gomori (ESP 21. 2. 1985, str. 12).

Nad ti dve mesti je Bog pustil deževati ogenj in žveplo. Danes si tak dež ljudje lahko sami napravijo. Bog utegne kaznovati svet s tem, da bo človeštvo žrtev lastne zlobe. Zato nazaj k Stvarniku, dokler je čas. —

Ko boš iskal Gospoda, svojega Boga, ga boš našel, če ga boš iskal

z vsem srcem in z vso dušo. Ko boš v stiski in te zadene vse to, se boš poslednje dni vrnil h Gospodu, svojemu Bogu, in boš poslušal njegov glas. Kajti Gospod, tvoj Bog, je usmiljen Bog, ne bo te zapustil in ne bo te pokončal (5 Mojz 4, 29—31).

Kratice :

ČO — Človekov Odrešenik; enciklika Janeza Pavla II., 1979

DD — Družina in dom; Celovec, mesečnik

DŽ — Duhovno življenje; Buenos Aires, mesečnik

ESP — O Estado de Sao Paulo, dnevnik

KG — Katoliški glas; Gorica, tednik

MF — Mensagem de Fatima — Sporočilo Fatime; p. Antonio M. Martins, S. Paulo, 1983

NAŠI JUBILANTI

Prof. Alojzij Geržinič — 70-letnik

Politični zdomci in posebej nekdanji borci se po pravici ponašamo, da imamo med seboj osebe, ki se dvigajo nad slovensko povprečje in nas bogatijo z dragotinami svojega duha.

Eden takih, katera vrsta je zdaj že dokaj razredčena, je naš slavljenec. Umsko in telesno zravnaneža moža poznamo kot skromno osebo, ki se nikoli ne sili v ospredje. Rad poprijema povsod, kjer je zaželena njegova pomoč, vendar se vsega loteva s poštenostjo, odgovornostjo in skrbjo za kvaliteto. Čeprav trdno vztraja pri tem, kar ima za pravo in dobro, je v osebnih odnosih ves priljuden in spravljiv. Njegova visoka izvedenost v strokovnih stvareh ga ne omejuje, da bi ne bil široko razgledan. Ni znan kot človek, ki bi ga vlekle v družbo, z ima tenko uho za utripe slovenske družbene stvarnosti. Zunanja osamitev, v katero se je z družino umaknil zaradi nesrečnega nerazumevanja, ki ga je hudo prizadelo, mu ni potrgala ljubezenskih vezi z narodom in slovensko družbo. Korenine njegovega bitja so globoko vrasle v slovensko duhovno zemljo in njeni plemeniti sokovi prepajajo sadove njegovega uma, čeprav ne bleščijo v zunanji sentimentalnosti.

Jubilanta moremo označiti kot šolnika, esejista, prevajavca, glasbenika, kulturnega organizatorja in cerkvenega sodelavca. Na vseh teh področjih je močno pomemben v našem zdamskem dogajanju in na nekaterih še pred njegovo izselitvijo.

Kot diplomiranemu slavistu mu je neposredno poklicno področje šolsko delo, ki se mu je s srcem posvetil že doma na gimnazijah v Kočevju in Ljubljani, potem na učiteljskih tečajih v Gorici in Idriji in nazadnje v Trstu. V drugačnih okoliščinah, pa z nezmanjšano poklicno vnemo je nadaljeval na begunskih gimnazijah v Serviglianu in Senigalliji v Italiji in na srednješolskem tečaju v Buenos Airesu. Povsod, tudi v izrednih šolah

in tečajih, je težil za kar najvišjo strokovno popolnostjo, z namenom, da se ustanovam zagotavlja potreben prestiž in njihovim diplomam najširše priznanje. Zgodovina slovenskega šolstva ne bo mogla prezreti izrednih zaslug, ki si jih je pridobil kot referent za šolstvo na Tržaškem pod nemško zasedbo in pod zavezniško upravo. Delo junaških razsežnosti v obeh dobah je dokumentirano v dveh knjigah in v vrsti člankov, ki jih je napisal, da se ohranijo dejstva za zgodovino in zavrnejo zlohotno izmišljeni prikazi takratnih dogajanj. Tam je tudi kot avtor sodeloval pri učbeniku o zgodovini slovenskega slovstva za srednje šole.

Profesor Geržinič nam je znan kot glasbenik. V klavirju, glasbeni teoriji in harmoniji se je izšolal že doma, v zdomstvu pa je rad sodeloval pri slovenskih cerkvenih prireditvah in koncertnih nastopih kot spremljevalec in svetovavec. Mesto v slovenski glasbeni zgodovini si je pa zaslužil kot skladatelj večinoma vokalnih del, na markantna besedila z zdomsko tematiko ali na ljudska besedila. Nekateri njegovi samospievi, terceti in kvarteti so bili izdani na plošči, oratorij Irenej Friderik Baraga za zbor, soliste in klavir pa v tisku. Znana je njegova spremna glasba za različne dramske prireditve. Kot glasbeni strokovnjak se je izkazal na mestu vodje glasbenega odseka Slovenske kulturne akcije z zadetimi komentarji, kritikami in nastopi.

V kroniki naše zdomske skupnosti najdemo slavljenca prav pri vseh poskusih organiziranja kulturnih delavnosti. S tehtno besedo, govornjeno in pisano, je sodeloval pri oživljanju Delovnega občestva za Slovenski katoliški inštitut, pri Slovenskem katoliškem akademskem starešinstvu, katoliškem shodu in kulturnem svetu. Posebej pomemben pa je njegov prispevek pri ustanavljanju Slovenske kulturne akcije, v katere vodstvu je zasedel mesto podpredsednika. Bil je soustanovitelj in sourednik zbornika Vrednote, pozneje pa izdajatelj in urednik Sija slovenske svobode, s katerim se je najbolj prizadevno postavil v službo idealom, ki naj jih nosi naše zdomstvo.

Tudi naša verska skupnost mu veliko dolguje, saj je kot predsednik Slovenske katoliške akcije dvajset let najtesneje sodeloval z dušnopastirskim vodstvom. Nepregledno je število njegovih prispevkov v glasilih KA, mnogo jih je z versko vsebino tudi v Duhovnem življenju in Katoliških misijonih.

V prostih trenutkih se jubilant rad posveča preučevanju šahovske teorije, saj je bil že v Ljubljani v prvem moštvu šahovskega kluba. Naši ljubitelji te kraljevske igre ga hvaležno štejejo med svoje pobudnike in mentorje.

Morda najbolj vidno in trajno pa je njegovo revialno in knjižno delo. Na tem mestu ni mogoče izčrpno navesti, kar je izpod njegovega peresa izšlo za javnost, zato naj omenimo le teme, ki jih prof. Grežinič obdeluje.

Poleg omenjenih knjig o zgodovini slovenskega slovstva in o delu za slovensko šolstvo na Primorskem je napisal prikaz o Sloveniji in Sloven-

cih ob dvajsetletnici zdomstva, pregled svetovne književnosti, brošure o Slovencih v preteklosti in sedanosti in o dialogu ter knjige o božjem služabniku škofu Gnidovcu. V skoraj vseh listih in revijah je najti njegove številne članke in razprave o različnih temah kot o slovenskem narodnem značaju, pogojih za umetnika, moderni glasbi, prvih slovenskih knjigah, naši lirični poeziji, problemih našega obstoja, krščanski družini, komunizmu, mladinskih problemih, misijonarju Baragi idr. Močno zadevajoča je vrsta njegovih satiričnih člankov ob Didnaku, v našem časopisu pa objavlja vrsto Slovenske teme in temé. Zelo so bile upoštevane njegove ocene pesniških, pripovednih in drugih knjižnih del in dramskih nastopov.

Posebno uspeli so njegovi izbori, tako npr. zdomske književnosti in spisov dr. Ignacija Lenčka, pa tudi nekrologi, življenjepisi in osebni prikazi naših kulturnih delavcev. Omeniti je še njegovo prevajalsko delavnost za slovenske časopise in revije, posebej v knjigi B. Häringa o koncilu in pri navodilih za duhovno življenje, ki jih je pod naslovom Pot napisal ustanovitelj Opus Dei Escrivá de Balaguer.

Ko se v imenu skupnosti Vestnik zahvaljuje slavljencu, ki ga šteje med svoje sodelavce, za dosedanje delo, mu izreka tudi iskrene želje, naj mu Bog dá v krogu njegove družine še dosti let v zdravju in miru, da bo lhako izčrpal svoje darove v prid slovenstvu, kateremu tako nesebično služi.

Franc Tominc — 70-letnik

Cleveland, Ohio — USA
— Bilo je nekega dne v januarju, ko je Frank Tominc vsakega gosta, ki je vstopil v klubske prostore Baragovega doma v Clevelandu, počastil s kozarčkom pijače. Ni nas sicer bilo veliko, prijatelji, ki se vsak dan shajamo v klubskih prostorih Baragovega doma. Vendar smo se spogledovali, kakšen praznik pa je danes, da Baragov dom tako velikodušno sprejema goste?

Nekdo pa je že uganil skrivnost in jo med prijatelji razkril: Frank Tominc obhaja danes rojstni dan — 70 let. Oho, takoj smo vsi dvignili kozarčke in slovesno zapeli: „Happy birthday!“ Naš slavljenc je bil rojen 13. jan. 1915 v šent Joštu nad Vrhniko. Po vseh zgodovinskih zapisih protikomunistične borbe na Slovenskem vemo, da

je bil prav v št. Joštu ustanovljen prvi zametek Vaških straž, k čemer je vaščane prisilil komunistični teror, ki je bil med italijansko okupacijo med najhujšimi prav v št. Joštu. Posadka Vaške straže v šent Joštu je postala ena najmočnejših in najbolj aktivnih med vsemi, ki so bile potem ustanovljene.

Frank Tominc je vstopil v šentjoško Vaško stražo takoj ob ustanovitvi julija 1942, ostal aktiven do razpusta Vaških straž oziroma do ustanovitve domobranstva in se takoj priključil slovenskemu domobranstvu, kjer je ostal aktiven do konca, se z njimi umaknil na Koroško in samo po srečnem naključju preživel Vetrinjsko tragedijo.

Frank se je poročil 1. maja 1946 z Jožefo Stanovnik v taborišču Peggez-Lienz. Nevesta je tudi doma iz šentjoške fare iz vasi Butajnova. Skupaj sta prišla v Ameriko proti koncu leta 1950. Ves čas živita z družino v Clevelandu. Frank je takoj ob ustanovitvi pristopil k Društvu slovenskih protikomunističnih borcev v Clevelandu. Kljub sedmim križem je še sedaj aktiven odbornik društva. Pri vseh društvenih zadevah po svojih močeh pridno pomaga. Najbolj zavzet pa je zadnja leta za Baragov dom, kjer vsak teden opravlja skoraj ves „šiht“ redne zaposlitve.

Frank Tominc je eden tistih skromnih Slovencev, o katerih se v življenju nič ne piše, ki brez pričakovanja pohvale pomaga pri vsaki dobri stvari — za Cerkev in pri društvih. Če je treba kje kaj narediti ali popraviti, je že kar prišlo v navado: „Tominca pokliči, on bo rad naredil.“

Naj bodo te vrstice Franku Tomincu ob njegovi 70-letnici skromno priznanje za njegovo tiho, a izdatno delo, ki ga sicer malokdo opazi, a bi bilo silno pogrešano, če ga nikdo ne bi opravil. Po svoji skoraj trmasti načelnosti ga težke življenjske preizkušnje niso mogle ukloniti, saj je prav takšna neuklonljiva volja slovenskega podeželskega ljudstva ohranjala zvestobo slovenskim narodnim in verskim tradicijam.

Frank, vsi prijatelji Ti od srca kličemo po stari slovenski navadi: Kol'kor kapljic, tol'ko let, Bog Ti daj na svet' živet'!... Živijo!

Jože Melaher

V SPOMIN

† Franc Frakelj — Peter Markeš

Kot v trenutku pade bojevnik, tako nepričakovano je bil odpoklican naš bojni tovariš, javni delavec in prijatelj Peter Markeš. Saj je omahnil tako rekoč stoje, z branjem v roki, kot da bi do zadnjega trenutka hotel, da nam ostane za vedno v podobi pokončnega in delavnega človeka.

Pokojnik ni bil med tistimi, ki se plaho ali sebično zapirajo v svoj svet. Stati je hotel zravnan sredi življenja, želel je biti prisoten v vrvenju zgodovinskega trenutka in prinašati svoj delež za reševanje in razvijanje okolja.

A njegova namera ni bila v prevzemanju voditeljskih funkcij in ponujanju izrednih pobud, hotel je biti prej steber trdne zvestobe načelom, izročilom in zavezam. Kot tak je bil človek, ki mu je šlo vse zaupanje, nanj se je bilo varno nasloniti, ker se mu nikoli niso razmajali temelji miselnih osnov in moralnih načel. Trdnost mu je varovala tudi človeško pristna snov osebnega značaja. Res je znal zagrmeti, kadar je bilo treba, a v globini je bil ves mehak, pokrajinsko liričen, kar mu je dajalo, da v odnosu do ljudi ni zapadal v mrko togost. Tako je lahko podpiral prizadevanje za slogo, odbijal osti osebnih nasprotstev in odpravljal nesporazumevanja. Njegova tolerantnost se je ustavila samo pred moralnimi načeli, katerih veljavnost je neomajno spoštoval in oznanjal.

Peter Markeš se je posvečal javnemu delu prav od mladih let. Že pred vojsko je ponudil svoje moči krščanskemu demokratičnemu gibanju na Slovenskem, rajši manj vidno sodeloval v njegovem organizacijskem življenju in se ob tem načelno utrjeval in izobraževal. V svoji politični predanosti ni nikoli umanjkal, ves čas je hotel biti zvest pripadnik svojega političnega gibanja in je zasedal vodstvena mesta v njem, a je tudi vedno ohranjal kritičen čut, ki pa ga je uveljavljal v duhu službe resnici in edinosti. V obeh smereh nam je dajal zgled. Od njegovega imenovanja v Slovenski narodni odbor je preteklo premalo časa, da bi mogel v njem razviti svoje delovne sposobnosti, gotovo pa velja kot zaslužno odlikovanje za njegovo dotedanje delo.

Pokojnikovo delo za organizirano življenje zdomske skupine v Kanadi bo zapisano na častnem mestu v kroniki slovenske župnije Marije Pomagaj in kreditne zadruga Slovenija v Toronto in na straneh kanadske priloge Ameriške domovine. Kot vernik je neomajno vztrajal v verskem občestvu, kot organizator svetnih dejavnosti je zajemal iz zdravih izročil slovenskega prosvetništva in združništva.

Posebej pa se Petra Markeša spominjamo kot sobojevnika v obrambi najvišjih vrednot, ko jim je na naših tleh grozila komunistična revolucija. Njegovo življenje tistih časov, pa tudi vse, kar se mu je pozneje v zvezi s tem namerjalo, je zavito v plašč osebne tragičnosti. Začelo se je z družinsko tragedijo, ko so mu nacisti ob popolnem razdejanju rodne vasi Dražgoše na Gorenjskem skupaj z vsemi prebivavci ubili očeta in brata, ostalo družino pa pregnali. Zdi se, da ga je globočina tragike za vedno prizadela, saj teh dogodkov pozneje ni naravnost jemal v spomin in jih je morda z dokončno spremembo imena hotel sploh izbrisati. Ker so nemško represalijo zločinsko nesmiselno izzvali partizani, je šel proti njim v neizprosni boj. V vaški straži in v domobranstvu mu je bilo dano, da je moral v tistih izrednih razmerah, ko ni bilo ne zakonite ne ustaljene dejanske oblasti, samostojno sprejemati odločitve, katerih izvrševanje je globoko prizadevalo njegovo naravno občutljivost in mu prinašalo neupravičene težave vesti. Najbolj boleče mu je moralo biti, da ga kdaj tudi njegovi zaradi preobčutljivosti ali sovražnega obrekovanja niso razumeli in so ga v čem slabo sodili. Da se je njegovo trpljenje dopolnilo, so mu še komunisti prav do zdaj jemali

mir, s tem da so nabijali proti njemu s tiskom in govornjeno besedo, doma in med rojaki v zdomstvu. Z nesramnim obrekovanjem so mu hoteli jemati ugled, ki ga je splošno užival, da bi mu spodrezali vplivnost, resno so mu pretili celo s sodnim procesom in pripravljali mednarodni postopek za prisilno izročitev. Vendar te niso zahtevali, ker niso mogli navesti zakonitih razlogov, zlasti ne prepričljivih dokazov za dejanja, katerih so ga obtoževali.

Moralno trpljenje, ki je Petra Markeša trajno spremljalo, mu je bilo tudi neprestana vzpodbuda k poglobljanju v duhovnost. Pri vsej živi zunanji delavnosti ni iskal osebnega blišča in veličanja. Nesebično se je prizadeval za dobro konkretnega slovenstva, ljudi, ki so mu bližnji. Čustvena navezanost nanje se mu je potrjevala v zavesti, da so mu blizu po božji volji, katero je hotel dosledno izpolnjevati.

Zaupamo, da bo po božji naklonitvi njegovo delo in radovoljno sprejemanje duševnih stisk v pomoč slovenski domovini, ki naj se reši zablode in kmalu najde pot v boljšo dobo.

Njegovi sobojevniki in prijatelji prosimo za Petra božjega miru in si zagotavljamo, da ga bomo ohranili v trajnem častnem spominu.

✦ Viktor Berlot

Padajo stojé — kot na mrtvi straži: Bogo Pregelj, Batagelj, Srečo in sedaj še Viktor. Saj ni mogoče v prvih trenutkih verjeti.

S pesnikom Ti izrekamo: „Ena se Tebi je želja spolnila — v deželi planinski Ti truplo leži!“

Ljubitelja in obiskovalca prekrasnih slovenskih planin, že v mladih letih, Te je ponovno zaneslo v argentinski planinski raj mogočnih Andov in čudovitih jezer. Tam si užival lepoto narave v iskrenem sprejemu in gostoljubju svojega starega prijatelja g. Bavdaža. Zato Ti je Večni namenil konec zemeljskega bivanja ravno ob uživanju vsega tega.

Viktor Berlot — slovenski legijonar in domobranec — slovenski vojaški starešina — borec za ohranitev naroda in njegovih izročil — si se zrušil ob štiridesetletnici strahotnega pokola ogromnih tisočev najboljših sinov naroda. Pridružil si se v onostranstvu nepremaganim bataljonom z našim generalom na čelu.

V polni zavesti, da si izpolnil v najtežjih časih svojo dolžnost do naroda, iz katerega si izšel, si živel vsa ta leta in v tej zavesti tudi zaspal večno spanje.

Nisi imel sovražnika! V vseh družbah si bil z veseljem sprejet in se je vsak dobro počutil v Tvoji bližini. Odlikovala Te je izredna odkritost in si bil iskren in zvest prijatelj. Hvala Ti!

Ni nam bilo dano, da bi se od Tebe poslovili, Te pokropili in Te ponesli k večnemu počitku — mi Tvoji soborci in prijatelji. Počivaš pod bariloškimi snežniki — in tja nas bo zanesla pot vsakokrat kadarkoli se bo kdo izmed nas mudil v tistih krajih. Šopek rož in iskrena prošnja za večni mir — soborca in prijatelja.

Soborci

Petru Bajdu – v spomin!

Za dobrim in zavednim Slovencem ni težko pisati življenjepisa ali posmrtno spominske besede.

Peter je bil Štepanjec, rojen 15. februarja 1906 v Štepanji vasi pri Ljubljani. Bil je iz trdne katoliške družine, lepo vzgojen, slovenstvu in krščanstvu zvest od svojih mladih let in tak je ostal do groba. Učil se je sodarske obrti in še izredno mlad že napravil pomočniški izpit. Kot fant vesele narave pa še dober pevec je bil priljubljen v naših vrstah in naših organizacijah. Lepo ga je bilo poslušati, kadar je pripovedoval svoje zanimive doživljaje, zlasti še, ker je znal živahno pripoved podpreti z njemu značilnimi kretnjami.

Peter se je poročil v Čirče z gdč. Angelo Habjan, svojo vedno ljubljeno ženo, s katero je imel sedem otrok: dve dekleti in pet fantov. Vzgaljal jih je tako, kakor so bili vzgajali njega njegovi starši: trdó ali z ljubeznijo. Bil je umen kmet, pa tudi strokovnjak v svoji sodarski obrti.

Ko so Nemci zasedli Gorenjsko, je Peter izkusil zapor in tepež Gestapa, pa tudi rdečim se ni dobrikal in je že od vsega spočetka spoznal njih name-ne, pa tudi o njihovih metodah je bil poučen. Zato se ni čuditi, da je bil eden prvih med gorenjskim domobranci. Kot tak je bil ranjen v nogo, a s svojo borbo ni prenehal. Ko smo številni Slovenci stopali v prostovoljno izgnanstvo, je tudi Peter vzel s seboj vso družino. Kako je mogel preživljati ves svoj številni rod, ve le Bog, on sam in njegova žena. Vendar so mu tista leta, kot je sam vedel povedati, prav hitro minila, in se je kasneje kar hitro odločil za emigracijo v državo ob Srebrni reki; tam pa ga je zvalila v svoje okrilje pokrajina „sonca in dobrega vina“, kot tukaj imenujemo vino-rodno Mendoza. Vedel ali pa slutil je takoj po prihodu v Argentino: tam bo lahko razvil vse svoje sposobnosti, podprte z železno voljo do dela in še doma prirojeno poštenostjo. S temi vrlinami „oborožen“ je dosegel s svojim podjetjem sloves v novi domovini in zunaj nje. Njegovo podjetje je izdelalo za prvo mednarodno razstavo vina v Mendози velikanski hrastov sod z votlo mero 230.000 litrov in osvojilo s to svojo mojstrovino prvo nagrado.

Peter je bil zaveden Slovenec v besedah in dejanjih, pa zvest in delaven član slovenske srenje v mestu pod težko dostopno Aconcagua. Pa ne le ta srenja, tudi drugi naši domovi so bili deležni Petrove radodarnosti. Bil je narcčnik malone vseh naših listov in časopisov, razumljivo da tudi Vestnika, ki ga je prebiral s posebnim veseljem in zanimanjem.

Peter je nekaj mesecev pred zadnjim slovesom povedal (ne potožil), da ga v prsih nekaj tišči; moral je na operacijo, ki je v prvih urah po njej kazala na uspešen izid, ali po dveh dneh mu je srce prenehalo biti. Zdi se, da se mu je mudilo za svojo pokojno ženo; dne 18. aprila je odšel v „srečni dom med zvezdami“. Zapustil je lep spomin in najlepši zgled svojim sinovom, šestintridesetim vnukom in dvanaajstim pravnukom, pa tudi vsem tistim, ki smo nosili puško — kot on! — za blagor očetnjave. In razširil je tudi sloves slovenskega imena v svetu.

France Šturm

Tiskovni sklad Karla Mauserja

Janez Kralj, ob smrti g. Pavleta Ranta v njegov sp.	1.000	arg. pesov
Z. H. L., J. León Suarez	5.000	" "
Ga. Trobec, v spomin na umrlega g. Petra Bajda ..	1.000	" "
Jakob Besnik	7	USA dol.
Janez Grum	7	" "
N. N., Otawa	50	" "
DSPB iz C.evelanda	300	" "

DAROVALI SO za Zavetišče

od 16. 10. 1984 do 15. 4. 1985:

	\$a		
Košir Jože	80	Inž. Matičič Anton	500
Odborniki Tabora	350	Jenko Janez	500
Rev. Avguštin Albinš	160	Uprava Vestnika	5.000
V. H., Hurlingham	200	V sp. na pok. <i>Srečka Rusa</i> :	
Dr. Pezdire Vladimir	730	Skele Izток	1.000
Tomažević — družina	200	Ob 8. obletnici smrti očeta:	
Peterlin Majda	150	Frančič Nace	1.000
Hren Ludvik	200	Ob 25. obletnici smrti škofa	
Šurman Božo	200	<i>Gregorija Rožmana</i> :	
Kožar Janez	240	Likožar Anton	500
Rebozov Branko	230	Ob 25. obletnici smrti očeta:	
Urbančič Rajko	100	Likožar Anton	500
Zihrl Jcže	80	V sp. na p. <i>Pavleta Severja</i> :	
N. N., Ramos Mejía	20.000	Likožar Anton	500
Mažovrh Albert	500	V sp. na pok. <i>Marijo Markež</i> :	
Bučar Jože	4.000	Savnik Maura	1.000
Avguštin Tone	100	V sp. na pok. <i>Marijo Maček</i> :	
Jenko Janez	380	Savnik Maura	1.000
N. N., Ramos Mejía	141.080	Ob 14. obletnici smrti moža:	
N. N., San Martín	30	Piegari de Musar Dora ...	30.000
Potočar Milena	380	V sp. na p. <i>Mirka Kunčiča</i> :	
Tomažević Francka	1.000	Bec Milan	2.000
Tomažević Tončka	1.000	Ob obletnici smrti žene <i>Kse-</i>	
Kožar Janez	500	<i>nije in v spomin pok. matere</i>	
Buda Stane	500	<i>in vseh Rupnikovih</i> :	
Frančič Nace	700	Dr. Kociper Stanko	1.000
Avguštin Franc	180	Valant Tončka	dol. 180
Rev. Škerbec Jože, cerkvena		Krmel Marija	dol. 30
nabirka pri sv. maši 2. 12.		Hren France	dol. 50
1984 v Zavetišču	2.257	Dr. Lukež Frank	dol. 200
V sp. na p. <i>Rudija Keršiča</i> :		Drnovšek Rudi	5.000
Dimnik Dušan	700	Jerončič-Kralj Marija	5.000
Bujas Mihaela	300	Japelj Anton	1.000
V sp. na pok. <i>Julko Grabnar</i> :		V spomin na pok. <i>Dr. Mar-</i>	
Potočnik Matevž	1.000	<i>jana Zajca</i> :	
Dolenc Vencelj	1.000	Inž. Matičič — družina ...	1.000
Kožar Janez	500	V spomin na domače:	
V sp. na pok. <i>Pavleta Ranta</i> :		Šurman — družina	500
Potočnik Matevž	3.000	Šušteršič - družina, Kanada ..	dol. 50
		V sp. na pok. <i>Julko Grabnar</i> :	
		Zajec Milan	dol. 15

Libertad para el pueblo esloveno...!

(Palabras pronunciadas por el dr. Andrej Fink durante el homenaje rendido por los eslovenos libres al Libertador Gral. San Martín el día 2.6-85)

Los eslovenos residentes en la República Argentina rinden fervoroso homenaje al General Don José de San Martín, artífice y símbolo de libertad de estas generosas tierras, bendecidas con sus recursos y ofrecidas como lugar de promisión a todos los hombres de buena voluntad.

Hace cuarenta años, cuando cesaba la ocupación enemiga, se extendía sobre Eslovenia la tiniebla de una nueva tiranía. A los eslovenos que entonces eligieron la libertad, la Argentina les abrió sus puertas de par en par, acogiéndolos con liberalidad y brindándoles todas las oportunidades para un sano desarrollo espiritual y material. Es por eso que quieren testimoniar, junto con sus descendientes, ante este glorioso monumento su gratitud al pueblo argentino, sentimiento que quieren traducir en todo momento en ejemplos de vida digna y trabajo fecundo en beneficio de toda la comunidad nacional que integran.

Renuevan también su inquebrantable fe en las fuerzas íntimas de este pueblo para que, asistido por la Providencia, sepa conservar siempre viva la llama encendida por su Libertador y los fundadores de la República.

Al mismo tiempo, los eslovenos libres recuerdan con orgullo a sus héroes que en tiempos aciagos de la agresión comunista quisieron ofrendar sus vidas en defensa de los valores supremos de justicia y libertad de su pueblo y por extensión de la humanidad toda. Sucumbieron finalmente a causa de innobles componendas internacionales, como víctimas inermes de una ideología materialista erigida en fuerza totalitaria y opresora. Hasta estos días se sigue negando a los eslovenos en su tierra el goce pleno de sus derechos naturales y está amenazada la identidad nacional de un pueblo de potente sentimiento de individualidad y de arraigadas tradiciones democráticas y cristianas.

Por ello hoy y aquí clamamos:

¡Gloria al Libertador General San Martín!

¡Salud al pueblo argentino!

¡Gloria y honor a los héroes y mártires eslovenos!

¡Libertad para el pueblo esloveno!

~~~~~

**CENA TE SPOMINSKE ŠTEVILKE NA 112 STRANEH JE 1.—
AVSTRAL (nove argentinske valute). LETNA NAROČNINA 12 USA
DOL. ZA NAVADNO IN 15 DOL. ZA LETALSKO POŠTO ALI PA
CENA V DRUGI VALUTI.**

Correo Argentino Suc. 7	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5811	Propiedad Intelectual N° 282.486 - 18. 9. 1984
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 691	R. Falcón 4158, 1407, Bs. As.